

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus XXVI. De Præscriptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

aliam effectum, quàm quod tolleretur præsumptionem tacite renuntiationis, non verò quod post litem contestatam proponi posset; nam contestatio contra id, quod iure expressum est, nihil operatur. 2. Exceptio primum emergens de novo post litem contestationem. 3. Vel primum postea cognita; modò excipere volens juret, se prius eam ignorasse. Et hi tres casus exprimuntur in c. 4. cit. quibus ex æquitate naturali Doctores adiungunt hos duos: si Exceptio prius non quidem fuit ignorata, prohi tamen non poterat, bene tamen postea: si statim ac in continenti post litem contestatam opponatur Exceptio prius omissa. 4. Exceptio excommunicationis, quæ Actori dilatoriè opponi potest in quacunque Judicii parte. c. 12. § Clem. un. b. t. etiamsi excommunicatio sit occulta; modò intra 8. dies probari possit apertissimis documentis. c. 1. eod. in 6. nisi iustum impedimentum prohibeat tam celerem probationem. Exceptio excommunicationis potest etiam esse Peremptoria. Procedunt hæc, licet excommunicatus sit toleratus; qui enim toleratus non est, debet etiam à iudice repelli. 5. Exceptio, quæ habet gravamen succellivum, ut est Exceptio loci non tuti. 6. Exceptiones Anomalæ, de quibus dubitatur, an sint Dilatoriæ vel Peremptoriæ, uti Exceptio competentia, de qua n. præced. Hæc etiam pertinent Exceptiones non numeratæ pecuniæ, & non numeratæ dotis; quamvis enim temporales sint eatenus, quatenus per biennium tantum proponi possunt, evadunt tamen Peremptoriæ, si intra hoc tempus opponantur. 6. Exceptiones, quæ annullant Judicium, & retro acta, etiamsi personam Judicis respiciant, v. g. quod iudex in tali negotio fuerit absolute incompetens, cui jurisdictio prorogari non potest. Idem est, si opponatur Procuratori, quod absque mandato egerit &c.

Quæres, an Exceptiones in prima instantia omnitè opponi valeant in secunda, nimirum coram iudice Appellationis? 2. Peremptoriæ, nimirum & fraudulentè fuissent omissæ, possunt opponi: non verò Dilatoriæ. Illud prius cum gl. in c. 20. de sent. & rejud. in fin. docet Abb. in dem n. 15. § in c. 12. b. t. n. 17. seqq. & alij. Posterius est satis expressum in l. 13. C. de procurat. ubi Summarium ex Alexandro delumptum sic habet: Exceptio Dilatoria, si non sit opposita in causa principali, non poterit in causa Appellationis opponi. Intellige de illis Exceptionibus Dilatorijs, quas non nisi ante litem contestationem opponendas esse diximus n. præced. Hann. to. 5. tr. 3. n. 293. Oppones 1. non est ratio, cur Dilatoriæ opponi nequeant in causa appellationis, possint tamen Peremptoriæ. 2. Per appellationem rescinditur iudicatum, & reponitur in statu antiquo: ergo in causa appellationis possunt opponi Exceptiones Dilatoriæ, quæ poterant in prima instantia, & statu antiquo. 3. Ex l. 6. §. 1. C. de Appellat. § l. 4. C. de tempor. & repara. Appellat. erunt DD. hanc regulam: non allegatum, vel non probatum in causa principali, potest allegari & probari in causa appellationis: ergo etiam adduci Excep-

ptiones Dilatoriæ prius omissæ. 2. ad 1. M. assertum. Ratio disparitatis est, quod Reus non opponens Exceptiones Dilatorias contra personam Judicis, Actoris, Procuratoris &c. (excepta excommunicatione, quæ semper opponi potest, licet fuisset malitiosè omissa in prima instantia, per c. 12. cit.) censetur ijs renuntiassè, cum per litem contestationem finiatur tempus ipsis præfixum: non verò renuntiassè censetur Peremptorijs, quæ post litem contestationem quoque opponi possunt, eò quod præscriptum ipsis tempus, quod est à litem contestatione usque ad sententiam ultimam, nondum fluxerit; nam litem contestatio primæ instantiæ extenditur ad secundam, ubi non necessariò fit nova litem contestatio. Ad 2. reponitur quidem in antiquo statu, in quo res fuit post litem contestatam; non verò, in quo fuit ante litem contestatam, ut eruitur ex l. 13. cit. Ad 3. illa regula, ut Jura concordentur Juribus, procedit tantum de allegationibus & probationibus Actoris; item tantum de Peremptorijs, non de Dilatorijs Exceptionibus, si ad Exceptiones extendi debet.

TITULUS XXVI.

De Præscriptionibus.

SUMMARIUM.

1. 2. Præscriptio confunditur cum Usucapione. Quamvis per se sit Exceptio, & quidem Peremptoria.
3. Quenam de Præscriptione sint tractanda.
4. 5. Quid sit præscriptio.
6. Quomodo differat a Consuetudine.
7. Dividitur in Positivam & Privativam.
8. 9. In Ordinariam & Extraordinariam. Quenam dicatur immemorialis.
10. Quæ sint prerogativæ Præscriptionis immemorialis: & quomodo probetur.
11. Ex quo fine sit introducta Præscriptio.
12. 13. Et à quo iure.
14. Quis sit effectus Præscriptionis.
15. 16. 17. Locum habet etiam in foro conscientie.
18. Quenam sint requisita Præscriptionis.
19. Quid sit bona fides.
20. Quid positivè, quid negativè bona. Quid Theologicè, quid Juridicè bona. Quid dubium speculative, & Practicum.
21. Nobiles de bona fide agitantur controversiæ.
22. 23. Bona fides in omni Præscriptione est necessaria.
24. Dubium Speculativum, sive Positivum.
25. Sive Negativum sit, non obest bonæ fidei, etiam in inchoante.
26. Occurritur objectionibus.
27. Quomodo ab inchoante Præscriptionem cum dubio deponi possit ac debeat dubium Practicum.
28. 29. Cum dubio enim Practico inchoari non potest Præscriptio, & fortè nec continuari.
30. 31. An & quanam ignorantia vel error tollat bonam fidem.
32. 33. 34. Scientia juris alieni probabiliter non obest

- obest bona fidei in prescriptione Privativa ad extinguendum debitum indefinite contractum.
35. 36. An bona fides auctoris profit successori: & mala fides auctoris noceat successori.
37. An etiam noceat mala fides Tutoris Pupillo, mala fides Praelati Ecclesie, & mala fides antecessorum in Communitate successoribus.
38. Bona fides regulariter nec allegari nec probari debet.
39. 40. Quid sit Titulus, & quotuplex, ad prescribendum requisitus.
41. Ille vel est coloratus, vel existimatus, vel praesumptus.
42. 43. 44. Aliquis ex his tribus semper est necessarius.
45. Quando sufficiat Titulus existimatus.
46. Quando praesumptus.
47. 48. Iste probabilis non sufficit, si detegatur titulus vitiosus, ex quo capta est possessio.
49. 50. Quid sit possessio, & quotuplex.
51. 52. Aliqua possessio ad omnem Prescriptionem est necessaria.
53. 54. Ad Prescriptionem rerum corporalium inchoandam requiritur possessio naturalis & civilis simul, non verò ad continuandam.
55. Necessaria semper est possessio continua, & debito tempore continuata.
56. Tempus ad Prescriptionem necessarium vel est breve, vel longum, vel longissimum, vel immemorabile. An computetur naturaliter vel civiliter.
57. Quanam res dicantur mobiles, immobiles, & incorporeae.
58. Quid sit Servitus, & quotuplex.
59. Quantum tempus requiratur ad prescribendum deficiente titulo, qui allegari & probari possit.
60. Res mobiles praescribuntur triennio.
61. 62. Probabilis etiam res mobiles Ecclesiarum.
63. Res immobiles profanae privatorum cum titulo praescribuntur tempore longo, nempe 10. vel 20. annis.
64. Principium verò 40. annis cum vel sine titulo. Excipe tamen Regalia & jura Majestatis.
65. Res immobiles civitatum praescribuntur 30. annis.
66. Ecclesiarum verò, & jura spiritualia 40. annis, cum vel sine titulo.
67. Nisi habeant speciale privilegium longioris temporis.
68. Beneficia tamen Ecclesiastica praescribuntur 3. annis.
69. 70. Servitutes tam reales (etiam discontinuae) quam personales cum titulo praescribuntur.
71. Et amittuntur tempore longo, seu 10. vel 20. annis.
72. Quanto tempore praescribatur actionibus realibus:
73. 74. Et personalibus, tam Civilibus, & Praetorijs,
75. Quam Criminalibus.
76. Res & jura omnia regulariter praescribi,
77. Et à quolibet adversus quemlibet possunt.
78. Excipiuntur tamen res sacrae, & sanctae, regalia majora, liber homo &c.

79. 80. Res & actus merae facultatis.
81. 82. 83. Item limites: res pupillorum: res virgines, seu furtivae vel vi possessae &c. atque alienari prohibita, sed ista cum certis limitationibus.
84. Praestationes annuae praescriptione 30. annorum acquiruntur.
85. 86. 87. Et vicissim amittuntur eodem tempore, & quidem unica praescriptione quoad praeteritas ac futuras.
88. Quinam praescribere non valeant:
89. Et contra quos.
90. Praescriptionis impedimenta sunt in triplici classe.
91. Quando dormiat Praescriptio.
92. Quando interrumpatur naturaliter:
93. Quando civiliter.
94. Contra Praescriptionem Extraordinariam res Minores nec Ecclesiae restituuntur.
95. Imò contra nullam ex capite solius ignorantiae eo praetense, contra quem completa est Praescriptio.

EXceptionibus in genere subjungitur nunc aliqua, & quidem nominatissima, in specie, Peremptoria quidem, sed impropria, nimirum Praescriptio, alijs nominibus in Jure dicta Usus: Possessio: Temporis suffragium: Incubatio diuturna: Consuetudo: Usucapio, ut adductis legibus probat P. Schmier in suo tractatu de Praescript. n. 3. Quamvis enim Praescriptio & Usucapio in rigore differant tanquam effectus & causa; cum Usucapio significet ipsam acquisitionem dominij per possessionem rei alienae debito tempore & debito modo continuatam, Praescriptio verò ex hac dominij acquisitione oriatur, & significet Exceptionem, qua in Judio excluditur actio pristini domini in perpetuum, vel potius ostenditur, ex dispositione Juris eidem non amplius competere actionem, nihilominus tamen usu communi tam à Juristis quam à Theologis sumuntur passim pro eodem; quem usum etiam nos deinceps observabimus, non obstante, quòd aliqui cum Arnoldo Rath tract. de Usucap. th. 3. hoc inter tramque discrimen agnoscant, quòd per Usucapionem res corporales, quarum datur vera possessio, per Praescriptionem verò incorporeales, uti Servitutes &c. quarum datur quasi possessio, acquirantur: & quòd alij cum Myrd & Schneidevv. Usucapionem vocent, quando res immobiles, Praescriptionem verò, quando mobiles acquiruntur beneficio possessionis & temporis. In Germanico vocari solet ein Verjährung: & in Jure Bavarico tit. 9. a. 1. die Erfindung Nuß und Gewehr.

Porro Praescriptio, quatenus est Exceptio, ab Antiquis & in Jure sumitur quandoque generatim pro omni Exceptione, quae opponitur ad quasvis actiones & accusationes elidendas, ut in l. 52. §. ult. ff. de Judic. in l. 3. §. 1. ff. de Praevaricat. & quandoque, ac magis proprie, praeciatim pro illa Exceptione, qua perimitur alienum jus per lapsum temporis à lege constitutum.

tum, ut patet ex *Tit. C. de prescript. long. temp. § de Prescr. 30. vel 40. ann.* Quatenus verò est idem ac *Ulcupio*, & cum ea confunditur, subinde accipi solet *causaliter* & *incomplete*, nimirum quando nondum est completa, sed adhuc *in fieri*, & tunc dicitur *inchoari, currere* &c. quandoque *formaliter* & *complete*, quando nimirum finito præfixi temporis decursu jam est completa & perfecta domini aut juris alicujus acquisitio. Ut autem materiam hanc maxime utilitatis & quotidiani usus ritè ac ex fundamento possis intelligere, placet eam majoris claritatis ergo sic ordinare, ut in 1. §. videas Prescriptionis naturam, varietatem, causam formalem, & efficientem, unà cum effectu ejusdem. In 2. causam ejus formalem, quæ consistit in necessarijs requisitis. In 3. causam materiam, seu materiam & objectum, circa quod versatur. In 4. ipsius contraria, seu impedimenta.

§. I.

Quid & quod duplex sit Præscriptio: quis ejus finis: causa efficiens: & effectus.

Sciendum, sicut in alijs, ita & in hac materia plurimum interesse, imò necessarium esse, ut perfectè cognoscas naturam & varietatem rei, de qua disputas; dein quò spectet, cum finis debeat esse primum in intentione; tum originem & causam, à qua procedit; item effectum, quem operatur. Præcipue autem hic controversitur, à quo Jure originem habeat Præscriptio, an à Jure Naturali, Gentium, aut Positivo Humano tantum; item an ejus effectus se etiam extendat ad forum conscientie.

Dico 1. Præscriptio est *modus acquirendi, à Jure approbatus, quo per possessionem debito modo & tempore continuatam obtinetur jus, vel liberatio aliqua*. Ita quoad sensum, licet non quoad omnia verba, plerique DD. ex l. 3. ff. de usurpat. & usucap. ibi: *usucapio est adjectio domini per continuationem possessionis temporis lege definiti*. Limitas definitionis patet inde, quia accurate & clarè exprimit omnes causas & requisita, adeoque naturam Præscriptionis, conventionemque omni & soli definito; quod fortè in alijs definitionibus non ita reperitur. Dixi enim 1. *modus acquirendi*, quod est generis loco, & Præscriptionem confundit cum alijs acquirendi modis, occupatione, inventionem, contractibus &c. 2. *à Jure approbatus*, abstrahendo interitum, quo Jure, cum controversum adhuc sit, an solo Jure Positivo introductus sit. 3. *per possessionem debito modo*, quibus verbis indicantur necessaria requisita ad Præscriptionem, nempe possessio, titulus, & bona fides, de quibus in §. seq. plura. 4. *Et tempore*, quod est quartum requisitum, & quidem ita essentialiale ac differentiale, ut per illud maxime differat Præscriptio à reliquis acquirendi modis, qui vim suam non habent à privilegio temporis, sed à traditione, voluntatis contestatione, aut alia actione ad conferendum jus idonea. 5. *obtinetur jus, scilicet vel reale, vel personale, quo*

nobis persona adstringitur immediatè, antè non habitum. 6. *Vel liberatio aliqua*; nam omnis Præscriptio eò tendit, ut vel jus alicui de novo nascatur adversus alterum, vel jus alterius præhabitu extingatur, & sic præscribens liberetur ab obligatione, qua antè alteri erat obstrictus vel immediatè in persona vel immediatè in re sua. Atque huic disjunctioni in definitione per hæc verba, *jus, vel liberatio aliqua*, expressè innuitur diversus ille modus loquendi bene notandus, quo utimur in materia Præscriptionis; quando enim per Præscriptionem acquisitum est jus novum adversus alterum, utimur *Accusativo*, & dicimus: hanc rem, servitutem, usufructum, jurisdictionem &c. præscripsi. Quando autem per illam peremptum & extinctum est jus alterius, quod habuit adversus nos, & à quò liberati sumus, utimur *Dativo*, & dicimus: huic juri, obligationi, actioni, servituti &c. præscripsi.

Oppones 1. Absurdum est rei naturam explicare per effectum: sed hoc facit nostra definitio: ergo. 2. Nostra definitio est disjunctiva, dum dicit, *quo obtinetur jus, vel liberatio*; sed juxta præcepta Logica hoc est vitium definitionis. 3. ad 1. dist. Ma. si effectus importetur in *Reo. C. Ma. sibi Obvivo. N. M.* Definitiones Juridicæ sæpius desumuntur à modo vel effectu, & rectè quidem, quia in rebus Moralibus plerumque ignoramus intimas & essentielles rerum differentias. Imò definitio hominis, à Philosophis communiter recepta, explicat naturam hominis per effectum in *Obvivo* importatum, dicendo: *homo est animal rationale*, h. e. potens elicere *ratiocinationes*, quæ sunt effectus hominis. Ad 2. In Jure non curantur isti scrupuli Logici. Deinde sine illa disjunctione non ritè explicaretur Præscriptionis natura, utpotè non tantum tribuentis jus positivè, sed etiam sæpe liberantis ab aliquo onere. Et hinc manca est definitio illorum, qui Præscriptionem definiunt per solam *adjectionem domini*, quia etiam jus personale contra alterum obtineri per illam potest, uti & liberatio ab obligatione. Unde

Quæres, quomodo Præscriptio differat à Consuetudine? 3. multifariam. 1. Consuetudo est *lex*, Præscriptio est tantum *modus acquirendi*. Unde 2. Consuetudo introducit in bonum commune, & afficit communitatem quàm talem; Præscriptio fit & perficitur à privatis quàm talibus, & ad bonum particulare. 3. Ad consuetudinem requiruntur actus frequentati, & non tempus essentialiter, sed tantum velut conditio, & hinc certo tempore non est alligata juxta probabiliorem; e contra ad Præscriptionem essentialiter requiritur tempus, & quidem certum ac determinatum à Lege. Vid. dicta ad *Tit. de Consuet.*

Dico 2. Præscriptio ratione effectus dividi potest in Positivam & Privativam. Positivam voco, qua uni acquiritur aliquod jus, & alteri aufertur; ut si per Præscriptionem acquiras agrum, jurisdictionem &c. prius spectantem ad Caicum. Privativam verò, qua quidem uni, contra quem præscribitur, aufertur jus, nullum

nullum tamen inde transit in præscribentem propriè & positivè, sed tantum aliqua immunitas & liberatio ipsi acquiritur; ut si præscribas actioni personali intra tricennium, quæ eo elapso non amplius intentari potest contra te.

Præcipue autem dividitur Præscriptio ratione temporis in Ordinariam & Extraordinariam. Ordinaria, seu Præscriptio brevis, & longi temporis, est, quæ completur tempore ordinario, videlicet triennio in rebus mobilibus, decennio vel vicennio in rebus immobilibus. Extraordinaria verò, seu longissimi temporis, quæ completur tempore extraordinario, seu longissimo, quod sunt 30. vel 40. anni. Atque ad hanc etiam spectat Præscriptio 60. 80. 100. annorum, quæ ultima dicitur etiam Centenaria: maxime autem extraordinaria est illa, quæ appellatur Immemorialis, & requirit tempus immemoriale, seu possessionem tam diuturnam, ut ejus initium excedat memoriam hominum, defacto existentium. Unde ad Præscriptionem Immemorialem non necessarij sunt 100. anni, neque necesse est, ut aliunde, v. g. ex fama, vel documentis scriptis non constet de contrario, seu aliter fuisse ante 100. vel 200. annos; sed sufficit, modò nemo hominum actu existentium recordetur vel sciat initium possessionis ad talem Præscriptionem requisitæ, v. g. juris decimandi, venandi, judicandi &c. daß es schon seye über Manns Gedencken. Ita enim rectè docet cum Cravetta Schneidevvin. ad Tit. de usucap. §. 6. n. 35. Engel ad Tit. de Decimis n. 3. seq. contra Molin. Pirhing, Covarruv. Ratio est partim, quia vocatur Immemoriale à memoria hominum, non à diuturnitate temporis: ergo, si etiam ante lapsum 100. annorum inducatur oblitio inchoatæ possessionis, erit tempus & Præscriptio immemoriale: & e contra, licet possessio jam durasset 100. & amplius annis, si tamen existerent actu homines tam longævi, ut memoriam haberent initij, & scirent vel ex visu vel ex auditu, rem vel jus ab alio ante 100. annos, vel ante tempus adhuc longius, fuisse possessum, non foret Præscriptio immemoriale, licet jam 100. annis vel ultra fuisset possessio nunc apud alium: ergo Præscriptio Immemoriale cum centenaria nihil habet commune. Partim quia Jura per modum specialis privilegij concesserunt Ecclesiæ Romanæ, ut contra eam non valeat Præscriptio nisi centenaria: sed si requirerentur 100. anni ad Præscriptionem Immemorialem, non foret illius privilegium speciale; imò inferiores Ecclesiæ haberent prærogativam præ Romanæ; quia contra Ecclesiam Romanam posset præscribi 100. annis, non verò contra inferiores in ijs casibus, in quibus Jura requirunt Præscriptionem Immemorialem; requirerentur enim 100. anni, & simul excessus memoriæ hominum.

9 Oppones 1. In c. 1. h. t. in 6. tempus immemoriale dicitur, cujus contrarij memoria non exstat: ergo non sufficit, si tantum excedat memoriam hominum actu existentium, sed etiam requiritur, ut non constet de contrario aliunde.

de, v. g. per Instrumenta. 2. Tempus, cujus memoria exstat, non est immemoriale: sed exstat memoria temporis, cujus initium constat ex documentis: ergo. 3. Præscriptio centenaria requirit titulum. c. 17. h. t. Contra Immemoriale non requirit: ergo Immemoriale debet complecti majus tempus, quam centenaria, & sic 100. annos comprehendere. 4. ad 1. sensum esse, cujus initium non scitur hoc enim modo conciliatur c. 1. cit. cum c. 26. de V. S. ubi consuetudo illa vocatur immemorialis, quæ à tempore, cujus non exstat memoria, introducta est, & cum l. 3. §. 4. ff. de aqua quod. §. 1. ubi tempus illud appellatur immemoriale, cujus origo memoriam excedit, nullum autem fit mentio de ignorantia contrarij. Sed si requireretur, ut nulla habeatur scientia de contraria possessione, & non sufficeret, abesse scientiam aut memoriam modernæ possessionis, mille anni sæpe non sufficerent ad constituendum tempus immemoriale, cum videamus, initia Regnorum, Principatum, eorumque jura ex vetustis documentis probari, & olim alios habuisse possessores: quod plane absurdum est. Ad 2. dist. Ma. tempus, cujus memoria exstat per homines de facto existentes, non est immemoriale. C. Ma. cujus memoria exstat aliunde. N. Ma. Ad 3. Præscriptio centenaria per se & ordinariè non requirit titulum, cum juxta c. 1. cit. nec ad quadragenariam semper requiratur titulus. Quod in c. 17. allegato requiratur titulus, extraordinarium est, & specialis favor Ecclesiæ Romanæ, atque ideo in consequentiam trahi non debet.

Quæres, quomodo probari possit Præscriptio immemoriale, & quas habeat prærogativas ac privilegia præ alijs Præscriptionibus? ad 1. per testes, qui saltem per 40. annos se ita vidisse vel audivisse deponant, atque ita audivisse à suis majoribus, nec sibi de contrario nota & observantia constare; adeoque testes, cum de rebus ante adeptam pubertatem gestis nequeant perfectum testimonium perhibere, debent esse ad minimum 54. annorum. Cravetta de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. n. 3. Haun. to. 1. tr. 5. n. 319. cum Mynf. cent. 1. observ. 30. §. 1. in c. 1. cit. Palao d. un. de Just. in genere pu. 22. §. 12. Dubitari hic potest, an necessarium sit, ut testes deponant de positivo auditu, quod nempe à majoribus audiverint, ita semper fuisse observatum, vel possessum, vel sufficere, si de auditu negativo testentur, quod nimirum non audiverint contrarium? Mihi videtur, sufficere hoc posterius: quia Doctores, licet saepius exprimant inter requisita etiam auditum positivum, hunc tamen sæpius omittunt, ut Cravetta de antiquitatibus temporum p. 4. §. Noteria n. 38. ubi plus non requirit, quam ut testes deponant, quod nunquam viderunt, neque audiverunt ipsi, neque audiverunt, alios vidisse vel audivisse, aliter fuisse factum. item Casp. Kloockto. 4. Conf. 79. n. 24. ubi sic scribit: sed sufficit, quod testes deponant, talem esse usum, & consuetudinem, nullumque exstare, qui contrarium videret vel audiverit observari: & hanc esse communem

omnium (quod nempe, si Præscriptio vel consuetudo immemoralis probanda est per actus transientes, & non per permanentes, v. g. scripturas, quæ semper loquuntur, opus non sit alter probare actus possessorios hominum memoriam excedentes) per tradita à Decian. respons. si. n. 35. vol. 2. Et text. expressum in l. si arbor. ff. de probat. Ita Klock. qui n. 38. seq. repetit: in consuetudine tanti temporis, cujus initium memoria non exstat -- sufficit, quod testes deponant, talem esse consuetudinem vel usum, nullumque existere, qui contrarium audierit aut viderit observari. Suffragatur l. si arbor cit. ubi habetur, quod sufficit ad probandum aliquid non esse factum tempore immemoriali, si omnium hac est opinio, nec audisse, nec vidisse, neque ex eis audisse, qui vidissent aut audissent. Confirmatur ex ratione, quia, si requireretur positivus auditus, seu testimonium, quo testes assererent, se semper sic audivisse à majoribus, v. g. Titium possedisse semper hunc agrum, raro & vix unquam probari posset possessio aut Præscriptio immemoralis; quia in rebus non controverfis non solet institui sermo, quis earum possessor sit &c. vel, si instituitur aliquando, post tantum temporis intervallum nemo recordatur amplius, vel non nisi obliuere, & sic non facile reperire esset testem, qui juratus vellet deponere, quod semper sic audierit observatum esse. Accedit, quod, qui hoc requirunt, nulla lege nitantur aut canone, nulla sufficienti ratione, ferè in sola glossa c. 1. de Præscr. in 6. fundati. R. 2. Eadem Præscriptio immemoralis probatur etiam per famam & opinionem communem, si de ea deponant testes. Cravett. Klock. cit. & alij passim; imò & per instrumenta & scripturas quandoque. R. ad 2. habet sequentes prærogativas. 1. Nullum requirit annorum definitum numerum. 2. Habet vim privilegij à Principe concessi in subiecto possessionis capace. 3. Facit, ut res, secundum se non præscribibilis, præscribi possit, modo præscribens sit capax possidendi. 4. Non censetur comprehensa statuto aut lege, generalibus solum terminis prohibente Præscriptionem. 5. Eam allegans non tenetur allegare titulum: & si alleget, eum probare non obligatur. 6. Procedit, licet præscribenti resistat Jus, & præsumptio ac prohibitio Juris. Abb. Laym. Gabriellus, Cravetta, alij passim.

Dico 3. Finis introductæ Præscriptionis 1. est bonum publicum. l. 1. ff. de usurp. 2. Ne dominia plurimarum rerum diu & ferè semper maneant incerta, & possessores immortali timore vexentur rem possessam iterum amittend. l. 7. pr. C. de præscr. 30. vel 40. ann. 3. Ut præcedantur & citius finiantur lites, quietique tam tribunalium, quam privatorum hominum consulatur. l. ult. ff. pro suo. 4. Ut acuatür hominum diligentia in rebus suis inquirendis, & ad majorem culturam redigendis. pr. Inst. de acquisitione. Qui tres fines sunt subordinati primo, quia omnes spectant bonum publicum. Addunt aliqui pro fine 5. Præscriptionem esse statutam in pœnam eorum, qui negligenter

curant res suas. l. 2. C. de annali excepti. Sed quia fœcordibus sat pœnæ est, quod rebus & juribus suis priventur per Præscriptionem alterius, hunc finem, ut plectatur negligentia priorum dominorum per amissionem rerum suarum vi Præscriptionis, non specialiter intendi à legibus Præscriptionis volunt, pro secundario plerumque agnoscunt DD. priores autem pro primarijs habent, & pro sufficientibus ad hoc, ut Respublica humana vi dominijs alti jurisdictionis, quod habet in subditos suos, possit dominium & jus ab uno transferre in alium per viam Præscriptionis, sicut ob graves causas, utilitatis vel necessitatis publicæ, in pœnam delicti potest sceleratis auferre bona sua, & conferre bene meritis. Taceo, quod multi tribuant eidem Reipublicæ etiam dominium altum proprietatis in bona subditorum in casu necessitatis.

Dico 4. Præscriptio quoad substantiam & 12 originem suam est Juris Gentium: quoad præsentem verò formam & determinationem certi temporis est Juris Civilis primitus: & dein Juris Canonici. Ita quoad ultima duo membra plerique omnes; quoad primum verò Hugo Grotius de Jure Belli & Pacis l. 2. c. 4. Brunnem. ad ff. Tit. de usurpat. l. 1. Eckolt ad dictum Tit. §. 7. P. Ininger de Domin. disp. 3. q. 2. a. 2. contra Schneidevv. König, & alios multos. Prob. 1. Illud est propriè Juris Gentium, quod plures gentes quæ tales mutua sibi obligatione imposita observant ad commune suum bonum, ut colligitur ex §. 2. Inst. de J. N. G. & C. & ex ijs, quæ tradidi ad lib. 1. in Prolegomenis à n. 18. Sed Præscriptionem plures Gentes quæ tales mutua sibi imposita obligatione observant ad commune suum bonum: sic Jephthe Judic. 11. jus Israëlitarum contra Ammonitas in certas terras defendit ex possessione, adeoque præscriptione longissimi temporis. Prob. 2. Exigit bonum & tranquillitas Gentium, ut dominia rerum post longam possessionem fiant certa, & sic via occludatur bellis & litibus: ergo, cum Gentes censendæ sint velle promovere & tueri tranquillitatem suam, saltem si morationes sint, dicendum est, quod ad avertenda sibi noxia bella dominium diuturnis possessoribus quietis tribuant, & sic Præscriptionem quoad substantiam & diuturnæ possessionis vim introduxerint. Certè nisi populis ex diuturna possessione, & sic tacito consensu Gentium, tribuatur proprietas regnorum, provinciarum, & urbium, quas sæpe iniquo Marte nec sine violentia acquisiverunt, vix ulla Natio immunis erit ab infestationis & belli iusto timore. Prob. 3. Divisio rerum & dominiorum primæva est Juris Gentium. l. 5. ff. de l. & I. can. 9. d. 1. & nemo negat: ergo etiam Præscriptio, quia per hanc conservantur dominia apud certos homines, ne res iterum evadant communes, & fiunt certa, sicut per illam fuerunt introducta dominia. Secundum membrum, in quo asserui, Præscriptionem fuisse introductam à Jure Civili primitus quoad suam formam præsentem & determinationem temporis, dein verò à Jure Canonico, ut dixi in tertio membro, patet ex pr.

Inst. de Usucap. ex tit. de Usurpat. §. usucap. ff. ex tit. de Prescript. longi temp. §. de Prescript. 30. vel 40. ann. C. item ex tit. de Prescriptionibus in Decretal. Nec enim Jus Gentium determinavit certum possessionis tempus, quo finito res aliena fiat possessoris.

13 Oppones 1. In §. ult. *Inst. de usu §. habit. in fin.* Prescriptio refertur inter modos acquirendi Civiles, seu Jure Civili introductos; ergo originem suam non debet Juri Gentium. 2. Nihil interest, si Prescriptio dicatur introducta à Jure Civili primum, sive originaliter Jure Gentium: ergo. 3. Si est Jus Gentium, erit etiam Juris Naturalis; quia etiam Jus Naturæ vult caveri lites & bella, atque dominia esse certa: sed hoc est contra communem: ergo. 4. ad 1. refertur inter modos acquirendi Civiles quoad præsentem formam & determinationem temporis; non verò quoad originem & substantiam. Ad 2. *N. Ant.* Si enim diceretur esse tantum Juris Civilis, solum inter civis & subditos Romanæ Imperij haberet locum, non verò apud Reges, Respublicas, & Gentes, Juri Civili Romano non adstrictas, & inter populos liberos, nec isti essent tuti, nec haberent certa dominia multarum rerum, nisi saltem immemorialis & longissimi temporis possessio eos faceret dominos. Audi Bellarminum l. 5. de Pontif. Rom. c. 9. sic differentem: *Etiamsi nihil præterea exstaret, abunde sufficeret (ad probandum valorem donationis, quam fecit Ecclesiæ Romanæ Constantinus Imperator) 800. annorum Prescriptio. Nam etiam Regna & Imperia, per latrocinium parta & acquisita tandem longo tempore sunt legitima. Alioqui quo Jure Julius Cæsar occupavit Romanum Imperium? Et tamen tempore Tiberij ait Christus Matth. 22. redite, quæ sunt Cæsaris, Cæsar. Quo Jure Franci Galliam, Saxones Britanniam, Gothi Hispaniam invaserunt? Et tamen quis hoc tempore Regna ab illis constituta illegitima diceret?* Ad 3. *Ma.* concedunt quidem P. Ininger, & cum eo alii que P. Schmier c. 2. sect. 1. §. 2. de Prescr. ed quod res, quæ diu ab alio possidentur, censeantur esse derelictæ, cum non sit rationabilis spes eam recuperandi; & quod ad pacem ac tranquillitatem humanam videatur esse necessaria Prescriptio: sed Juris Naturalis est, rem ab uno derelictam acquiri ab alio, & id, sine quo tranquillitas humana consistere nequit. Sed fortè melius negatur *Ma.* quia rationes istæ non ita efficaciter probant, Prescriptionem esse Juris Naturalis, sicut superius allatæ suadent, eam esse Juris Gentium: quamvis enim Naturali Juri valde conveniens fuerit, Prescriptionem introduci, non tamen propterea sequitur, eam necessariò & ab ipso Jure Naturæ fuisse introductam, ut patet in multis instantiis, v. g. in prima rerum divisione, in Matrimonio clandestinè contracto. Quod autem ille, qui ignorat rem suam detineri ab alio, vel quam propter defectum virium repetere nequit, velit illam habere pro derelicta, non sufficienter probatur; cum ignorantis sit nullus consensus, & Jus Naturale non patitur, ut alicui invito res sua auferatur, & Prescriptio currat contra

eum, cui vires defunt ad rem suam recuperandam.

Dico 5. Effectus generalis omnis Prescriptionis est, quod vel dominium aut jus aliquod præscribenti conferat, vel jus alteri, contra quem præscribitur, auferat, & præscribentem ab obligatione liberet, ac demum quod pariat exceptionem contra eum, contra quem Prescriptio completa est. Ita plerique omnes ex varijs Juribus. Dixi 1. dominium, scilicet rei alienæ, quod transfertur in præscribentem, ita ut non amplius teneatur restituere alteri, etsi postea innotescat, fuisse alienam; imò si per errorem fortè restituisse, postea repetere per conditionem indebiti. l. 66. ff. de condit. indeb. item, si ad alium deveniret, posset eam vindicare, sicut aliam rem suam, à quoque possessore; quia verè dominus effectus est. l. 3. 4. 6. ff. de usurp. Nec dominium imperfectum duntaxat, aut utile, rerum corporaliū immobilium, sed plenum & directum quoque transfertur, ut docent cum Theologis plerique nunc Juristæ, Covarruv. Fachin &c. contra Panormit. Balb. & alios; quia *Leges cit. item l. 4. C. de prescr. 30. vel 40. ann. §. can. 6. n. caus. 16. q. 3.* tribuunt præscribenti dominium sine ulla distinctione inter utile & directum, plenum & non plenum, nec discrimen faciunt inter res immobiles & mobiles. Adde, quod lites non sopirentur, & sic finis Legum non obtineretur, si dominium utile, & nunquam directum, in rebus immobilibus transferretur. Dixi 2. aut jus aliquod, si nempe non res, sed jus alienum, v. g. venandi &c. fuit possessum. Dixi 3. vel jus alteri auferat, si nempe Prescriptio est Privativa. Dixi 4. ac demum quod pariat exceptionem. l. 11. C. de prescr. longi temp. Dixi denique 5. effectus generalis omnis præscriptionis; nam peculiarem effectum habet Prescriptio Ordinaria hunc, quod operetur præsumptionem bonæ fidei, ita ut eam præscribens probare non teneatur. Prescriptio autem Extraordinaria, quod operetur præsumptionem non tantum bonæ fidei, sed etiam tituli. per l. 4. cit. Quis autem sit specialis effectus Prescriptionis Immemorialis, constat ex ejus prærogativis n. 10. allatis.

Dico 6. Prescriptio etiam in foro interno, conscientie locum habet, ita ut præscribentem non modo in foro fori, sed etiam in foro poli securum reddat, suumque effectum producat. Ita hodie plerique Theologi æque ac Jurisperiti communissimè contra quosdam Antiquos, ut Alciatum & Henr. Gandav. qui id absolute negarunt, & contra Scotum, Gabr. & Adrian. qui nobiscum sentiebant tantum pro casu, quo prior dominus, contra quem præscriptum est, commisit gravem negligentiam in custodienda & inquirenda re sua. Prob. 1. De utroque Jure, Civili, & Canonico, per Prescriptionem acquiritur dominium vel præscriptæ &c. pr. *Inst. de usucap. l. 3. ff. de usurp. can. 6. §. n. cit.* Sed quilibet tutà conscientia retinere potest rem suam, cujus est dominus, nec tenetur eam restituere: ergo, licet post completam Prescriptionem & ad-

pram dominium resciat, rem prius spectasse ad alium, bona conscientia retinere potest. *Contum. ex c. fin. h. t.* ubi reprobatum tantum illa Præscriptio, quæ cum mala fide, & cum peccato est conjuncta, clarò argumentò, Præscriptionem cum bona fide conjunctam approbatam à Jure Canonico: sed Jus Canonicum nihil approbat, quòd conscientiam lædit. *Prob.* 2. Lex justa in foro externo etiam justa est in foro interno; cum Lex humana justa esse non possit, quæ sine peccato observari nequit. *Prob.* 3. Si Jura tantum voluissent Præscriptionem valere in foro externo, & non etiam in foro interno, non obtinerent finem suum, nimirum securitatem possessoris, cum præscriptibus tribuerunt dominium plenissimam munitione securum, ut loquitur *l. 4. cit.* Imò conscientijs perpetuos injicerent scrupulos: quid enim profuisset tribuere securitatem pro foro externo, si præscribens in foro conscientie rem retinere non posset?

Oppones 1. Repugnat Juri Naturali, ut aliquis locupletetur ex alieno cum alterius jactura. *c. 28. de R. l. in 6.* sed hoc fit in Præscriptione. 2. Respublica humana solum habet dominium jurisdictionis in personas, & non proprietatis in bona subditorum: ergo dominium proprietatis non potest per legem Præscriptionis transferre ab uno subdito in alium. 3. Cuius quoque Jurex, secundum allegata & probata procedens, deceptus tamen & ex errore tibi per sententiam adjudicaret rem alienam, tu propterea non es tutus in conscientia, si rem tibi sic adjudicatam non restituas domino, si post sententiam latam comperias, rem fuisse alterius, non tuam: ergo nec præscribens potest bona conscientiam retinere rem, quam post completam Præscriptionem comperit fuisse alienam; sicut enim se habet sententia Judicis, ita se habet Lex Præscriptionis. 4. Lex Præscriptionis se habet, sicut se habet Lex illa, quæ negat actionem illi, qui læsus est in emptione venditione infra dimidium justij pretij (vel sicut Lex, quæ negat actionem ex pacto nudo) sed ista lex per hoc, quòd neget actionem læso contra lædentem, non facit lædentem in conscientia tutum, sed relinquit obligatum ad resarciendum damnum: ergo neque lex Præscriptionis præscribentem in conscientia facit tutum, licet neget actionem illi, contra quem præscriptum est. 5. Esto, quòd lex Præscriptionis conferat dominium præscribenti, non tamen confert dominium liberum, sed ligatum & oneratum obligatione restituendi, si post completam Præscriptionem & ex postfacto resciat dominus rei præscriptæ: ferè sicut ille, qui rem alienam fortuito invenit, non fit absolute dominus, sed solum sub conditione, & tam diu retinere potest, quamdiu non innotuerit, qui rem perdidit. 6. Lex Præscriptionis fundatur in præsumptione culpæ & negligentie prioris domini, quam punire intendit per translationem domini rei negligenter custoditæ, ut colligitur ex *pr. inst. cit.* ibi: *ed quòd putaverint antiqui, dominis sufficere præfata tempora ad inquirendas res suas, & ex c. 5. h. t.*

ibi: propter vitandam miserorum segnitiam: ergo in casu, quo ista præsumptio est falsa, & dominus gravem culpam non commisit, uti plerumque contingit, non intendit auferre dominium ab ipso. 7. Nemo censetur suum jactare, qui laborat ignorantia. *l. 25. ff. de Probat.* atqui is, contra quem præscribitur, plerumque ignorat, rem suam possideri ab alio; quis enim sciens hoc toleret? ergo. 8. Casu quo aliquis certò scit, se nulliter Professionem Religiosam, v. g. propter defectum ætatis, consensu &c. emisisse, nunquam in foro interno talis obligatur ad perseverandum in Religione, quamvis in foro externo, si intra quinquennium non reclamavit, non audiat. *Trid. s. 25. de Regular. c. 19.* ergo, sicut contra talem Religiosum per illud quinquennium præscribitur duntaxat in foro externo, non in foro interno, ita nec in alijs casibus Præscriptio se extendit ad forum internum. 9. Ipse Imperator in *Nov. 9.* Præscriptionem vocat *impium præsidium, & improban temporis allegationem*: ergo licita non est in conscientia.

2. ad 1. *Dist. Ma.* cum alterius jactura in 17. justa. *C. justa. N. Ma.* cui Respublica tribuit jus & dominium rei alienæ, non injustè dicitur ex alieno, quia Præscriptione completa res fit propria ipsius præscribentis. Ad 2. Si ve Respublica id faciat vi jurisdictionis tantum in personas, si ve etiam domini alij proprietatis in bona subditorum, causas lat justas habet per viam Præscriptionis transferendi dominium ab uno ad alterum, uti vidimus *n. 11.* Ad 3. si sententia jam transijt in rem judicatam, negabo *Ant.* infra ad tit. de sent. & re jud. Alij transmissio *Ant.* negabunt *Cons.* & paritatem; nam Judicis sententia, uti dicturos purò, fundatur in errore; lex Præscriptionis fundatur in bono publico: Jurex non absolute, sed solum sub conditione, si vera sint allegata & probata; adjudicat dominium: lex Præscriptionis non conditionarè, sed absolute tribuit dominium. Ad 4. *N. Ma.* nam Lex negans actionem læso infra dimidium non assitit lædenti positive, nec ei tribuit dominium in excessum pretij, sed tantum negativè se habet non assistendo in Judicio illi, qui læsus est: Lex autem Præscriptionis positive assitit præscribenti; tribuendo absolute dominium rei præscriptæ. Ad 5. *N.* assertum & paritatem cum inventore: huic enim Leges nullibi tam clarè & absolute tribuunt dominium rei inventæ cum plena securitate & sine ullo onere, sicut tribuunt præscribenti. Ad 6. *N. Ant.* vel *Dist.* fundatur in Præsumptione principaliter *N. Ant.* secundario. *trans. Ant.* & *N. Cons.* Textus ex *Inst.* allegatus nullam facit mentionem culpæ & negligentie. Adductus ex *c. 5.* non statuit causam introductæ Præscriptionis, sed reprobat Præscriptionem malæ fidei, si ve sciat, si ve ex quadam segnitie & errore non sciat prior dominus, rem suam possideri ab alio, ut legenti patebit. Ad 7. id locum non habet, quando dominium aufertur auctoritate Reipublicæ & Legis, quæ ob bonum publicum supplet scientiam & consensum prioris domini.

Ad 8. *trans. Ant.* aliqui enim, licet minus probabiliter, volunt, talem in foro conscientie obligari ad Professionem Religiosam ratificandam, vel potius de novo edendam: *N. Conf.* & paritatem; nam Lex Tridentini non dicit, talem Religiosum putatitium post 7. annorum decursum & silentium fieri verum Religiosum, sicut Lex Præscriptionis dicit, præscribentem elapso debito tempore fieri verum dominum plenissima securitate munitum; sed præcisè statuit, non audiendum elapso quinque annis à Professione nulliter edita. Nec est inhumana potestate sine proprio Professionem emittentis consensu post certum tempus aliquem facere Religiosum, aut consensum supplere; est tamen transferre dominium sine proprio prioris domini consensu, quem supplere potest Respublica. Ad 9. Imperator intelligendus est de Præscriptione, quæ inchoata, vel saltem continuata est cum mala fide, solius temporis habita ratione, & olim in foro Civili tolerabatur, nunc autem à Jure Canonico quoad hoc correctæ sunt Leges Civiles.

§. II.

De Forma Præscriptionis, seu de requisitis ad illam.

18 **R**equisita & conditiones Præscriptionis indicant antiqui isti versiculi:

Non usucapies, nisi sint tibi talia quinque:

Bona fides; iustus titulus; res non vitiosa;

Ut res tradatur; tempus quoque continetur.

Per tō tradatur intellige possideatur; solum enim in ordine ad possessionem iuste inchoandam requiritur traditio, vel apprehensio rei, quæ præscribitur. Itaque hæc quinque requiruntur ad Præscriptionem, bona fides, iustus titulus, possessio, tempus, & res præscribibilis seu præscribi non prohibita: quas conditiones nunc ordine explicatum eo.

De Bona Fide.

19 **S**ciendum 1. per bonam fidem in proposito intelligi iudicium, & dictamen conscientie, vel credulitatem, qua quis prudenter existimat, rem, quam possidet, esse suam, vel saltem non alienam, licet re ipsa sit aliena: aut se liberum esse à debito, licet revera liber non sit. Ita quoad rem Haun. to. 1. tr. 5. n. 179. Gletle, & alij passim. Melius & conformius Juri, quod in c. fin. h. t. sic ait, qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienam. & in c. 5. eod. cum bona fidei possessor dici non possit, qui se noverit aliena possidere. loquuntur illi, qui ad bonam fidem sufficere ajunt synceram ignorantiam, quod res sit aliena, aut quod aliquis alteri sit obligatus ad aliquid præstandum vel omittendum, ac proin sic definiunt bonam fidem: est conscientia vel existimatio sincera, qua quis judicat, se nihil agere contra jus alterius. Ernestus à Somering. *Inst. de usucap. n. 8. P. Friderich. de Empt. & Vendit. p. 4. c. 2. n. 485.* Ex quibus jam satis colligitur, quid sit mala fides in materia Præscriptionis, nempe iudicium, quo quis existimat, se agere contra jus alterius possidendo rem, vel aliquid faciendū aut omittendo.

Sc. 2. Bonam fidem dividi 1. in positivam & negativam bonam. Positivè bona dicitur, quando quis ex probabili saltem & positivo fundamento judicat, se nihil agere contra jus alterius possidendo rem, vel faciendū aut omittendo aliquid. Negativè bona, quando quis ignorat, vel dubitat negativè, utrum non agat contra jus alterius, seu an res non sit aliena, vel ipse non habeat obligationem aliquid præstandi vel omittendi. Negativè dubitare dicitur, qui nullam habet sufficientem rationem & probabilem, ex qua prudenter judicet, rem non esse alienam, vel se esse immunem ab obligatione; si enim haberet aliquam rationem probabilem, positivè dubitaret. De reliquo dubium tam negativum quam positivum potest esse speculativum & practicum: speculativum in proposito dicitur, quando dubitatur, num res sit sua vel aliena, num liber sit aliquis ab obligatione, nec ne: Practicum, quando quis dubitat, num licite possideat hanc rem, vel licite ponat aut omittat hanc actionem. Dubium practicum debet deponi per formationem dictaminis prudentis, quo judicet certò, moraliter saltem, hic & nunc se licite agere, & non contra jus alterius, non obstante dubio speculativo, quod remanere potest: alias peccaret, qui stante tali dubio practico ageret. Speculativum non debet deponi: imò præscribens non potest habere iudicium speculativè omnino certum, quod res sit sua, vel quod aliquis sit immunis ab obligatione erga alterum; quia per Præscriptionem primum acquiritur dominium rei, vel immunitas ab obligatione: si autem iudicium speculativum esset certum, res jam esset sua, & immunitas jam prius daretur. Dividitur 2. in Theologicè & Juridicè bonam. Theologicè bona dicitur, quando quis syncerè credit, se non possidere alienum, aut nihil agere contra jus alterius & suam obligationem: Juridicè bona, quando quis præsumitur etiam à Jure taliter possidere aut agere: sic licet aliquis sit & maneant in bona fide Theologica, dum lis ipsi moveatur & contestatur super re possessa, per lites tamen contestationem inducitur mala fides Juridica propter præsumptionem juris in contrarium.

Sc. 3. Nobiles & valde utiles controversie moveri circa bonam fidem, & quidem 1. An necessaria sit ad omnem omnino Præscriptionem. 2. An & quale dubium obstat bonæ fidei, & inducat malam fidem. 3. An & qualis ignorantia aut error; cum iudicium speculativum in præscribente necessariò sit erroneum & falsum, ac aliquam ignorantiam supponat. 4. An semper eidem officiat scientia juris alieni. 5. An mala fides unius obstat alteri, præsertim heredi vel successori, in ordine ad præscribendum. 6. An à præscribente probari debeat bona fides; vel ea potius præsumatur, & fides mala ab Adversario sit probanda.

Dico 1. Bona fides ad omnem Præscriptionem inchoandam & continuandam omnino necessaria est. Ita definitum in c. 5. c. 17. c. 18.

b. i. in quo ultimo absolute reprobatur & irritatur omnis Præscriptio malæ fidei his verbis: *quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est: Synodali iudicio diffinitum, ut nulla valeat absque bona fide Præscriptio, tam Canonica, quam Civilis. Cum generaliter omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quæ absque mortali peccato non potest observari. Summarium autem sic habet: nec in Foro Canonico, nec Civili, valeat Præscriptio cum mala fide.* Concor- dat c. 2. de R. J. in 6. sic pronuntians: *Possessio male fidei ullo tempore non præscribit.* Unde patet, à Jure Canonico correctum esse Jus Ci- vile, et si pro foro Civili & externo, quod in l. 3. §. 1. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. §. 1. l. 1. §. 1. C. de Animal. Except. Præscriptionem longissimi tem- poris simpliciter admitit, cum mala fide eti- am inchoatam: & §. 12. Inst. de usucap. l. 10. ff. de usucap. l. 48. §. 1. ff. de acqu. rer. dom. l. un. C. de usucap. transform. approbat Præscriptionem ordinariam, bona quidem fide inchoatam, cui tamen supervenit mala fides. Pariter cor- rectum esse textum Gratiani in can. placuit 15. cap. 16. q. 3. secundum leges Civiles sic scribens: *sufficit in initio cuique bona fide possidere capisse, etiam medio tempore scientiam rei aliene habuerit.*

Oppones 1. Venditor sciens vitium rei ven- ditæ contra actionem redhibitoriam præscri- bit intra 6. menses de Jure Communi, & de Jure Bavarico intra 14. dies: sed talis vendi- tor est in mala fide. 2. Intra 10. vel plures annos præscribunt subditi contra legem huma- nam, ejusque obligationem, licet sciant legem, & ipsi peccent contraveniendo legi: ergo cum peccato, consequenter cum mala fide, currit Præscriptio. 3. Jus Canonicum tantum pro territorio temporali Papæ, non pro terris Im- perii, in quibus jurisdictionem non habet Pon- tificex, irritavit Præscriptionem malæ fidei: ergo valet adhuc in foro Civili extra territorium temporale Pontificis. R. ad 1. Venditor talis non propriè præscribit, sed solum post lapsum dicti temporis à Jure negatur actio emptori, contractum rescindere, & redhibitionem petere volenti, ad minuendas lites, sicut negatur actio infra dimidium læso, remanente apud lædentem obligatione in con- scientia ad resarciendum damnum emptori, per rem vitiosam scienter venditam læso. Ad 2. Lex non tollitur per Præscriptionem pro- priè dictam, sed per Consuetudinem, quæ in- ter alia differt etiam per hoc à Præscriptione, quod non requirit bonam fidem & exclusio- nem peccati, dum adhuc est in fieri. Nec ob- stat, quod in c. fin. de consuet. dicatur, hujus- modi consuetudinem debere esse legitime præ- scriptam: quia per hoc solum indicatur, quod debet habere actus possessorios frequen- tos, & non interruptos, & sic etiam tempus longum per accidens saltem requirat, sicut Præscriptio requirit actus possessorios, non interruptos, & tempus determinatum essen- tialiter. Ad 3. Papa irritat Præscriptionem malæ fidei absolute, & pro foro etiam Civili, ut vidimus: ejusque jurisdictio se extendit etiam ad terras Imperii, imò totius mundi,

quando agitur de peccato & præjudicio ani- marum. c. 13. de Judio. ut contingit in præsen- ti materia. Rubr. §. text. c. fin. cit.

Dico 2. Dubium positivum speculativum non vitiat bonam fidem, positivè talem; proin- cum eo non tantum continuari, sed etiam in- choari Præscriptio validè & licitè potest. Du- bium verò Prædictum vitiat, & inducit malam fidem saltem in inchoante possessionem & Præ- scriptionem. Speculativum est, quando ani- mus fluctuat de ipso rei dominio, vel de im- munitate ab obligatione: Prædictum, quan- do quis fluctuat non tantum de rei dominio, aut immunitate, sed etiam dubius & suspen- sus manet de licentia actionis vel omisso- nis, an nempe hic & nunc licitè occupet vel retineat rem; an licitè ponat vel omittat ali- quid, & citra læsionem juris alieni. Quod dubium speculativum superveniens possessioni jam cœptæ, etiamsi pro possidente stet minor probabilitas, non tollat bonam fidem, con- venit facile inter plerosque, eò quod melior sit conditio possidentis, ac proinde is meritò se alteri peaserat in dubio, pro quo stat posses- sio, atque sic validè & licitè continuet Præ- scriptionem jam cœptam. Si verò dubium Speculativum sit antecedens, & detur, quando inchoatur possessio, & Præscriptio, plurimi faciunt discrimen, & dicunt, cum tali positi- vo dubio etiam inchoari Præscriptionem pos- se, quando est probabilius rem possidere vo- lenti, vel unice probabile, quod res sit sua &c. ita ut in contrarium non appareat ratio probabilis: negant verò, quando ipsi est mi- nus probabile, vel oppositum æquè probabile, idque ex hoc capite; quia taliter dubitans, dum vult inchoare possessionem, non habet ullum fundamentum, cur in occupanda re se præferat alteri, adeoque non sine injuria alte- rius, ad quem æquè probabiliter vel proba- bilius spectat, sibi rem attribuit: nec potest prudenter deponere dubium prædictum, & for- mare dictamen, saltem moraliter certum, quod licitè rem possidere incipiat. Sed salvò tot tantorumque Doctorum judicio verius es- se existimo, quod is, qui etiam minus proba- biliter judicat, rem, quam possidere incipit, non esse alienam &c. possit stante illo dubio speculativo inchoare possessionem & Præscri- ptionem, habeatque sufficiens fundamentum deponendi dubium prædictum, consequenter quod licitè, absque peccato, & sic bona fide procedat. Id quod consuetarium esse puto ex assertionem sequente, in qua probare satis mihi videor, quod etiam dubium negativum speculativum non vitiet bonam fidem, negativè talem, etiam in ordine ad inchoandam Præ- scriptionem, licet nulla detur pro inchoante ratio positiva sufficiens ex principijs, ut ita lo- quar, directis & intrinsecis ad judicandum, rem potius esse suam, quam non esse suam. Itaque

Dico 3. Dubium negativum speculativum non obest bonæ fidei, nec impedit inchoationem Præscriptionis. Adeoque cum fide negativè bona potest etiam inchoari Præscriptio. Ita

Ferdin. Vasquius *Illustr. Controv.* l. 2. c. 77. an. 3. citans *Gl. in c. 5. §. fin. b. t. & alios.* Item P. Engel *ad b. t. n. 14. P. Schmier de Præscr.* c. 5. sect. 1. an. 45. contra torrentem aliorum: qui tamen re ipsa, ut puto, non dissentient, si viderint, etiam ex parte inchoantis Præscriptionem ordinariè reperiri fundamentum deponendi dubium practicum; uti videbunt in nostra probatione: quia verò hucusque supposuerunt contrarium, & hoc fundamentum non notarunt, docuere oppositum, maxime Theologi. Prob. 1. Præscriptio præsentem formam habet à Jure Positivo, & quoad bonam fidem à Jure Canonico: sed Jus Canonicum pro bona fide, exclusiva peccati, & sufficiente ad Præscriptionem tam inchoandam, quam continuandam (quia nullam inter utramque distinctionem facit unquam) agnoscit speculativè & negativè dubiam, seu negativè bonam: ergo. *Min. prob.* requirit & agnoscit illam, quæ excludit scientiam rei alienæ: sic enim habet *can. 5. caus. 34. q. 1. Sicut in Jure prædiorum tamdiu quisque bonæ fidei possessor redditur, quamdiu se possidere ignorat alienum.* Et in *c. fin. ult. unde oportet, ut, qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ.* En! Jus Canonicum pro bona fide, peccati exclusiva, & ad Præscriptionem, tam inchoandam quam continuandam, habet illam, quæ excludit scientiam, quod res sit aliena: sed talem habet fidem, qui cum dubio negativo, seu cum fide negativè bona, inchoat Præscriptionem; quia non scit, rem esse alienam: ergo. Notentur etiam verba, *in nulla temporis parte*, scilicet nec in inchoatione, nec in continuatione. Prob. 2. Non est malæ fidei, qui habet fidem negativè bonam, & speculativè dubiam, ut patet inde, quod Præscriptio cum tali fide etiam juxta Adversarios continuari possit: sed Jura solum illum præscribere nolunt, qui in aliquo tempore, inchoationis vel continuationis, habet malam fidem, ut clarè insinuat *reg. 2. in 6. dicens: possessor male fidei ullo tempore non præscribit: ergo.*

Prob. 3. Cum dubio speculativo & fide negativè bona continuari potest Præscriptio, uti fatentur Adversarii: ergo etiam inchoari. Prob. Conf. Ideo continuari potest, quia propter rationem extrinsecam & principium in Jure receptum, scilicet propter hoc, *melior est conditio possidentis*, deponi potest dubium practicum, & prudenter judicari, quod licitè continuetur possessio: atqui hoc ipsum principium, & simul aliquod aliud æquè firmum in Jure, habet inchoans Præscriptionem ad deponendum dubium practicum: ergo. *Min. prob.* In exemplo: emis equum ab altero, & dubitas negativè (vel etiam positivè ex probabili ratione in utramque partem) utrùm venditor sit dominus equi, nec ne: in hoc casu emens & possidere incipiens equum potes formare hoc dictamen: *in dubio melior est conditio possidentis*: ergo credendum est mihi, possessorem priorem equi fuisse dominum: ergo licitè ab ipso emo equum, & possidere incipio. Item adhibere

potes aliud principium in Jure æquè firmum vel etiam fortius, scilicet Præsumptionem, atque sic formare dictamen, & dubium practicum deponere: *nemo præsumendus est malus, & male fidei possessor, aut vendens rem non suam, nisi clarè probetur.* arg. *c. fin. de præscript. l. 51. ff. pro socio. l. 30. C. de Evict.* sed clarè mihi non probatur, nec constat, quod vendens mihi equum sit malus, aut malæ fidei possessor, & mihi vendat rem non suam: ergo credere me oportet, quod mihi vendat rem suam: ergo licitè emo, & possidere incipio. Simili modo pro te pugnat alia præsumptio Juris in casu, quo dubitas, num contractus, vi cuius possidere incipis rem tibi traditam, fuerit validus, nec ne, scilicet hæc: *in dubio præsumendum est potius, contractum valere quam non valere*: ergo licitè accipio rem ex tali contractu, seu titulo, per se alias habili ad transferendum dominium. Sicut igitur possessio tua facit, ut Præscriptionem licitè continues, ita possessio illius, à quo rem accipis, item præsumptio, qua prudenter credis, eum, à quo accipis, esse dominum, & contractum esse validum, facere potest, ut Præscriptionem licitè inchoes: præsertim cum præsumptio Juris, qualis est prædicta utraque, sit fortior possessione; cum talis præsumptio, quæ stat pro non possidente, rejiciat onus probandi in possessionem juxta *c. un. ut Benef. Eccl. §. c. ult. §. Jam de Jurejur.* Prob. 4. Rarissimè contingit, ut possessionem & Præscriptionem rei incipiens habeat moralem certitudinem, quod is, à quo res accipitur per donationem, emptionem venditionem &c. fuerit dominus, & contractus, ex quo transfertur, fuerit validus; eo quod dominia rerum vix certò constare possint, nisi interveniente possessione & Præscriptione; hinc enim tam providè exiguntur & præstantur cautiones de evictione in emptionibus: ergo ordinariè datur aliquod dubium, vel positivum, vel negativum, in inchoante Præscriptionem, nisi is omnino sit rerum inexpertus: ergo, si cum dubio speculativo non posset inchoari Præscriptio, ea vix unquam haberet locum: quod est contra experientiam, cum eam videamus esse frequentissimam. Id tamen diligenter nota (quod etiam Adversarii notare & asserere debent in continuante cum dubio Præscriptionem) ut inchoans Præscriptionem non habeat dubietatem crassam & supinam, quæ æquiparatur scientiæ, nec peccatum excludit, nec permittit, ut aliquis per principium etiam extrinsecum deponere possit dubium practicum.

Oppones 1. qui rem alienam, de qua dubitat, num sit sua, occupat, agit iniquè; cum sine sufficienti causa se præferat aliis: ergo 2. Exponit se periculo occupandi rem alienam ergo peccat; quia sic est constitutus: si verò sit mea, si non, ego illam mihi attribuo, & possidere incipio. 3. Judex in dubio non potest uni adjudicare causam sine alterius injuria: ergo nec homo privatus rem, de cuius dominio dubitat, sibi. R. retorqueo imprimis argumentum quoad omnia tria membra in eo, qui stante dubio continuat possessionem & Præ-

Præscriptionem. Ad 1. *N. Ant.* causa sufficiens est titulus emptionis, donationis, legati &c. ex quo rem accipit, item præscriptio, quod ille, à quo accipit, fuerit verus dominus, bonæ fidei possessor, & titulus fuerit validus; quæ præscriptio tamdiu habet locum, quamdiu manet dubium; sicut possessio in continuante Præscriptionem. Ad 2. sit, quod aliquando periculo occupandi rem alienam se exponat, sicut se exponit ille periculo retinendi rem alienam, qui cum dubio continuat possessionem. *Conf.* ergo peccat, nisi deponat dubium practicum. *C. Conf.* si deponat. *N. Conf.* Titulus autem, & Præscriptio prædicta, præbent sufficiens fundamentum ad dubium practicum deponendum, non minus ac Possessio in continuante Præscriptionem. Ad 3. *N. Conf.* & paritatem: cum pro Judice non stet similis Præscriptio, aut Titulus, qualis pro inchoante Præscriptionem: vel, si stet, *N. Ant.*

Quæres, quomodo deponi possit ac debeat ab inchoante Præscriptionem dubium practicum? *g.* eodem modo, quo à continuante Præscriptionem. Debet scilicet subortò dubiò diligenter inquiri in veritatem, & si post diligentem inquisitionem veritas non innoteat, sed maneat dubium speculativum de dominio rei, potest & debet rem occupans se resolvere ex principio quasi extrinseco, scilicet ex sæpius dicta præsumptione, & titulo, ex quo rem accipit, quod licet inchoet possessionem; sicut juxta Adversarios se resolvit continuans Præscriptionem ex possessione, quæ militat pro ipso. Si autem nullam diligentiam in inquirenda veritate adhiberet, nec inchoans, nec continuans Præscriptionem, posset deponere prudenter dubium practicum, sed uterque peccaret: si verò adhiberet, sed non sufficientem, ita ut venialiter peccaminosam negligentiam inquirendo admitteret, probabilis est mihi, quod uterque præscriberet: eò quod *c. fin. di.* expresse loquatur de mala fide mortaliter peccaminosa, & fundata in rei alienæ scientia: sed scientiam mortaliter peccaminosam non haberet taliter negligens: ergo.

Dico 4. Cum dubio practico inchoari non potest Præscriptio, & fortè neque continuari. Prior pars est satis certa; quia, qui agit cum dubio practico, ille peccat formaliter; quia se transfert alteri sine justa causa, & exponit se periculo occupandi rem alienam, & sic formaliter peccandi. Neque talis potest judicare practice, rem alienam non esse, aut se non agere contra jus alterius; qui enim practice dubitat, non practice judicat. Posterior pars est longe tutior, & spectata saltem auctoritate, longe probabilior; quia præter P. Engl. h. n. 14. in. Glete, & Molin. d. 63. n. 11. ubi id admittit spectato Jure Naturali & Legibus communibus Præscriptionis, neminem scio, qui cum dubio practico Præscriptionem continuari posse asserat. Fundamentum, cur negem, est partim & ferè præcipue l. si fur. 32. §. si de usurpat. & usucap. sic habens: si quis id, quod possidet, non putet sibi per Leges licere usucapere, dicendum est, etiam si erret, non procedere ta-

men ejus usucapionem: vel quia non bona fide videatur possidere, vel quia in Jure erranti non procedat usucapio. Partim hæc ratio, quod continuans possessionem rei alienæ cum dubio practico peccet formaliter. Repones: etiam ille, qui continuat possessionem animò avarò, licet non cum dubio practico, peccat formaliter, & tamen per hoc non impeditur Præscriptio. *g.* qui possidet animò avarò, non agit contra Justitiam, & nemini facit injuriam: e contra qui possidet cum dubio practico, num res non sit aliena, peccat contra Justitiam: solum verò peccatum injustitiæ obest Præscriptioni, & bonæ fidei ad eam requisitæ. Replicabis: etiam si talis peccet contra Justitiam, non tamen peccat contra illam effective, sed tantum affectivè; cum in effectu non plus lædat jus proximi, quam si depositò dubiò practico continuaret possessionem; nec debet ipsi per conscientiam practice dubiam adimi jus possidendi, quod habet jam aliunde independentè à conscientia practice dubia: sed qui non effective peccat contra Justitiam, non impeditur à Præscriptione, ut patet in illo, qui quidem deponit dubium practicum, sed tamen tam malitiosus est, ut cogitet: etiam si illicite continuarem possessionem, tamen pergerem possidere. Hæc replica mihi videtur tam valida, ut in Assertionem dixerim fortè. Nihilominus partim propter text. cit. l. 32. partim propter communem consensum Doctorum, qui propè uno ore docent, bonæ fidei, ad Præscriptionem requisitæ, obesse peccatum mortale injustitiæ, non discernendo, utrum affectivè vel effective per illud lædatur Justitia, negandum existimo, continuari Præscriptionem posse cum dubio practico.

Oppones. Ad bonam fidem plus non requiritur, quam ut aliquis non habeat in ulla temporis parte conscientiam, seu scientiam, rei alienæ. *c. fin. cit.* ergo non requiritur judicium practicum, quo quis existimat, rem à se licite apprehendi vel possideri: ergo stare potest bona fides cum dubio practico etiam in inchoante Præscriptionem. *Confirmatur.* Ex c. 5. supra cit. §. c. 5. b. t. eruitur, quod aliquis tam diu sit bonæ fidei possessor, quamdiu ignorat alienum: sed dubitans practice ignorat, rem à se possessam esse alienam: ergo. *g.* *N. Ant.* quia in c. cit. insuper requiritur, ut res possideatur sine peccato: sed qui cum dubio practico inchoat, vel continuat Præscriptionem, non possidet sine peccato; & quidem incipiens taliter possessionem, effective peccat contra Justitiam, continuans saltem affectivè: ergo in c. cit. hoc ipso requiritur, ut fiat judicium practicum, & per illud deponatur dubium practicum. Ad Confirmationem est similis responsio; nam dist. Ma. quamdiu ignorat alienum ignorantia non conjuncta cum peccato. *C. Ma.* conjuncta cum peccato. *N. Ma.*

Dico 5. Nulla ignorantia vel error, Juris aut Facti, si sit invincibilis, obest bonæ fidei Theologica; quamvis ignorantia vel error Juris certi & manifesti tollat regulariter bonam fidem Juridicam, ita ut nec in foro interno, nec

in externo præscribi possit Præscriptione Ordinaria. Prior pars apud omnes est certa; quia, ubi ignorantia est invincibilis seu inculcata, nulla adest culpa Theologica: sed sola culpa Theologica obest bonæ fidei Theologicæ. Contra si est ignorantia vincibilis seu culpabilis, semper facit malam fidem Theologicam, sive sit Facti sive Juris. Posterior defenditur à Panorm. & alijs communiter contra Medin. & Pirh. quorum sententiam ut probabilem agnoscere videntur Laym. Lug. Less. Palao: nostra tamen probatur hoc modo: fides Juridicæ mala, & Præscriptionis impeditiva est, quam Leges Positivæ habent pro mala, & cum qua non sunt præscribi posse: sed talis est, quæ conjungitur vel fundatur in ignorantia vel errore Juris certi ac manifesti, ut patet ex l. 4. ff. de l. § F. l. ibi: *Juris ignorantiam in usucapione negatur prodesse.* Item: ignorantia Facti, non Juris excusat, c. 13. de R. l. in 6. ex l. 31. pr. ff. de usup. § usucap. ibi: *nunquam in usucapionibus Juris error possessori prodest.* Exemplum autem afferitur in l. 2. § 15. ff. pro Emptore, ubi fit statuitur: *quod si scias pupillum esse, putes tamen, pupillis licere res suas sine auctoritate Tutoris administrare, non capies usu, quia Juris error nulli prodest.* Accedit l. 7. C. de Agriculis lib. 11. ibi: *mala fidei possessorem esse nullus ambigit, qui aliquid contra legum interdicta mercatur.* Ergo laborans ignorantia Juris manifesti habet fidem, quam Jura habent pro mala, imò fingunt esse malam, & cum qua præscribi nolum. Dixi autem 1. Juris; nam ignorantia Facti nunquam impedit Præscriptionem. per l. 4. § 2. cit. ut si ignores, eum, à quo emis, esse pupillum, vel Religiosum licentia Prælati destitutum esse ad contrahendum. Dixi 2. certi § manifesti, quale Jus est, pupillum sine auctoritate Tutoris, Religiosum sine consensu Prælati, alienare non posse. Sicutem Jus est dubium & controversum adhuc, de quo litigant Doctores, num detur vel non (quale est, relicta in Testamento Imperfecto posse acceptari tutâ conscientia) illius ignorantia non facit malam fidem Juridicam, nec impedit Præscriptionem, ut docet communis ex c. cum dilectus 8. de consuet. & ex hac ratione; quia Jus dubium propriè non est Jus; cum de ratione Juris, seu Legis sit, esse manifestam. can. 2. d. 4. Dixi 3. regulariter; quia dantur personæ, in quibus toleratur ignorantia Juris manifesti: quales sunt Minorennæ, & Milites. l. 9. pr. § 1. ff. de l. § F. l. Foemina, non tamen ubi certant de lucro captando, sed tantum ubi de damno vitando. l. cit. pr. § l. 11. C. eod. Rustici in ijs materijs, in quibus eos commiseratione dignos Judex æstimaverit. per l. 1. § fin. ff. de Edend. l. ult. C. de Testam. Gletle in 3. p. ff. c. 7. n. 10. apud P. Schmier n. 62. unde non malè negatur, in his personis tolerari ignorantiam Juris tunc, quando per Præscriptionem acquirunt, juxta l. 7. ff. de l. § F. l. ibi: *Juris ignorantia non prodest acquirere volentibus.* Dixi 4. ut nec in foro interno § c. quia tales ipsum Jus Civile, à quo præsens forma Præscriptionis & valor dependet, incapaces dominijs cum tali ignorantia obtinendi reddit. Dixi 5.

Præscriptione Ordinaria; nam Extraordinaria & longissimi temporis non impedit etiam ignorantia Juris certi, ut docet Haun. to. 1. tr. 5. n. 203. cum communi contra Fachin. l. 8. contr. c. 28. Molinam d. 64. & Engel de Præscript. n. penult. § ult. quia in Præscriptione Extraordinaria nequidem titulum requirunt Jura; imò Jus Civile ne quidem bonam fidem Jus verò Canonicum non corripit Jus Civile quoad fidem Juridicæ malam, sed solum quoad Theologicæ malam, quæ conjungitur cum peccato mortali coram Deo: ignorantia autem Juris manifesti tantum est culpa Juridica, consistens in negligentia commissa in discendis Legibus Civilibus, quæ potest esse sine culpa Theologica.

Oppones 1. Jura, quæ cum ignorantia Juris clari & certi Præscriptionem reproban, fundantur in præsumptione malæ fidei, juxta c. 32. de R. l. in 6. qui contra Jura mercatur, præsumitur bonam fidem non habere: sed, si ignorantia hæc est invincibilis, cessat hæc Præsumptio de mala fide saltem pro foro conscientie; ergo saltem pro foro conscientie non impedit Præscriptionem. 2. Si ignorantia & error Juris impedit Præscriptionem, etiam impedit Præscriptionem Extraordinariam; quia l. 31. cit. dicit: *nunquam possessori Juris error prodest.* ad 1. N. Ma. Jura enim fingunt in tali adesse malam fidem, non præsumunt, ut colligitur DD. ex allegatis pro nostra sententia Legibus. Illud præsumitur positum in c. 32. cit. non debet rigorosè accipi, sed ut concordet cum alijs Legibus. Deinde licet in Præsumptione tantum malæ fidei niterentur Leges, non tamen niterentur in Præsumptione malæ fidei Theologicæ, sed potius Juridicæ malæ, quod scilicet talis fuerit negligens in discendis Legibus, & propter hanc negligentiam præsumptam nolunt ipsi beneficium Præscriptionis, ex quo lucrum capiat, indulgere. Ad 2. Illud nunquam debet explicari secundum intentionem Legis cit. sed illa lex, utpote posita in ff. in quibus incognita est Præscriptio Extraordinaria, nihil intendit statuere de Præscriptione Extraordinaria. Urgebis: etiam in Codice l. 7. cit. habetur, quod error Juris faciat possessorem malæ fidei, & consequenter Præscriptionem impediatur: ergo & Extraordinariam. N. Con. quia in d. l. 7. sermo est de Præscriptione longi temporis, adeoque de Ordinaria tantum.

Dico 6. Nec scientia Juris alieni probabiliter obest bonæ fidei in Præscriptione privativa, quæ extinguitur debitum, & actiones personales intra 30. annos, modò debitum sit indefinitum contractum, & nec Jus, nec creditor inter prædictum tempus exigit solutionem. Ita præclare P. Schmier de Præscript. c. 5. § 1. d. 22. cum Panorm. Bartolo, Hostiens. Vafquo & alijs à se cit. contra Covarruv. Gail. & Mynf. qui suam sententiam firmant præjudicio Camera, Rath, Haun. Engel &c. Itaque generaliter potest præscribi actionibus personibus, licet sciatur, alteri competere Jus exigendi solutionem debiti. Addidi tamen 1. modò debitum sit indefinitum contractum, sed

ex conventione Partium non sit solutioni præfixum certum tempus; tunc enim dies interpellaret pro creditore, etsi ipse non exigeret solutionem: si proinde debitor hanc non præstaret præfixo tempore, non amplius esset in bona fide. 2. Et nec *Jus exigat solutionem*, ut exigat in emptione venditione, ut nempe emptor, quamprimum accepit mercem, reddat pretium, ne simul & mercedem & pretium retineat: interpellatio enim Juris æquivaleret interpellationi seu exactioni hominis. *cf. fin. de locat. l. 12. de contrab. §. committ. stipulat.* 3. Nec creditor; si enim iste exigat debitum, mora debitoris non est sine culpa & peccato: cum peccato autem utique non stat bona fides, ad omnem Præscriptionem necessaria. Itaque assertio nostra procedit de debito, cujus solutionem nec exigat dies certa & a Partibus conventa, nec juris dispositio, nec ipse creditor, atque

Probatur 1. Scientia juris alieni in actionibus ex debito indebiti est contracto, & non ex acto, nec de Jure Civili obstat bonæ fidei aut impedit Præscriptionem, ut omnes fatentur, nec de Jure Canonico; quia Jus Canonicum eatenus solam correxit Jus Civile, quatenus intervenit in præscribente peccatum injustitiæ, quale hic non datur: ergo non obest bonæ fidei, nec impedit Præscriptionem. *Min. prob.* qui tantummodo scit Jus alterius, non hoc ipso agit contra Jus alterius non solvendo, qui enim nec à die, nec ab homine, nec à Jure interpellatur, solvere non tenetur. *arg. l. 5. ff. de R. C. l. 10. C. de Rignor.* quia prudenter existimat, se ante debiti exactionem non esse obligatum ad solvendum, consequenter non committit peccatum injustitiæ differendo solutionem. Confirmatur: talis debitor probabiliter & prudenter credit, debitum, quod longissimo tempore, nimirum 30. annis, non exigitur, sibi esse remissum, saltem si attendatur dispositio Juris Positivi, ut colligitur ex l. 17. §. 1. ff. de *usuris*, ergo omitendo solutionem, licet sciat suum debitum & alterius Jus, non peccat contra Justiciam.

Prob. 2. à pari, & exemplis, quæ plerique admittunt, etiam Adversarij. 1. Actioni penali præscribitur cum scientia obligationis hæc ad penam, & cum scientia juris, quod habet Pars vel Judex ad penam exigendam. 2. Servitutibus rusticis, v. g. itineris, viæ &c. sive libertas ab istis servitutibus præscribitur 10. annis à domino prædij servientis contra dominum prædij dominantis, 10. annis non utentem Jure per hanc viam eundi, licet dominus prædij servientis sciat hoc Jus alterius. Nec obstat, quod aliqui hanc Præscriptionem dicant esse malæ fidei, quæ tamen non involvat peccatum in conscientia; hunc enim modum loquendi approbare non possum. 3. Hæres præscribit legatum alteri relictum, si legatarius 30. annis non petat legatum, saltem si legatarius sciverit legatum, non obstante, quod hæres sciat, illud esse relictum alteri. 4. Proprietarius præscribit usufructui, qui constitutus est alteri, qui tamen longo tempore non utitur illo, licet proprietarius habeat scientiam

lib. II. R. P. Pishler.

de usufructu constituto. per l. 25. ff. quib. mod. usufr. amitt. Ergo idem generaliter dicendum est de alijs quoque actionibus personalibus: ideo enim scientia Juris alieni in memoratis exemplis, ex quibus aliquæ sunt actiones personales, non obest bonæ fidei, & Præscriptionem non impedit, quia debitor non tenetur solvere, nisi exigatur solutio, aut creditorem admonere sui juris; & quia illa jura sunt restricta ad usum, ita ut, nisi certo tempore exerceatur usus, pereant: sed nec in alijs actionibus & juribus personalibus tenetur debitor se ultro offerre ad solutionem, vel admonere creditorem juris sui, saltem id non probatur: item actiones personales indiscriminatim sunt restrictæ ad usum, ita ut pereant, si intra 30. annos non intententur. l. 3. §. 4. C. de præscript. 30. vel 40. ann. l. 1. §. 1. C. de annali except. Ergo.

Oppones 1. In c. 3. b. r. prohibetur Præscriptio tricennalis & quadragenalis: sed Præscriptio tricennalis & quadragenalis solum erat introducta contra actiones personales, ut demonstrat Gonz. in c. cit. à n. 3. Ergo. 2. Vel debitor, qui scit suam obligationem & Jus alterius, habuit animum solvendi, vel non? Si non habuit, utique non fuit in bona fide: si habuit, nunquam fuit in quasi-possessione libertatis à solvendo debito: & sic præscribere nunquam potuit vel ob defectum bonæ fidei, vel ob defectum possessionis. 3. Et principaliter: qui sciens rem esse alienam, eam nihilominus possidere incipit vel continuat, est in mala fide, & non præscribit: uti docuimus n. 9. ergo etiam, qui scit Jus alienum, & illi non satisfacit, est in mala fide, & non præscribit; quia nominerei venit etiam Jus. l. 23. ff. de V. S. ad 1. N. Min. quia d. c. agit de iniquis possessoribus prædiorum, contra quos datur actio realis, non personalis. Dein solum prohibetur illa Præscriptio, quæ est conjuncta cum scientia peccaminosæ possessionis. Ad 2. retorq. argum. in exemplis, in quibus ipsimet Adversarii concedunt Præscriptionem cum scientia juris alieni. Quæ retorq. etiam ad 3. applicari potest. In forma dico, debitorem habere animum solvendi, sed sub conditione, si creditor exegerit, & sic est in bona fide, & in quasi-possessione suæ libertatis, quæ tollitur tantum per exactionem. Ad 3. Omissio Antec. quod universaliter non est verum, ut ostendit Gonz. in c. 1. b. r. n. 3. ex l. 5. §. 16. ff. de damn. inf. item ex l. 28. de noxal. action. ubi dicitur, *us quoque me captivum, quamvis sciens alienum possideam*: igitur quæ supra dixi n. 9. intelligi volo de illa scientia, quæ conjuncta est cum peccato injustitiæ, non de illa, quæ est sine peccato: sic potes justè & licitè possidere rem, quam scis esse alienam, si accedat auctoritas Legis. l. 11. ff. de acquir. vel amitt. poss. l. 137. ff. de R. J. Sed hoc, inquam, omissio N. Conf. & paritatem, cum non sit eadem ratio rerum corporalium, & jurium incorporalium seu actionum personalium, in materia Præscriptionis; quia hoc ipso, quod aliquis sciat, rem esse alienam, eam injustè possidet, nisi auctoritate specialis Juris aut Judicis possideat,

A a a

adeo-

adeoque agit contra jus alterius, & eo ipso est in mala fide, quia peccat contra Justitiam: contra, qui scit jus alterius, non hoc ipso agit contra jus alterius, altero non exigente ulum vel satisfactionem huic juri competentem; ut patet in exemplis in probatione 2. alatis, & sic non peccat contra Justitiam, adeoque in mala fide non constituitur. Quod dicitur in l. 23. cit. non est universaliter verum, alias cui competit jus ad rem, competere etiam jus in re, & vicissim actio personalis illi, cui competit actio realis: debet igitur attendi subiecta materia: in materia Prescriptionis certe non procedit. Itaque potes distinguere Conf. Ergo etiam, qui scit jus alienum scientia cum peccato injustitiae conjuncta, est in mala fide. C. Conf. non conjuncta cum peccato injustitiae. N. Conf. Nam in c. fin. h. t. reprobatur tantum illa Prescriptio tanquam mala fidei, ubi reperitur scientia rei aliena, involvens peccatum mortale, ut manifestum sit legenti textum n. 9. allegatum. Urgebis. Ergo quodlibet jus incorporale, v. g. jus venandi, jus altius tollendi, jus pascendi pecora, jus eligendi potest acquiri per Prescriptionem, licet aliquis sciat, illud ad se non pertinere, sed ad alium, v. g. ad certum Collegium: quod est contra aequitatem & communissimam DD. B. N. Illatum, nos enim hucusque locuti sumus de Prescriptione Privativa, qua extinguitur jus alienum adversus nos, non de Positiva, qua novum jus positivè acquirimus ab aliis; ad hanc enim requiritur propriè dicta possessio cum titulo positivo, & actus positivi; ad illam verò nihil positivum requiritur in debitore, sed solum non usus juris ex parte creditoris.

35 Dico 7. Bona fides auctoris prodest successoribus, tam universali, quam singulari, eandem rem bona fide possidenti, ita ut accessione temporis uti possit, seu illud tempus computare, per quod auctor jam possedit. 2. E contra mala fides auctoris de Jure communi nocet successoribus universali immediato, ita ut iste nec accessione temporis uti, nec de novo inchoare possit Prescriptionem saltem Ordinariam. 3. Non verò ita nocet successoribus singulari, ut iste non possit Prescriptionem Ordinariam à se ipso incipere, exceptis rebus immobilibus. Antequam Assertionem probare aggrediar, explicandi sunt termini. Nomine Auctoris intelligitur is, qui prior possedit rem alienam, nomine autem Successoris ille, qui rem ab altero accepit, & possessionem illius continuat: Successor est duplex, Universalis, qui titulo universali & in aliquam universitatem succedit, puta in hereditatem, v. g. trientem, semissem &c. itaque successor universalis est haeres, siue suus, siue extraneus sit, vel bonorum possessor. Alius est Singularis, qui succedit ex titulo particulari, v. g. emptionis, donationis, legati &c. in re singulari, certa, & determinata, uti donatarius, emptor, legatarius, item qui succedit alteri in officio, beneficio, dignitate. An autem Successores in integra communitate, civitate, aut provincia &c. veniant

nomine successorum Universalium, ita ut ipsi noceat mala fides Antecessorum, sicut mala fides auctoris nocet haeredi & successoribus Universalibus, controversum est, de quo postea. Interim

Probatur Assertio quoad singula membra. Primum ex §. 12. & 13. Inst. de usucap. Ratio est, quia auctor tradit & transferre vult omne jus, quod habuit, in successorem. Secundum ex cit. §. 12. & maxime ex l. n. ff. de diversis temporal. Prescript. Ratio, quia & successor universalis repræsentat personam auctoris, & fictione Juris Civilis, quod in hoc puncto non est correctum à Jure Canonico, censetur moraliter esse una cum auctore defuncto persona. l. n. C. de acquir. vel amitt. possess. Adeoque talis successor nec à se ipso inchoare Prescriptionem potest, quia mala fides ficta tantum operatur de Jure, quantum vera. Dixi tamen 1. de Jure Communi, nam de Jure Bavarico tit. 9. a. 7. per possessionem propriam, bona fide vera coeptam, inchoare Prescriptionem & complere potest, solumque prohibetur accessione temporis, quo auctor possedit, uti 2. Immediato; siquidem haeres medius, utpote haeres haereditis, non censetur esse una moraliter persona cum primo auctore mala fidei, consequenter si haeres immediatus habuit veram bonam fidem, licet fictione Juris tanquam successor immediatus habuerit malam, successor medius poterit à se ipso inchoare Prescriptionem & perficere, cum non habeat malam fidem fictam, eò quod in Jure non detur duplex fictio in eadem causa, & ficta fides mala successoris immediati non causat fictam fidem malam in mediato, sicut umbra non causat umbram. Atque ita sentiunt Covar. Molin. Less. Haun. &c. contra Fachin. Lug. & alios. 3. Prescriptionem saltem Ordinariam; probabilis quippe mihi est, quod docent Covar. Valquius l. 2. c. 73. an. 9. Illung. d. 2. n. 308. cum aliis contra Fachin. Zoes. Haun. Engel, quod successor universalis, qui est in vera bona fide, possit incipere & complere Prescriptionem Extraordinariam seu longissimam temporis, ita ut ipsi quoad hanc non obstat fides mala ficta: ratio est; quia spectato Jure Civili Prescriptioni longissimi temporis non obest mala fides vera: ergo multò minus oberit mala fides ficta: sed Jus Canonum in correctione Juris Civilis non attendit malam fidem fictam, sed tantum veram & peccato imbutam; peccatum autem non involvit mala fides ficta. Talis proin præscribet, non quidem titulo pro haerede, sed titulo præsumpto. Sic poterit haeres universalis immediatus etiam Prescriptionem ordinariam à se ipso inchoare, si rem à defuncto mala fide possessam acquirat ex alio titulo justo superveniente, & non præcisè titulo hereditatis possideat. l. §. 1. eod. Membrum tertium constat ex l. §. pr. ff. de diversis temporal. Prescript. Ratio; quia successor particularis non repræsentat personam antecessoris, nec fictione Juris est eadem cum ipso persona: addidi tamen, exceptis rebus immobilibus, has enim Prescrip-

ptione Ordinaria, si author mala fide eas possedit, successor etiam particularis prohibetur præscribere. *Nov. 119. c. 7. §. Auth. mala fidei C. de Præscr. longi temp.* Licet ibidem ipsi non prohibetur, sed expressè concedatur Præscriptio longissimi temporis, scilicet 30. annorum. Sed dicta *Nov. §. Auth.* in Bavaria locum non habet extra hypothecam Præscriptione extinguendam. *Laudrecht tit. 9. a. 2. §. 7. Rath de usucap. c. 2. th. 53. seq.*

Oppones contra 3. Limitationem membri II. 1. hæres universalis tenetur in conscientia juxta vires hereditatis sublevare conscientiam defuncti, & ejus animam juvare. *C. ult. de sepult. c. 5. de Raptor.* sed hoc non facit, nisi rem ipsam, quam defunctus mala fide possedit, adhuc exstantem restituat: ergo semper tenetur restituere: ergo nunquam præscribere potest. 2. Hæres censetur esse eadem persona cum defuncto: ergo est in mala fide, sicut fuit defunctus: sed secundum Jus Canonicum cum mala fide nunquam præscribitur, etiam longissimo tempore. *R. ad 1. id verum esse*, quando non est præscriptum ab hærede; inde autem non probatur, nunquam præscribi, etiam longissimo tempore, ab eodem posse. Neque hæres restituendo talem rem facere potest, ut à defuncto contra justitiam peccatum non sit, & propterea non exsolvenda poena, nisi per poenitentiam in vita adhuc existens peccatum deleverit; & sic nihil eum juvabit subsequens restitutio. *Vasq. n. 11. ex Socino.* Adde, quòd hæc duo simul consistere possint, acquiri per Præscriptionem dominium rei à possessore bonæ fidei, & ex alio capite dari obligationem ad restitutionem ejusdem. *Ad 2. dist. Conf.* ergo est in mala fide facta, sicut defunctus in mala fide vera. *C. Conf. est & ipse in mala fide vera*, sicut defunctus. *N. Conf.* Jus Canonicum in sua correctione non attendit fictionem & subtilitatem Juris Civilis, sed peccatum, quo læditur conscientia, & offenditur Deus.

37. Quæres, an mala fides Tutoris Pupillo, mala fides Prælati Ecclesiæ, & mala fides Antecessorum in communitate noceat Successoribus? *R. ad 1. non nocet.* per *l. 198. ff. de R. J.* Ad 2. iterum non nocet, ut habet communis contra Pirh. & Schambogen; sicut enim Tutor, qui est defensor & administrator Pupilli, non potest hujus conditionem facere deteriore, ita nec Prælati conditionem Ecclesiæ; quia etiam est ejus defensor & administrator. Neque dicas, bonam fidem, ut Ecclesiæ præscribat, requiri ex parte Prælati & majoris partis Capituli copulativè, & sic, deficiente bona fide ex parte unius, impeditur Præscriptio. Negatur enim, quòd requiratur copulativè, nec ab Adversariis satis probatur. *Ad 3. iterum responsio est negativa.* *Vasquius c. 71. n. 5. acalij.* Dissentit tamen iterum Fachin. *l. 8. c. 35. & Rath. de usucap. assert. 66.* Ratio est, quia videtur nimis durum dicere, quòd paucorum antecessorum mala fides noceat longè pluribus Successoribus optimæ fidei in aliquo Collegio, Monasterio &c. Dein licet concedatur, quod

successores in communitatibus sint successores Universales, cum communitas moraliter semper maneat eadem, populus idem; nihilominus tamen successores poterunt inchoare Præscriptionem saltem longissimi temporis, cum tantum habeant malam fidem fictam, Jus autem Canonicum non attendat hanc Juris fictionem, per ea, quæ *n. 25.* dicta sunt.

Dico 8. Bona fides à præscribente nec allegari, nec probari, regulariter debet ab eo, qui dicit se præscripsisse, vel debito ad præscribendum tempore possedisse. *Vasquius l. 2. c. 70. §. 79. Covarruv. Panorm. Haun. contra Fachin. l. 8. c. 32. & alios ab eo citatos.* Probatum inde, quia in dubio præsumitur bona fides, cum à Jure quilibet præsumatur bonus, nisi probetur malus. *arg. c. fin. de Præscript. l. 51. pr. ff. pro socio l. 30. C. de Evict.* Sed quod est notorium ex liquida Juris Præsumptione, non allegari debet. *arg. c. 16. de testam.* neque probari, etsi allegaretur; cui enim patrocinatur præsumptio Juris, relevatur ab onere probandi. per *l. 12. ff. de probat.* uti & qui excipit. *l. 21. ff. eod.* qui autem opponit Præscriptionem, ille excipit. Dixi autem, regulariter; nam præsumitur mala fides, & consequenter præscribens tenetur probare bonam. 1. Si possessor monitus fuit, ne v. g. emeret, eo quòd res non spectet ad vendentem. 2. Si fama sit per viciniam, vel per testes probetur, rem non fuisse venditoris. 3. Si contraxit cum insolitis cautelis. 4. Si emit à prodigo, filiofamilias &c. vel à procuratore non curans sibi ostendi mandatum procuratorium. 5. Si possidens extrajudicialiter confessus est, se scire, rem non esse suam. 6. Si penes ipsum reperiantur documenta, eam rem esse alienam perhibentia. 7. Si occupavit rem alienam absente domino, vel clam. 8. Si primum post adeptam possessionem laboravit consequi titulum possessionis. 9. Si titulum alleget reprobatur à Jure. v. g. emptionem rei ad Ecclesiam pertinentis celebratam sine solennitate, nisi dederit justum pretium, & sic ex contractu contra leges inito commodum non tulerit, aut nisi longissimo tempore possederit &c. *Covarruv. Vasq. Menoch. &c.* Et istæ præsumptiones faciunt, ut præscribens probare teneatur bonam fidem, licet allegaverit titulum. Si verò nec titulum allegavit, bonam fidem facit suspectam, & sic necessariò probandam. 1. Si possessioni resistat Jus, licet ea fuerit longissimi temporis, modò non fuerit immemorialis. 2. Quando constat de antiquiore possessore, & possessio Præscriptionem asserentis nova & recens. 3. Quando alia quæcunque præsumptio malæ fidei pugnat contra præscribentem.

De Justo Titulo.

Sciendum 1. cum bona fides fundetur in titulo, de hoc tanquam de altero ad Præscriptionem requisito dislegendum nunc esse. *Titulus* autem dicitur illa causa, ex qua rem possidemus. Titulus iste, quem requirit Præscriptio, debet esse justus, seu à Jure ad præscriben-

bendum approbatus, qualis tantum est ille, qui est translatus dominij vel juris, seu causa de se habilis ad transferendum dominium vel jus aliquod reale, & revera transferret, si re ipsa daretur illa causa, v.g. si contractus fuisset validus, & rem tradens illius dominus: si autem causa verè non detur, sed tantum apparenter &c. saltem transfert potestatem usufructuendi: quales sunt donatio, emptio, legatum &c. non verò locatio, conductio, commodatum, depositum, promissio & stipulatio, quia ex se non transferunt dominium aut jus reale, sed producunt jus solum personale.

40 Sc. 2. Titulos ad præscribendum habiles in iure, nimirum lib. 41. à tit. 4. ff. § lib. 7. à tit. 26. C. referri sequentes: pro emptore: pro hærede: pro legato: pro donato: pro derelicto: pro dote: pro soluto: pro suo. Seu titulos emptionis venditionis: hæreditatis: legati: donationis: rei derelictæ: dotis constitutæ: qui tituli sunt *speciales*, ad unam tantum speciem limitati: ultimi verò duo, *pro soluto*, & *pro suo*, esse *generales*, quia possunt cum alijs ferè omnibus concurrere: sic qui possidet pro empto, pro donato &c. etiam possidet pro suo. Sed iste titulus *pro suo* tunc datur & concurrat, quando aliquis possidet rem alienam ex iusto errore putans esse suam, quia nimirum causa iusta de se habilis ad transferendum non intervenit, cum tamen intervenisse probabiliter & iuste credatur. Titulus *pro suo*, & *pro soluto*, quatenus generales sunt, secundum se non sufficiunt ad Præscriptionem, nisi nimirum accedat iusta causa credendi, rem suam esse, vel aliquid sibi solutum. Dictis titulis accensentur isti: *pro transacto*: *pro permutato*: *pro iudicato*: *pro socio*: nempe tituli transactionis, permutationis, iudicati; & ultimus *pro socio* datur tunc, quando alicui ex socijs soluta societate obtigit pars rei alienæ, quæ bona fide putabatur esse communis sociorum. De titulo *pro hærede* adhuc notandum est, quod intelligatur ille, quando quis ad hæreditatem, vel bonorum possessionem vocatus est, aut vocatum se ex iusto errore credit, atque rem in massa hæreditatis inventam tanquam propriam possidet: non verò ille, quo aliquis non vocatus & nullò titulo munitus hæreditatem vel bonorum possessionem occupavit, & interrogatus, cur possideat, reponit, quia possideo. l. 12. ff. de petit. hered.

41 Sc. 3. Enumeratos titulos posse & solere considerari quadrupliciter, scilicet prout sunt veri, colorati, existimati, & præsumpti. *Verus* titulus est, quando verè præcessit causa ad transferendum dominium apta, v.g. emptio vera & valida ab illo, qui habuit verè dominium rei. Et iste titulus non potest requiri ad Præscriptionem, eamque potius destruit, quam promovet; quia per titulum verum defacto & jam actu translatus est dominium: ergo Præscriptio non potest habere locum, utpote ad inventa ad transferendum dominium; quod enim nostrum est, nostrum amplius fieri non potest, ut ex §. 10. Inst. de Legat. §. 14. Inst. de Ad. desumptum brocardicum habet. *Colora-*

tus, alio nomine *Apparens*, titulus est, quando præcessit quidem causa, non tamen verè, sed solum apparenter. v.g. emptio ex occulto vitio hic & nunc invalida, puta quia vel venditor non fuit dominus rei, aut potestate alienandi caruit, & sic transferre dominium non potuit, vel quia aliunde contractus fuit invalidus. *Existimatus* seu *Putativus*, quando nec vera nec apparens causa, ad transferendum dominium apta, præcessit, probabili tamen errore existimatur præcessisse, v.g. si vir fide dignus asseruit, hanc rem tibi obvenisse ex emptione, donatione, legato &c. nulla tamen emptio, donatio &c. præcessit, neque apparens, neque vera. *Præsumptus* denique, quem Jura ex diuturnitate temporis præsumunt: quæ diuturnitas facit, ut, licet nulla determinata causa seu titulus à possessore designari & allegari possit, an ex empto, donato, legato &c. possideat, & fortè nulla etiam talis causa præcesserit, nihilominus præsumatur præcessisse, uti fit in Præscriptione longissimi temporis, maxime in immemoriali. Ceterum observa, Doctores non omnes convenire in hoc modo loquendi; nam aliqui, præsertim Juristæ, titulum *Coloratum* appellant *Verum*, & titulum *Apparentem* seu *Coloratum* opponunt *Præsumpto*. Alij omnem titulum non verum vocant *Coloratum*, vel *Apparentem*, vel *Existimatum*, vel *Præsumptum*. Sed noster loquendi modus est usitator, maxime apud Theologos, & accuratiores etiam Juristas.

Dico 1. Ad omnem Præscriptionem Positivam rerum corporalium necessarius est aliquis titulus, nempe vel *Coloratus*, vel *Existimatus*, vel *Præsumptus*. Textus clari in l. 24. C. de R. V. ibi: *nullo iusto titulo precedente possidentis ratio Juris querere dominium prohibet*. Et in l. 4. C. de Præscr. longi temp. ibi: *diutina possessio, tantum jure successionis sine iusto titulo obtenta præesse ad Præscriptionem hac sola ratione non potest Concordari*. l. 7. C. de acquir. §. *retin. poss.* & alia. Ratio est, quia sine bona fide, & possessione iusta non procedit Præscriptio: sed fides bona & possessio iusta non habetur sine titulo iusto, saltem generali, quo aliquis possidet pro suo: ergo. Dixi 1. Positivam rerum corporalium (nam in Præscriptione Privativa non requiritur titulus positivus, sed ejus loco sufficit patientia domini, & lapsus solius temporis. l. 1. C. de Præscr. 30. ann. uti & in rerum incorporalium, maxime servitutum, Præscriptione, in qua iterum sufficit tituli loco patientia domini, modo præscribens non possideat vi, clam, aut precario) uti contingit in servitutibus realibus continuis, seu actu continuum habentibus, qualis est servitus aquæ ductus, suggrundij &c. l. 10. pr. ff. si servitus vindicetur. l. 1. §. fin. V. §. fin. ff. de aqua plu. arc. Item l. 5. §. 3. ff. de itin. actusque priv. §. l. 1. C. de Servit. §. *aquas*, in quibus ultimis generaliter dicitur longa possessio & consuetudo in servitutibus vicem tituli obtinere. Unde dominus, etiam non verus, fundum possidens non tenetur alium titulum vel jus allegare, quam patientiam domini, cuius

cujus interest, servitutem non constitui in suo fundo. Discrimen igitur faciendum est inter Præscriptionem rerum corporalium & rerum incorporearum: ad illam omnem necessarius est titulus, non ad istam, ut volunt Rath, Haun, Gletle &c. contra Carpov. Eckolt &c. Quamvis verè videatur lis esse de nomine, & in eo residere, utrum patientia hæc domini, quæ vicem obit tituli, debeat dici titulus, nec ne. Dixi 2. vel Coloratus &c. de quo conve- nit inter omnes, quod sufficiat. De Existima- to autem, & Præsumpto dicam postea. In- terim

Oppones 1. Præscriptio necessariò & semper requirit bonam fidem: sed sine titulo non datur bona fides, cum titulus communi paræ- mia dicatur mater bonæ fidei: ergo semper est necessarius titulus. 2. In l. 4. cit. dicitur in- definitè, diuturnam possessionem absque titu- lo non prodesse ad Præscriptionem: ergo. 3. Jura expressè volunt eadem observari in Præ- scriptione rerum Corporalium & Incorpora- lium, ut in l. 2. C. de servit. & aqua. l. fin. C. de Præscript. longi temp. Ergo malè fit discrimen inter illas à nobis. 4. Vel sufficit sola patien- tia domini in Præscriptione Privativa, & ser- vitudinis Positiva, vel etiam requiritur scientia domini: neutrum potest dici: ergo. R. ad 1. dicitur Min. sine titulo, propriè vel impropriè di- cto, non datur bona fides. C. Min. sine titu- lo propriè dicto, cujus tamen vices supplet al- iud æquivalens, nempe diuturnus usus unius, & patientia alterius (ferè sicut in Præscriptio- ne Extraordinaria titulum supplet diuturnitas temporis) N. Min. Ad 2. licet illa Lex loqua- tur indefinitè, discrimen tamen eruitur ex Le- gibus pro nostræ assertionis limitatione adduc- tis. Adde, quod re ipsa sit inagnum discrimen inter Præscriptionem rerum corporalium, & incorporalium; nam in illa dominus patitur longè majus detrimentum, & excidit totius rei dominio: contra in Præscriptione servitutis salva proprietate rei solum imponitur aliquod onus prædio, & ejus minuitur libertas. Ad 3. dicitur Ant. volunt eadem observari quoad tem- pus, ita ut in Præscriptione servitutis requira- tur idem tempus, quod in Præscriptione rerum incorporalium, ut vult d. l. 2. & quidem cum distinctione inter præsentès & absentes, contra quos præscribitur, ut vult d. l. fin. C. Ant. quo- ad titulum. N. Ant. & Conf. Ad 4. dico cum Gletle p. 2. select. qq. 28. n. 8. & alijs contra Rath de Usucap. c. 3. assert. 29. & alios, non requiri scientiam, adeoque sufficere patientiam seu tolerantiam negativam, quæ habetur per hoc, quod non contradicat dominus, nec opus est, ut positivè approbet: partim quia Leges in prædicta limitatione assertionis nostræ nihil di- cunt de scientia, partim quia Præscriptiones aliz currunt etiam contra ignorantes. l. fin. cit. Neque replices, in l. 2. cit. poni hæc verba, eo sciente, nempe domino, per cujus fundum fie- bat aquæ ductus; quia Imperator solum vole- bat per mentionem scientiæ indicare, quod etiam non sit aqua ducta: si autem non ducatur etiam, seu cum animo celandi, etiam si ignoret

dominus, eam duci. l. 5. §. 3. ff. quod vi aut clam. nihil impedit Præscriptionem fieri. Deinde illa verba, eo sciente, fuerunt posita per modum narrantis & repetentis verba, quæ supplicans proposuit in sua narratione facti: & sic non ha- bent rationem Legis; nam in Codice non solet Imperator regulas generales statuere, sicut in Digestis, sed rescribit ad propositos sibi casus particulares, & ad facta, quæ subinde in suo repetit Rescripto.

Urgebis 1. Si in juribus incorporalibus non 44 requiritur titulus propriè dictus & positivus, neque requiretur in Præscriptione juris pascen- di, lignandi, venandi &c. adeoque sufficere tol- lerantia domini: sed hoc est contra commu- nem sensum, & æquitatem. 2. Si præscri- buntur servitutes sine dicto titulo propriè di- cto, etiam sic præscribitur usufructus, qui etiam est servitus: sed hoc iterum est contra communem teste Rath Assert. 3. R. ad 1. N. Ma. quia est dispar ratio; nam horum jurium amissio grave admodum præjudicium affert domino: ubi autem grave admodum infertur præjudicium, requiritur meritò titulus propriè dictus; propter hanc enim causam requi- ritur in rebus corporalibus: ubi autem est ea- dem ratio, debet credi, quod sit eadem Juris dispositio, per l. 13. seqq. ff. de LL. Ad 2. ferè eadem est responsio; quia & usufructus, si ejus emolumentum spectetur, ad res corporales referri potest, cum contineat portionem do- minij. Deinde nostra assertio & allatæ leges solum loquuntur de servitutibus realibus, non de personalibus, qualis est usufructus.

Dico 2. Titulus Existimatus, si fundetur in 45 errore facti alieni, sufficit ad Præscriptionem: non verò si oriatur ex errore facti proprii. Prior pars habetur l. 5. §. un. ff. pro suo. & l. 11. ff. pro Emptore. Posterior in §. 11. inst. de usucap. & l. 27. ff. de usup. Ratio disparitatis est, quod error circa factum alienum sit probabilis, & in Jure toleretur. l. 5. cit. & per l. 2. ff. de l. & E. l. error verò circa proprium factum in Jure non toleretur in ordine ad percipiendum inde com- modum, per l. 7. ff. ad S. C. Vellei. Unde si pu- tes te emisisse, vel dono accepisse aliquid, cum tamen nulla emptio, nulla donatio præcesse- rit, non illud usucapies propter defectum tituli: usucapies autem, si probabili errore putes, quod servus vel procurator, cui id in mandatis dedisti, rem emerit, quam tibi tradidit: vel si putes, eum emisisse, cujus in locum successisti ex hæreditario jure. l. 11. §. 5. cit. Res ferè se habet, sicut respectu tituli colorati se habet ignorantia Juris manifesti, ut si quis emit à pu- pillo, ignarus, pupillum alienare non posse sine auctoritate tutoris: quippe nec iste titulus em- ptionis, in Juris manifesti ignorantia fundatus, sufficit ad usucapionem.

Dico 3. Titulus Præsumptus sufficit, at non 46 in Ordinaria, sed in Extraordinaria Præscri- ptione, seu longissimi (vel immemorialis) tem- poris, saltem regulariter. Hoc est in Præscri- ptione Extraordinaria possidens non tenetur titulum ullum determinatum assignare, alle- gare,

gare, aut, si alleget, probare, sed sufficit tantum temporis, quo possedit, antiquitas, quæ est loco tituli, & ex qua præsumunt Jura, titulum aliquem præcessisse, sive deinde aliquis præcesserit, sive non; quia Jura valorem Præscriptionis non alligant suæ præsumptioni. Sumitur ex l. 4. C. de præscript. 30. vel 40. ann. ex can. 15. V. si autem. caus. 16. q. 3. c. 6. h. t. X. c. 1. eod. in 6. Dixi autem 1. in Extraordinaria, seu longissimi temporis. h. c. 30. 40. 60. 90. 100. annorum. 2. Saltem regulariter; nisi nimirum Jus resistat fortiter possidenti, h. e. nisi resistat possessioni non quomodocunque (aliàs servitutes nec tempore longissimo præscribentur, cum prædia omnia præsumantur à Jure esse libera. per l. 8. seqq. C. de servitut. § aqua.) sed si simul etiam positivè prohibeat possessionem. Rath assert. 33. cum Covar. & alijs; quamvis non sit necesse, ut præscribere volentem reddat omnino incapacem possessionis, quo modo laicum reddit incapacem possessionis decimarum, & sic ei resistit. Aut, nisi aliunde detur gravis præsumptio malæ fidei contra præscribentem, ut habetur c. 1. cit. ibi: si sibi non est contrarium Jus commune, vel contra eum præsumptio habeatur. Quod si autem Jus resisteret possidenti cum prohibitione possessionis, aut daretur aliunde gravis præsumptio malæ fidei contra possidentem, requireretur titulus, quem præscribere volens allegare & probare deberet, nec præsumeretur à Jure: ut si Clericus extraneus contra Parochum, vel in aliena parochia vellet præscribere decimas. Excipe, nisi possessio foret immemorialis; siquidem in Præscriptione Immemoriali nullus omnino titulus necessariò allegatur vel probatur, etiam si Jus Commune resistat cum prohibitione possessionis. c. 1. cit. Utrum verò requiratur, ut Jus Commune non tantum resistat possidenti, sed insuper etiam assistat illi, contra quem præscribitur, si cut assistit Parocho quoad decimas in sua parochia sitas, dubium est inter Auctores. P. Wiestner n. 80. cum Laym. Pirh. § gl. in c. 1. cit. V. titulum, hanc assistentiam esse necessariam affirmat.

47. Quæres, an Præscriptio Extraordinaria, longissimi nempe, vel etiam immemorialis temporis, corruat, si detegatur titulus vitiosus, & invalidus de Jure, v. g. si innotescat, quod possessio cœperit titulo locationis, vel titulo emptionis rei non vendibilis &c. R. affirmative cum Fachinæo contror. juris lib. 8. c. 33. ubi testatur, sic à se nomine Facultatis Juridicæ Ingolstadtensis uno anno bis responsum esse, cum Masc. de Probat. concl. 1371. n. 43. § n. 63. alios copiosè allegante, contra Vasquium contror. illustr. l. 2. c. 81. n. 11. citantem quidem plures pro se, sed paucos sibi consentientes, ut testatur se vidisse idem Fachin. lo. cit. in fin. Desumitur ex can. 4. seqq. d. 8. in priore sic pronuntiat S. Augustinus: veritate manifestata cedat consuetudo veritati - - Nemo consuetudinem rationi, & veritati preponat. En longitudo & antiquitas temporis, ex qua Jus præsumit titulum, debet cedere veritati, si nempe detegatur falsus, vitiosus, & de Jure invalidus

titulus. Deinde commune brocardicum est, præsumptio cedit veritati: ergo titulus præsumptus cessat, ubi constiterit, nullum præcessisse titulum possidendi rem alienam. Accedit istis clara dispositio in c. 31. de Decim. Probatur etiam ex hac ratione: sine bona fide Theologica non procedit ulla Præscriptio, ut patet ex c. fin. h. t. sed si constat de vitioso titulo, cui inniti debet bona fides, constat hoc ipso, de fuisse bonam fidem: ergo.

Oppones 1. In l. 3. § 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. approbatur Præscriptio absque ullo titulo, modo addit longissimum possessionis tempus: ergo, etiam si constiterit, titulum fuisse nullum aut vitiosum, nihil oberit Præscriptioni. 2. Potest dari bona fides sine titulo, ut constat ex Præscriptione servitutum realium, de qua dictum n. 32. item potest nasci bona fides ex titulo & causa etiam stulta: ergo nulla est ratio, cur necessariò requiratur titulus, vel reproberetur Præscriptio per detectionem tituli vitiosi. 3. Jura in Præscriptione Extraordinaria præsumunt titulum, sive aliquis præcesserit, sive non: ergo, etiam si constiterit, nullum præcessisse, tamen valebit Præscriptio. 4. In Præscriptione Extraordinaria præsumitur titulus absolutè, ita ut, si unus detegatur falsus & vitiosus, præsumatur alius latens & idoneus: ergo per hoc, quod detegatur titulus vitiosus, non corruet Præscriptio, quia potuit possessio inchoari ex alio, & hoc præsumendum est. 5. Præscriptio immemorialis saltem parit præsumptionem Juris & de Jure ergo non admittit probationem tituli vitiosi, sibi contrariantis. 6. Post completam Præscriptionem non rescinditur illa, etsi constiterit, rem fuisse alienam: ergo nec rescindi potest, si post illam completam per longissimi temporis possessionem constiterit de vitioso & injusto titulo. R. ad 1. Leges Civiles in materia, ubi agitur de peccato, non sunt attendendæ propter correctionem Juris Canonici: quando autem detegitur vitiosus titulus, constat de vitiosa & injusta possessione, consequenter de mala fide, quæ peccatum est. Ad 2. potest dari bona fides sine titulo in Præscriptione rerum corporalium. N. Ant. incorporalium, subdist. ita tamen, ut aliquid aliud loco tituli, nempe patientia domini, detur, in qua fundari possit bona fides. C. Ant. ut nihil aliud detur, in quo fundetur bona fides. N. Ant. § Conf. Neque dicas, diuturnitatem temporis esse hic loco tituli, vel illius, in quo fundatur bona fides, nam diuturnitas hæc facit solum præsumptionem alicujus tituli, quæ manifestata veritate, vel detecta inidoneitate tituli cessat. Quando dicunt, ex stulta causa posse oriri bonam fidem, id absolutè negatur; quamvis enim possit bona fides inniti ignorantie & errori, si ignorantia vel error sit invincibilis & inculpabilis, & toleretur in Jure, ut est ignorantia & error facti alieni, non verò si est ignorantia Juris manifesti, vel error circa factum proprium, ut supra diximus n. 20. § 35. Ad 3. N. Conf. nam præsumptio procedit quidem, quamdiu veritas non detegitur, & titulus injustus ac nullus

cessat verò & cedit veritati, si ista manifestetur. Ad 4. *N. Ant.* etiam si enim aliquis titulus alius idoneus latere possit, non tamen præsumendus est, supposito, quòd unus, præsertim si in eo se fundet præscribere volens, detegatur vitiosus, quia hanc præsumptionem nec ullum ius exprimit, nec ratio suadet, nec veteres Auctores agnoscunt; imò ex hoc ipso, quòd demonstratur titulus vitiosus cæptæ possessionis, oritur præsumptio alia fortior in oppositum, quòd nullus alius titulus lateat. Englad. *de Decim. n. 9.* Ad 5. *N. Ant.* cum Masc. *n. 28.* multos alios allegante, & P. Engel *n. 10.* quia præsumptio Juris & de Jure, quæ non admittit probationem in contrarium, nulla est, quæ non expressè in aliquo Jure statuatur; quod de immemorialitate temporis non repetimus. Deinde licet non admitteret probationem in contrarium; tamen, si aliunde innotuit, titulum fuisse vitiosum, deberet hæc præsumptio cedere veritati, per ea, quæ diximus ad tit. de Præscript. *n. 7.* Ad 6. *N. Conf.* & suppositum, quòd Præscriptio potuerit compleri, si detegatur post temporis longissimi fluxum, & constet de vitioso titulo: cum Præscriptio non habuerit omnia requisita necessaria, scilicet nec iustum titulum, nec bonam fidem in illo fundandam.

De Possessione ad præscribendum requisita.

Sciendum 1. ex dictis ad tit. 12. de caus. poss. & propriet. possessionem facti, de qua hic est sermo, sic definitur: est detentio rei cum corporis, tum animi, & Juris adminiculò. h. e. detentio rei corporaliter, verè vel fictè, aliquando apprehensa cum animo habendi ut suam, cui ius non resistit, reddendo incapacem possidendi eam, qui detinet. Qui enim rem non detinet ut suam, ut conductor, depositarius &c. non propriè possidet: qui verò detinet rem quidem ut suam, sed absque opinionione dominij, eò quòd vel sciat, vel saltem putet, rem esse alienam, uti fur, vel alius, qui rem accepit ab aliquo, quem putat dominum non fuisse, juxta Gletle, & P. Schmier de Præscript. *c. 5. sect. 3. n. 186.* possidet *Naturali* possessione: qui verò detinet simul cum opinione dominij, putans rem esse suam, hunc ajunt possidere possessione *Civili*. Aliter explicat solendissimus Prædecessor meus, & amplissimæ eruditionis vir, P. Schmalzgrueber, ad tit. de caus. poss. & propriet. *n. 4.* ac alij plures, & dicunt, *Naturalem* possessionem esse, quando quis rem possideri non prohibitam detinet quidem corporis & animi adminiculò, alius tamen ejusdem rei possessionem *Civilem* retinet. *Civilem* appellant, quando quis rem aliquando naturaliter possessam, non quidem actu corporis, sive per se, sive per alium, bene tamen animo possidere & retinere pergit. Et hæc est *mere Civilis*, sicut altera est *mere Naturalis*. *Mixtam* ex utraque vocant, quando quis corporis & animi adminiculò rem ita actualiter possidet vel detinet, ut nullus alius ejusdem rei possessionem *Civilem* retineat. Et hæc est possessio

perfectissima: ex reliquis duabus solitariè acceptis prævalet *Civilis Naturali*, & qui civiliter tantum possidet, jam absolutè dicitur possessor: qui verò naturaliter tantum, dicitur possessor cum additò *Naturalis*. Vel, dicitur possidere *naturaliter*. Sed vide me in cit. loco ad tit. de caus. poss. *n. 2.* quòmodo intelligenda sit divisio possessionis in *Naturalem* & *Civilem*, & quòmodo Auctores conciliandi. Ubi etiam explicatur possessio bonæ & malæ fidei, quæ in hac materia multum attendi meretur.

Sc. 2. Quamvis possessio strictè sumpta solum sit & dicatur respectu rerum corporalium, & quasi-possessio appelletur respectu incorporalium; in usu tamen sæpe etiam Jura incorporalia absolutè possideri dicuntur, quæ possessio incorporalium nihil est aliud, quam usus & exercitium actus alicujus, præmanantis alias ex jure incorporali: & sic non in detentione consistit, sed in usu & exercitio.

Dico 1. Ad omnem Præscriptionem necessaria est aliqua possessio. Ita clarissimi textus in utroque Jure: *sine possessione usucapio contingere non potest. l. 25. ff. de usurp. & usucap.* Item. *Sine possessione Præscriptio non procedit. c. 3. de R. j. in 6.* Unde commune Doctorum effatum: *tantum præscribitur, quantum possidetur.* Quæ à Juribus & DD. tam rotundè pronuntiata, & generaliter, non concedunt, ut cum P. Schmier *n. 195.* necessitatem imò possibilitatem possessionis in Præscriptione *Privativa* negem. Fateor equidem, in hac Præscriptione *Privativa* non requiri possessionem positivam, quæ habetur per actus positivos corporis, vel animi, vel utriusque simul, quibus detinetur res, vel exercetur ius, requiritur tamen ipsi proportionatæ possessio, scilicet *negativa*, quæ habetur per negationem actuum, quibus debitum v. g. posset exigere creditor, non tamen exigit. Ferè sicut in Præscriptione *Positiva* rerum & Jurium incorporalium non potest dari verà possessio & strictè dicta, cum corporis adminiculo propriè apprehendi vel detineri nequeant, sed tantum *quasi-possessio*, consistens in exercitio alicujus actus; quia verò propterea non negatur, quòd absolutè requiratur possessio in Præscriptione etiam incorporalium; ita nec negandum videtur, absolutè aliquam possessionem proportionatam requiri ad Præscriptionem *Privativam*, per quam positivè nihil acquiritur, sed solum extinguitur alienum ius adversus nos. Item sicut *n. 32.* diximus, in Præscriptione *Privativa* etiam requiri aliquid, quod sit loco tituli, si nolumus vocare titulum, scilicet patientiam domini, ita in eadem Præscriptione dicendum est requiri aliquid loco possessionis, si nolumus vocare possessionem (quod denique erit quæstio vocabularia) scilicet patientiam domini non exigentis debitum, vel negationem exactionis, qua turbaretur libertas & immunitas à solvendo.

Oppones 1. Ad Præscriptionem *Privativam*, 2. quæ obtinetur immunitas ab actionibus personalibus, à præstationibus annuis, à solvendis censibus, decimis &c. plus non requiritur à Jure, quam fluxus certi temporis, quò elapso

extinguuntur per se, & suapte indole absque aliqua possessione debitoris evanescent, ut colligitur ex l. 3. § 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. sic per tricennium, seu 30. annos expirantes actiones personales, poenales intra annum. l. 1. §. 1. C. de Annali Except. servitus intra decennium &c. Ergo nulla opus est possessio. 2. Possessio in Præscriptione Privativa implicat; quia non potest designari, quid à debitore possideatur. 3. Improperia possessio non sufficit ad Præscriptionem; & ideo, qui rem non possident proprio nomine, sed alieno, v. g. tutor, procurator, commodatarius, depositarius &c. res à se detentas non præscribunt. l. 13. pr. ff. de usurp. l. 2. C. de Præscript. 30. vel 40. ann. §c. Sed possessio illa, quam diximus negativam, est impropria: ergo. R. ad 1. N. Ant. licet enim in *citt. legibus* non aliud requiratur quam decursus certi temporis, ex hoc tamen non infertur, quod aliquid aliud non requiratur alibi, scilicet bona fides, titulus, & etiam possessio, quam ultimam generali constitutione rotundè requirit & absolute utrumque Jus, uti vidimus. Ad 2. negatur assertum. Ad rationem adjectam dico, possideri immunitatem à solvendo, sed negativè, quatenus creditor non exigit solutionem. Instas: hæc immunitas vel libertas nunquam fuit amissa: ergo non potest per possessionem acquiri. R. N. Ant. fuit enim amissa per contractionem debiti, & impositionem obligationis, v. g. in contractu celebrato: inchoatur autem ejus possessio, quando prima vice cessatur bona fide à solutione, vel omittitur, cum prætari possit: bona fides autem fundatur in eo, quod creditor non exigit; uti dictum n. 22. seqq. Ad 3. Si per impropria possessionem intelligis illam, quæ fit alieno nomine, illa non sufficit. Si verò per impropria intelligis illam, quæ opponitur positivæ possessioni, nego, eam non sufficere; sicut *quasi-possessio*, licet aliquomodo sit impropria possessio, etiam juxta Adversarium sufficit in Præscriptione Positiva.

53 Dico 2. Quamvis ad inchoandam Præscriptionem rerum corporalium requiratur possessio Naturalis & Civilis simul: ad continuandam tamen sufficit etiam merè Civilis: licet non sufficiat merè Naturalis. Pirhing b. n. 39. cum Abb. Covar. Mol. & alijs communiter. Sumo autem possessionem Naturalem & Civilem potissimum in sensu posteriori, explicato n. 49. Prior pars desumitur satis clarè ex l. 4. C. de acquir. & retin. poss. ibi: licet possessio nudo animo acquiri non possit, tamen solo animo retineri potest. Cum igitur Præscriptio inchoetur per inchoationem possessionis, inchoari non potest alio modo, quam quo modo inchoatur possessio, nempe modo naturali & civili simul, h. e. per apprehensionem veram vel fictam rei cum intentione habendi ut suam, adeoque corporis & animi adminiculò. Posterior pars constat ex l. 17. §. ult. ff. de furtis, ex qua habetur, quod absens, qui solam possessionem Civilem animo retinet, usucapionem continuet. Certè nisi sufficeret possessio merè Civilis, sed requireretur simul Naturalis, rarissime con-

tingeret rem aliquam præscribi; cum moraliter impossibile sit, ut quis Naturalem possessionem continuet, & tempore requisito, nunquam interrupto, eidem corporaliter insitit, & quasi incubet: siquidem ad Præscriptionem requiritur possessio continua, uti dicemus. Tandiu autem durat possessio Civilis, quamdiu aliquis retinet animum possidendi sive per se, sive per alium; vel donec sciat, rem ab alio esse occupatam, ipse verò non audeat eum repellere: si verò non sciat, tum primum possessionem Civilem amittet, quando induci potuit oblivio, aut præsumi, quod animum possidendi deposuerit: item si rem mobilem alia occupet. Vid. dicta ad tit. 12. de caus. poss. n. 8. 10. Faciunt etiam huc l. 1. §. 14. §. 1. §. 2. ff. de acquir. vel amit. poss. Tertia pars de possessione merè Naturali colligitur ex l. 5. ff. de O. & A. ac manifestum fit inde, quia sine animo habendi rem ut suam non potest acquiri ejus dominium, & nisi res possideatur cum opinione dominij, non potest haberi bona fides: sed, qui merè naturaliter possidet, non habet animum detinendi rem ut suam, vel detinere nequit ut suam, si sciat, eandem adhuc possideri civiliter ab alio, vel non detinet cum opinione dominij, ut rem furtivam detineat fur. Deinde si sufficeret possessio merè Naturalis, possent duo præscribere eandem rem, & consequi dominium ejusdem rei in solidum, unus per possessionem Civilem, quam sufficere diximus, alter per Naturalem: sed dominium duorum in solidum juxta communem repugnat.

Oppones 1. Casu quo emis equum alienum, qui tibi traditur absente & ignorante domino equi, illum incipis præscribere: sed in hoc casu datur apud te possessio merè Naturalis: quia dominus, qui nescit suum equum esse alteri venditum & traditum, retinet adhuc possessionem Civilem, adeoque apud te possessio Civilis existere nequit, cum duo eandem rem eadem possessionis specie possidere non possint: ergo sufficere debet possessio merè Naturalis. 2. Possessio merè Naturalis est magis notabilis & favorabilis, quam possessio merè Civilis: ergo, si ista sufficit ad præscribendum, sufficet & illa à fortiori. R. ad 1. N. Min. si enim res mobilis possideri incipit ignorante domino, iste amittit statim possessionem Civilem: aliud est de re immobili: sed tunc nego, Præscriptionem inchoari, quia rem immobilem possidere incipiens ignorante domino non acquirit possessionem Civilem, quia alter, nempe dominus adhuc eam retinet, atque eadem res à duobus possideri eadem possessione nequit, adeoque nec præscribere incipit, non obstante titulo emptionis: quia sine possessione titulus nihil prodest ad Præscriptionem. Ad 2. dist. Ant. est magis notabilis fuisse, & magis favorabilis in ordine ad Præscriptionem inchoandam. trans. in ordine ad continuandam & complendam. N. Ant. & Covar.

Dico 3. Possessio ad præscribendum requisita debet esse continua, & moraliter non in-

interrupta, usque dum tempus à Jure determinatum fluxerit. Ita plerique omnes ex §. 12. *Inf. de usucap. ex c. 8. b. t.* sive dein continuatur ab eodemque possessore, sive à diversis. Quomodo autem & quando interrumpatur moraliter possessio, vel dormiat tantum Præscriptio &c. dicemus in §. ult. de impedimentis Præscriptionis. Continuationem verò sufficiens probat præscribens, si probet initium, medium, & finem possessionis; intermedia enim tempora præsumuntur, nec probari debent.

De Tempore ad præscribendum requisito.

¶ Sciendum 1. Tempus ad Præscriptionem requisitum pro diversitate rerum & jurum, quæ præscribuntur, ac personarum, contra quas præscribitur, esse quadruplex. 1. *Breve*, seu omneid, quod est infra decennium, seu 10. annos. 2. *Longum*, quod est supra decennium, sed adhuc infra tricennium, seu 30. annos. 3. *Longissimum*, quod 30. annos vel adæquat, vel superat, usque ad 100. annos. 4. *Inmemoriale*, cujus initium excedit hominum memoriam, juxta explicationem n. 8. traditam. Porro tempus in Præscriptione rerum computatur tantum civiliter, h. e. de die in diem, ita ut ultimus dies, si inchoatus sit à possidente, habeatur pro completo. l. 15. ff. de divers. §. temporal. Præscr. pr. ibi: in usucapione ita servatur, ut etiam si minimo momento novissimi diei possessa res sit, nihilominus repleatur usucapio, nec totus dies exigitur ad explendum constitutum tempus. E contra in Præscriptione actionum & jurium computatur tempus naturaliter, h. e. de momento ad momentum. l. 6. ff. de usurp. §. usucap. ibi: in omnibus temporalibus actionibus nisi novissimus dies totus compleatur, non finit obligationem. Ubi licet fiat mentio actionum temporalium, idem tamen intelligunt DD. etiam de perpetuis. Haun. to. 1. tr. 5. n. 267. Rath c. 5. §. 1. art. 48.

¶ Sc. 2. In ordine ad tempus ad Præscriptionem à Jure præfixum attendi 1. res mobiles & immobiles, ac jura illis æquivalentia. Mobiles dicuntur, quæ loco moveri possunt, ut pecunia, vestis, animalia &c. Immobiles, quæ loco moveri nequeunt, ut domus, prædia, agri, pascua &c. Jura incorporalia, si adherent rebus mobilibus, inter res mobiles, quæ adherent immobilibus, inter res immobiles censentur. Censur tamen, usufructus sine limite constitutus, servitutes, officium, beneficium, jus Patronatus, Advocatus &c. licet personis, quæ utique mobiles sunt, adherant, vel ex illis percipiantur res mobiles, immobilibus accensentur, utpote jura ex se perpetua. 2. Actiones & debita: quid sint actiones, tum reales, tum personales, tum & poenales, explanatum est ad tit. 1. de Judic. §. 3. 3. Servitutes. 4. Certas personas. 5. Maxime communitates Ecclesiasticas, & ipsas Ecclesias, Monasteria, & alia loca pia. Cum verò multa hucusque mentio jam facta sit, & deinceps faciendum de Servitutibus,

¶ Sc. 3. Servitutem in genere dici jus, quo res

aliena præter naturam debet servire alteri rei, vel personæ, seu utilitatem præstare aliquid faciendo vel omittendo: respectu illius, qui habet hoc jus exigendi usum vel utilitatem ab alia re, vel persona, vocatur *Activa*, respectu alterius rei, vel personæ, penes quam est obligatio alienis commodis serviendi, appellatur *Passiva*. Dividitur in *Realem*, seu *Prædialem*, quando res aliqua, nempe prædium immediate servit rei alterius, v. g. si quis pati debeat, ut vicinus per suum fundum faciat aquæductum; sic enim prædium unius servit prædio alterius, ac utilitatem præstat. Et in *Personalem*, quando res immediate servit personæ alienæ, & non domino, uti fit in usufructu, usu, & habitatione: quam servitutem aliqui vocant etiam *Mixtam*; purè enim personalis, ajunt, est, quando persona immediate servit personæ, uti servi propriè dicti & mancipia. Sed de hac purè personali non est hic sermo, quia liber homo præscribi non potest, sed de reali, & mixta, quam appellamus personalem, & non alias complectitur, quam *usufructum*, qui definitur esse jus utendi fruendi rebus alienis salva earum substantiâ: *usum*, qui tantum est jus utendi rebus alienis salva earum substantiâ, adeoque hoc jus est minus, quàm illud: sic, cui tantum competit usus fundi alieni, solum habet jus sumendi poma, fenum, ligna, ad utum quotidianum necessaria, eorum verò nihil potest vendere, donare alteri &c. & demum *habitationem*, quæ est jus utendi domo aliena, eam inhabitandi, & locandi etiam alteri. Usufructus prius definitus est *formalis*; nam *causalis*, dum quis utitur ac fruitur re propria, non est servitus. Constituitur usufructus vel à Lege, quo modo habet pater illum in bonis adventitijs filij: vel ab homine per conventionem, aut per actum ultimæ voluntatis. *Quasi-usus fructus*, seu improprius dicitur, qui constituitur in rebus, quæ ipso usu consumuntur, v. g. in vino, frumento, pecunia, quæ consumitur civiliter, dum expenditur, cum alium usum non habeat. Cæteræ servitutes omnes sunt Reales. Reales autem subdividuntur in Urbanam & Rusticam. *Urbana*, *Haus- & Dienstbarkeit* dicitur, quæ debetur prædio urbano: *Rustica*, *Feld- & Dienstbarkeit* quæ debetur prædio rustico: prædium urbanum appellatur ædificium, quod exstructum est (sive in urbe, sive ruri) principaliter ad habitandum, vel lucris aut voluptatis gratiâ: prædium rusticum dicitur, quod exstructum est (sive ruri sive in urbe) principaliter ad usum rusticum, puta ad alenda pecora, ad asservandas fruges &c. Servitutes igitur rusticæ sunt, quæ non inhaerent ædificijs, sed potius fundo, ut jus viæ, itineris, aquæductus, aquæhaustus, pascendi pecoris, coquendæ calcis, arenæ fodiendæ &c. Contra servitutes urbanæ ferè inhaerent ædificijs, ut jus immittendi tignum seu trabem in alienæ domus parietem, jus, ne officiatur luminibus, jus altius tollendi &c. Ex quo etiam apparet, servitutes urbanas alias esse *Affirmativas*, quæ nempe verbis affirmativis exprimiuntur,

tur, ut jus aliud tollendi; alias *Negativas*, ut jus, ne officiat luminibus &c. eo quod exprimentur verbis negativis: ex solis autem urbanis aliquæ sunt negativæ; non verò ex rusticis; non enim datur servitus non eundi &c. Denique Reales servitutes dividuntur in *Continuas*, quæ postquam semel constitutæ sunt, actum continuum & non interruptum habent, semperque sunt utiles prædio dominanti absque ulteriori facto hominis, ut est immissio tigni in alienum parietem. Et in *Discontinuas*, quæ semel constitutæ non habent actum continuum, nec semper sunt utiles prædio dominanti, nisi accedat novum factum vel exercitium hominis, ut iter, *Fuß- & Steig*: actus, *Trib*: via, *Landstrassen* &c. Quamvis verò omnis servitus dicatur in *l. formam ff. de servitut. prædior. Urban.* habere causam ex se perpetuam seu continuam, & sic non videatur faciendum discrimen inter servitutes continuam & discontinuam; in foro tamen & in praxi assignatur dicta differentia. *Prædium Dominans* appellatur, cui ab altero aliquid debetur, *Serviens* verò, quod in utilitatem alterius aliquid facere, vel omittere tenetur.

59 Sc. 4. Regulæ instar tradi à DD. quod, quandocunque ad præscribendum requiritur tempus breve, vel longum, deficiente titulo requiratur longissimum: & quandocunque requiritur tempus longissimum, deficiente illo requiratur immemorabile. Cum verò dicitur, Præscriptionem currere absque titulo, sensus est, quod non possit vel debeat allegari determinatus titulus, aut probari, sed propter antiquitatem temporis præsumatur titulus præcessisse. Quo pacto datur etiam in his Præscriptionibus, quæ dicuntur compleri sine titulo, titulus *Præsumptus*.

60 Dico 1. Res mobiles, etiam pretiosæ, cum titulo præscribuntur triennio, adeoque tempore brevi. *pr. Inst. de Usucap. l. un. C. de usucap. transform.* Ubi correctum est Jus antiquum, quod Præscriptionem rerum mobilium uno anno compleri voluit. Dixi 1. *res mobiles*, sub quibus etiam intelligo jura incorporalia illis adhaerentia. Excipe pignus in re mobili constitutum, quod cum illa non præscribitur. *l. 7. C. de Pignor.* 2. Etiam pretiosæ; quia Jura universaliter loquuntur. Nec obstat, quod res pretiosæ nonnunquam sint majoris pretij, quam immobiles; quia, cum hoc rarius contingat, specialem Juris ordinationem non meretur. *arg. l. 3. § seqq. ff. de LL.* Melius excipiuntur res fiscales, de quibus *n. 54.* & res furtivæ, & vi occupatæ, de quibus *n. 71.* Quando autem res mobiles non per se præscribuntur, sed accessorie, v. g. ut adhaerentes fundo, non opus est trienniò, sed, quamprimum completur Præscriptio rei principalis, cui adhaerent velut accessorium quid, præscribuntur, licet triennium necdum decurrerit. per *l. 26. C. de Usuris.* 3. Cum titulo; nam sine titulo præscribuntur primum tempore longissimo, scilicet 30. annis, uti eruitur ex *l. 3. § 4. C. de Præscr. 30. ann.* ubi quidem sermo est de rebus immobilibus; quia tamen de rebus mobilibus

quoad hoc nihil diversi reperitur statutum, æqualiter de utrisque discurrendum in abscutia tituli.

Quæres, an etiam res mobiles Ecclesiasticæ præscribantur trienniò? 1. cum communi Civilistarum, & multis Canonistis contra Hostiens. Engel, & P. Schmier de Præscr. c. 5. sect. 4. n. 290. edit. 2. in forma 4. affirmative, saltem si sit sermo de Ecclesijs Romanæ inferioribus. Prob. 1. ex *Auth. quas actiones. C. de SS. Ecclef.* ubi, postquam Ecclesijs & locis ipsi concessum est privilegium, ut non 10. 20. 30. annis, sed primum 40. annis contra ea præscribi possit, scilicet in rebus immobilibus, subiungitur: *Usucapione triennij, vel quadriennij* (quæ in rebus mobilibus locum habet) *Præscriptione in suo robore durantibus, sola Romanæ Ecclesiæ gaudente centum annorum spatio vel privilegio*: quam dispositionem totidem verbis recepit & approbavit Ecclesia in *can. 16. j. caus. 16. q. 3.* Prob. 2. Jus Civile universum ad Præscriptionem rerum mobilium requirit tantum tres annos; Jus verò Canonicum non excipit Ecclesiam; ergo juxta *c. 1. de N. O.* tenendum est, quod SS. Canones velint se qui quoad hoc Jus Civile. Multis quidem videtur excepta Ecclesia Romana per *Auth. § cam. cit. uti & per c. 14. h. t.* ita ut indistinctam in rebus mobilibus quam immobilibus gaudeat privilegio 100. annorum. Sed Lugo, utique non ignarus styli & Juris Romani, cum communi non excipit; quia *Novella 9.* ex qua desumpta est *cit. Auth.* loquitur de rebus immobilibus: imò ipsa *Auth.* prius loquebatur de immobilibus, & postquam interseruit, quod velit Præscriptionem triennem in mobilibus suum retinere vigorem, excipit Romanam Ecclesiam, cui non tantum 40. annos; sed 100. concedere voluit, adeoque sic, ut respectu aliarum intelligenda est de rebus immobilibus, ita exceptio respectu Ecclesiæ Romanæ intelligenda est de iisdem. Eodem modo, cum inter res non distinguit, intelligendum est *c. 14. cit.* de immobilibus: ne asserenda sit sine claro textu correctio vel recessus à Jure Civili. Quare probabiliter nec Ecclesia Romana quoad res mobiles privilegium speciale habet. Prob. 3. Ex æquitate Naturali; Ecclesiæ usucapiunt res mobiles contra alios intra triennium propter Leges Civiles: ergo æquum est, ut & ipsæ patiantur easdem Leges contra se; quia eas accipiunt pro se.

Oppones 1. Quando Jura in *c. 4. 6. 8. 9. h. t. § in Nov. III. § Nov. 131. c. 6.* concedunt Ecclesijs privilegium 40. a. norum, non distinguunt inter res mobiles & immobiles: ergo indistinctè de utrisque intelligenda sunt. 2. Jus Civile nihil potest disponere circa res & Jura Ecclesiasticarum: ergo, dum requirit triennium in Præscriptione rerum mobilium, non extendi debet ad res Ecclesiasticas. 3. Saltem res mobiles Ecclesiasticarum pretiosæ non possunt præscribi trienniò; quia de Jure Canonico alienari non possunt: quod enim alienari non potest, nec præscribi potest. *l. 28. ff. de V. S. ibi:*

alienationis verbum etiam usucapionem continet :
*ex ejus enim, ut non videatur alienare, qui pati-
 tur usucapi.* 4. *Auth. Quas actiones cit. est de-
 sumpta ex Nov. 131. cit. sed huic tanquam fon-
 ti non correspondet, cum in ea nihil dicatur,
 quod usucapio triennis in suo robore perma-
 neat. Nihil autem roboris habent Authen-
 tice Codicis, nisi conformes sint fontibus suis:*
ergo ex auth. cit. pro nostra sententia nihil pro-
batur. 5. ad 1. etiam si in citt. locis non fac-
 iant discrimen, faciunt tamen in *pr. Inst. de*
usucap. § l. un. C. de Præscript. transform. Ad 2.
quamvis nihil possit disponere Jus Civile de re-
bus & juribus Ecclesiarum directe, potest tamé-
eius dispositio à Jure Canonico recipi: atqui re-
cipitur dispositio de Præscriptione rerum mo-
bilium partim tacite à Jure Canonico, dum ni-
hil diversum statuit, partim expresse, dum in
can. 16. cit. aperte ac in terminis approbavit
Auth. Quas actiones cit. Ad 3. N. Ant. cum ra-
tioneadjecta, quæ, si aliquid probaret, pro-
baretur res immobiles non posse præscribi,
cum alienari non possint, absque solennita-
tibus nimirum. Ad Præscriptionem contra
res Ecclesiarum non requiruntur aliæ solenni-
tates, quam conditiones à Jure ad Præscrip-
tionem requisitæ. Ad 4. Auth. Quas actiones
fuit est authenticata partim ex communi sensu
DD. eam allegantium, partim ex approbatione
Juris Canonici can. cit.

6. Dico 2. Res immobiles profanæ privato-
 rum cum titulo præscribuntur decennio seu
 10. annis inter præsentis, & vicennio, seu 20.
 annis inter absentes, adeoque tempore longo.
Pr. Inst. de usucap. l. ult. C. de Præscr. longitemp.
 Dixi 1. res immobiles, sub quibus etiam veniunt
 iura incorporalia ijs annexa, vel æquivalentia
 & perpetua. 2. Profanæ, seu ad personas, & com-
 munitates seculares pertinentes; de pertinenti-
 bus enim ad Ecclesias &c. postea. 3. Privato-
 rum; quæ enim ad Principes spectant, pa-
 tiuntur limitationem, uti videbimus. 4. Cum
 titulo, qui in omni Præscriptione ordinaria,
 brevis & longi temporis nimirum, designari &
 probari debet. l. 4. C. eod. l. 24. C. de R. V. &
 ubi deficit, tum demum sufficit præsumptus,
 & hinc eo deficiente requiritur Præscriptio
 Extraordinaria 30. annorum. per l. 3. § 4. C.
 de Præscript. 30. vel 40. ann. 5. Decennio, &
 de Jure Bavar. tit. 9. a. 1. in causa emptionis
 contra patriotas etiam 5. annis. 6. Decennio
 inter præsentis, & vicennio inter absentes; atque
 sic Jura succurrunt absentiibus, duplicando
 tempus Præscriptionis contra ipsos currentis,
 eo quod ignorantiam rei suæ ab alio possessore fa-
 ciunt pretendere possint. Absentia autem non
 ex persona, hic vel alibi versante, sed ex do-
 micilio, seu ex loco, ubi fixit domicilium, di-
 gnoscitur. l. ult. cit. Neque etiam secundum
 d. l. attenditur absentia rei, etiam si illa trans-
 mare sita sit, nisi, ut limitat Clariss. D. Bassus
 in 50. decis. decis. 46. n. 4. res, quæ præscribi-
 tur, sita sit loco, ubi habitat, contra quem
 præscribitur; quia tali casu potest præscri-
 ptionem trahere ad suum Judicem propter ti-
 tulum rei sitæ: aliud esse ait, si res sita sit ex-

tra domicilium tam præscribentis, quam il-
 lius, contra quem præscribitur; & tunc con-
 cedit, non obstare Præscriptioni absentiam
 rei, si persona, contra quam præscribitur,
 sit in eadem provincia, vel sub eodem Judice,
 sub quo est præscribens. Præsentis itaque dicun-
 tur juxta cit. l. qui habitant sub eodem Præside
 Provincia: hodie verò, turbatis provinciarum
 Romani Imperij limitibus, qui sub eodem Duce,
 Principe, Comite, vel Præfecto habitant; qui
 verò domicilium sub diversis Præfectis, vel Ju-
 dicibus, licet sub eodem adhuc domino, habent,
 pro absentibus in ordine ad Præscriptionem a-
 gnoscendi sunt. Bass. n. 6. Clerici autem præ-
 sentes esse censentur, qui in eadem diocesi
 beneficia vel domicilia obtinent. Idem n. 7.

Sed quid Juris, si quis partim absens, par-
 tim præsens fuerit? R. semper duo anni ab-
 sentis reputantur pro uno presentis, & vicissi-
 tim unus annus presentis æquivaleret duobus
 annis absentis. Tannerus Theol. Schol. t. 3. d. 4.
 q. 1. dub. 6. n. 89. Bassus n. 9. ex Nov. 119. c. 8.
 indeque desumpta Auth. quod si quis. C. de Præscr.
 longitemp. quæ vult, ut Præscriptioni tot anni
 super decennium adjiciantur, quantos ex ipso de-
 cennio absens fuerit. Unde erant, qui putant,
 tot annos super decennium adijci debere,
 quot absens fuerit, contra quem præscribitur.
 v. g. si absens fuisset 9. annis & 9 annis præsens,
 juxta hos DD. post ejus reditum deberet pos-
 sessio 9. adhuc annis durare, & sic Præscriptio
 inter partim absentes partim præsentis abso-
 lveretur primò intra 27. annos; cum tamen
 juxta omnes Præscriptio contra absolute &
 toto tempore absentes jam compleatur 20. an-
 nis l. ult. cit. Juxta nos autem post reditum
 per duos duntaxat annos, qui faciunt unum,
 & cum reliquis 9. annis presentis constituent
 decennium requisitum, completur Præscriptio
 talicasu.

Dico 3. Bona immobilia Principis, ad pri-
 vatam ejus patrimonium spectantia, & à pri-
 vatis acquisibilia, cum vel sine titulo requirunt
 quadragenariam seu 40. annorum Præscriptio-
 nem. Rath c. 5. assert. 42. & alij contra Co-
 varruv. Zos. Less. &c. qui rebus & juribus pa-
 trimonialibus Principum nullam prærogati-
 vam tribuunt præ rebus privatorum. Sumi-
 tur ex l. ult. C. de fundis Patrimonial. lib. 11. &
 ex rubr. Tit. ne rei dominice &c. C. Dixi 1. bo-
 na, comprehendendo etiam jura, quæ illis
 æquiparantur. 2. Immobilia; nam bona mo-
 bilia nihil privilegij habere præ bonis privato-
 rum, probat carentia legis. Bona vacantia,
 fisco debita, nondum tamen fisco vel Came-
 rare illata, nec denuotiata (h. e. si lis nondum
 est mota super ijs possessori) quadriennio seu
 4. annis præscribuntur. l. 1. § t. t. C. de qua-
 drienn. Præscr. Neque objicias textum l. 13. ff.
 de usup. qui sic habet: *quamvis adversus fiscum*
usucapio non procedat, tamen ex bonis vacantibus,
nondum tamen fisco nuntiatis, emptor prædij ex ijs
dem bonis existerit, recte diutina possessione capi-
et: sed diutina possessio denotat tempus lon-
gum 10. vel 20. annorum: ergo contra fiscum
requiritur Præscriptio longi temporis, nec

Bbb 2

sufficit

sufficit quadriennij. *¶* tō diutina non semper significat tempus longum, sed etiam brevius pro ratione subjectæ materiæ, ut colligitur ex l. 1. §. 13. de separationibus. Interim colligitur ex objecto textu, quod contra fiscum currat Præscriptio quadriennij, etiam in rebus immobilibus vacantibus, nondum nuntiatis. Quod si autem bona cadant in commisum, & sic ex crimine aperiantur fisco, v. g. propter crimen læsæ Majestatis, hæresis, non solum vestigal &c. nondum tamen fisco incorporata aut ab eo vindicata sunt, quinque- niō absolvitur Præscriptio contra fiscum, ut agere non amplius possit. per l. 2. C. de Vestigal. Dixi 3. Principis, quo nomine teste Rath assert. 44. hic etiam veniunt Principes inferiores & Status Imperij Romani. 4. Ad privatum ejus patrimonium &c. nam jura Principi quæ tali reservata in signum præminentie, seu jura Majestatis extrinseca, vel, ut alij loquuntur, Regalia Minora, uti est, jus imponendi tributa, jus aggratiandi, jus creandi Doctores, legitimandi, cudendi monetam &c. juxta DD. requirunt Præscriptionem quadragenariam cum titulo, vel immemorabilem. arg. c. 1. h. t. in 6. quia præscribenti gravis reluctatur juris prohibitio l. 3. ff. ad L. Jul. Majest. Notanter dixi, Majestatis extrinseca; nam intrinseca, uti jus ferendi leges publicas, jus creandi Duces, & jus supremæ Advocatiæ &c. seu Regalia Majora, quæ servantur Principi in signum supremæ potestatis, & non tantum præminentie, à privatis omnino nunquam præscribi possunt.

65 Quæres, quanto tempore præscribatur contra Civitates in rebus immobilibus? *¶* hodierno Jure 30. annis, nisi Civitates sint Status Imperij, quibus 40. annos concessimus n. preced. Ita P. Schmier c. 5. n. 303. contra Bartol. Jas. Covar. Prob. ex Nov. III. cap. un. ubi Imperator voluit, ut apud personas & causas privilegiatas observetur tricennalis seu 30. annorum Præscriptio, exceptis solis Religiosis locis, quibus quadragenariam indultit. Oppones. In l. 23. C. de SS. Ecclef. Civitatibus æquæ, ac Ecclesijs & Monasterijs, indultum est privilegium Præscriptionis centenariæ seu 100. annorum: & quando in Nov. cit. hoc privilegium est revocatum quoad Ecclesias & Monasteria, nulla est facta mentio Civitatum: ergo quoad Civitates adhuc durat. *¶* esse revocatum etiam quoad Civitates, quia Civitatibus concessum est tantum ad exemplum & normam piorum locorum, & simul eadem ibi expressa ratio revocandi subest in Civitatibus. Adde, quod in d. Nov. solis Religiosis locis specialiter favere voluerit Imperator, uti in probatione indicavimus: quis ergo dicat, quod illorum privilegium revocaverit, non verò Civitatum?

66 Dico 4. Res immobiles Ecclesiarum, & jura spiritualia, de Jure Communi hodierno præscribuntur 40. annis cum vel sine titulo, si Jus Commune non resistat præscribenti, aut Præscriptio gravis cum prohibitione. Auth. quas actiones. §. Nov. III. cit. ubi derogatum est Juri Antiquo, centenariam Præscriptionem in l.

23. cit. Ecclesijs & locis pijs indulgenti. c. 6. 8. h. t. in quo ultimo sublatum est Jus Canonicum Antiquum can. 1. seqq. caus. 16. q. 3. ubi ijs solum tricennaria seu 30. annorum Præscriptio indulgebatur. Dixi 1. Res immobiles, quibus æquiparantur jura earum temporalia, scilicet quæ versantur circa res profanas, v. g. palatia, sylvas, prædia &c. 2. Ecclesiarum, sub quibus juxta Auth. cit. & communem DD. cum cl. in c. 4. cit. etiam veniunt Monasteria, hospitalia, & loca Religiosa omnia, item causæ pias non verò Clerici singulares quoad bona sua profana & patrimonialia. 3. Jura spiritualia, v. g. eligendi Prælatum Ecclesiasticum, decimandi, si decimæ spectent ad Ecclesiam, vel ad Collegium Ecclesiasticum, jus Patronatus ad Patronum Ecclesiasticum pertinens; si enim pertineret ad laicum, probabiliter sufficeret tempus longum 100. vel 200. annorum. De Jure Communi; nam aliqua Ecclesiæ defuncto habent privilegium speciale, de quibus n. seq. 5. Si Jus Commune non resistat &c. si enim possessionem prohibeat Jus Commune præscribenti, requiruntur 40. anni cum titulo, vel tempus immemorabile sine titulo. c. 1. h. t. in 6. Sic jus eligendi, si Præscriptio stipulativa, seu adimens Capitulo illud prius habenti, non præscribitur nisi cum titulo 40. annis, vel sine titulo tempore immemorali, quia resistit taliter præscribenti c. 1. de Elec. Secus, si præscribatur cumulative, ita ut præscribens unā cum Capitulo quærat interesse electioni. Sic jus decimandi competens et titulo & officio spirituali, uti competit Parocho & Monasterio, cui parochia est incorporata, non præscribitur 40. annis sine titulo, sed requiritur tempus immemorabile, si deficiat titulus. c. 1. cit. c. 2. de restit. spoliat. in 6. Sic jus patronatus contra Ecclesiam liberam, seu jure Patronatus non affectam, non præscribitur absque tempore immemorali, aut forte etiam 40. annis cum titulo. Trid. f. 25. c. 9. de ref. Lessius l. 2. c. 6. dub. 10. n. 31.

Quæres, quibus Ecclesijs competat speciale privilegium longioris temporis ad Præscriptionem adversus ipsas requisiti? *¶* sequentibus 1. 100. anni requiruntur adversus Ecclesiam Romanam. c. 13. c. 14. h. t. c. 2. eod. in 6. in quo ultimo excipitur unicus casus, scilicet in bonis occultorum hæreticorum, bona fide possessis per 40. annos à Catholicis. Simili privilegio centenariæ Præscriptionis gaudent Monasteria Ordinis Cisterciensis in Superiori Germania ex concessione Urbani VIII. & Ordinum Mendicantium domus ex concessione Leonis X. & Pij IV. ut docet Arn. Rath de Usucap. c. 5. assert. 35. non verò aliæ Ecclesiæ exemptæ, nisi agatur de tollendo jure Exemptionis; quia agatur de hoc, agitur simul de jure & præjudicio Ecclesiæ Romanæ. 2. Sexagenariæ Præscriptionis privilegium obtinuit Ordo Benedictinus ab Eugenio IV. & Julio II. Rath, Hainold. Chokier, Less. Engel, Illung &c.

Dico 5. Beneficia Ecclesiastica habent hoc speciale, quod per triennium pacificè possessa præscribuntur etiam quoad titulum. Reg.

Canellar. 36. vel juxta aliorum computum 33. Requiritur tamen istæ conditiones. 1. Titulus coloratus, nempe institutio Canonica apparetur valida, & ab eo facta, qui aliàs instituendi potestatem habet, licet institutio sit nulla, v. g. ob defectum ætatis, ob censuram excommunicationis &c. qua innodatus est proventus. 2. Triennalis possessio. 3. Et quidem pacifica, h. e. sine contentione judiciaria. 4. Fides saltem Theologicæ bona; nam Gomez & alij, qui negant, requiri bonam fidem, videntur loqui, & intelligendi de fide Juridicæ bona, quæ non datur in eo, qui laborat ignorantia Juris manifesti in ordine ad forum externum. 5. Ut possessor non sit intrusus, si beneficium esset reservatum reservatione generalis in Corpore Juris clausa. 6. Ut non interveniret Simonia.

§ Dico 6. Servitutes reales continuæ, & probabiliter etiam discontinuæ, item servitutes personales, cum titulo acquiruntur tempore longo, nempe 10. annis inter præsentēs & 20. inter absentes. Communis & certa (si excipiamus servitutes reales discontinuas) ex l. 10. ff. si servit. vindic. l. 16. C. de usufructu. l. ult. C. de præscr. longi temp. in cujus fine constitutio de Præscriptione rerum immobilium ad servitutes, nominatim ad usufructum porrigitur, qui est servitus personalis. De realibus discontinuis dissentiunt à nobis Molin. Gail. Haun. Pirh. requirentes tempus immemorabile, saltem si defuit titulus; nobiscum verò sentiunt Fachin. Harppr. Rath. Vinn. Struv. Schmier c. 3. n. 74. & probant partim ex l. ult. cit. ubi servitutes, sine distinctione inter continuas & discontinuas, dicuntur acquiri longo tempore: partim ex l. 10. cit. ubi id speciatim de aquæductu, & ex l. 5. §. penult. ff. de itin. attingue priv. ubi de servitutibus itineris, & actus, quæ sunt discontinuæ, asseritur. Nec tibi scrupulum moveat, quod addiderim, cum titulo, cum tamen in l. 10. cit. dicatur sufficere, modò præstans non clam, vi, aut precario possideat, necesse sit docere de jure, seu de titulo; quia juxta mea principia, n. 32. seq. tradita ad omnem Præscriptionem Ordinariam requiritur aliquis titulus, etiam in Servitutibus, licet non semper necessarius sit positivus, sed quandoque sufficiat negativus, consistens in patientia alterius, quæ est loco tituli. Cæterum clam possidet, qui possessionem furtivè, & eo ignorante, cujus controversiam metuit, ingressus est: precario, qui ab altero precibus impetravit possessionem.

§ Oppones 1. In l. 10. §. 1. ff. de usurp. & usufructu, dicitur Præscriptio servitutum nusquam procedere tempore longo. 2. In l. 14. pr. ff. de servit. excluditur usucapio servitutum rusticarum, quia non habent certam & continuam possessionem: ergo tempore Ordinario non præscribuntur servitutes discontinuæ. 3. In l. 28. ff. de servit. Præd. Urb. redditur ratio, cur acquiri nequeat tempore (scilicet longo) servitus hominis, non alia, quàm quia causam perpetuam non habet: sed servitutes discontinuæ non habent causam perpetuam: ergo. §. ad 1.

Illa lex probat nimium, & contra Adversarios etiam, nempe neque servitutes continuas præscribi posse tempore longo. Igitur dicendum, quod referenda sit ad Jus Antiquum, & jam antiquatum, legis Scriboniæ, qua fuit sublata propria usucapio servitutum. Ad 2. Illa lex pariter referri debet ad prædictum Jus Antiquum. P. Schmier n. 243. Ad 3. N. Min. nam ibi per causam perpetuam non intelligitur usus perpetuus, sed jus & facultas perpetuo utendi.

Dico 7. Servitutes reales, tam discontinuæ, quàm continuæ, item servitutes personales, pariter longo tempore amittuntur per non usum: seu his servitutibus præscribitur 10. vel 20. annis. e. g. si habeas jus agendi plautrum per fundum Titij, eo que per integrum decennium non utaris, contra te præscribit Titius 10. annis, ac liber evadit à servitute passiva, tu verò amittis activam, seu jus tuum. Communis, & sumitur ex l. penult. §. ult. C. de servit. & de servitutibus personalibus ex l. 13. C. eod. Excipitur tamen habitatio, per l. 10. in fin. pr. ff. de usu & habit. Actio autem personalis, quæ antecedit usumfructum, seu datur eum in finem, ut ususfructus constitutur, durat 30. annis, quia aliæ actiones personales tali tempore cessant: licet actio quæ concomitatur usumfructum, ac datur ad hoc, ut alter patienter ferat usumfructum jam constitutum, extinguatur cum ipso usufructu. l. 16. cit. Hoc tamen notandum est de servitutibus realibus, quod, si rustice sint, tollantur per merum non usum, si verò Urbane sint, requiratur, ut dominus ædificij servientis bona fide faciat actum possessorium positivum, & per eum possidere incipiat suam libertatem: sic jus altius tollendi, immittendi tignum in alienum parietem &c. non amittis, licet 100. annis non utaris hoc jure, si alter nunquam posuit actum positivum, v. g. te prohibendo altius tollere, vel foramen, cui tignum immittere poteras, obstruendo, tu autem passus hoc es & acquievisisti per 10. annos. l. 6. ff. de Servit. præd. urb. Præterea observa, si in servitute discontinua usus interruptio constituta est per annos, menses, vel hebdomades, eam amitti 20. annis tam inter præsentēs quàm absentes. l. ult. cit. P. Schmier n. 245.

Dico 8. Actiones Reales extinguuntur Præ-72
scriptione ejusdem temporis, quo diximus præscribi res mobiles, aut immobiles, & jus reale, in quibus fundantur. Schneidevv. ad tit. de Act. §. 6. Gletle ad Inst. l. 4. tit. 12. Excipe 1. actionem hypothecariam, quæ, si pignus vel hypotheca possidetur ab ipso debitore, vel ejus hærede 40. annis à die, quo debitum erat solvendum, contra creditorem perimitur. l. 7. §. 1. & 2. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. si verò possidetur ab alio, scilicet tertio cum titulo, 10. vel 20. annis. l. 1. 2. C. si advers. Creditor. Præscr. oppon. si absque titulo, 30. annis ab eodem præscribitur. l. 7. cit. pr. Gletle. tit. 6. n. 71. Excipe 2. petitionem hæreditatis directam, quæ durat 30. annis ob præstationes personales sibi admixtas. l. 7. C. de petit. hæred. Excipe 3. querelam inofficiosi testamenti, quæ finitur

nitor 5. annis ab adita hereditate. l. 4. fin. C. de inoff. testam.

73 Dico 9. Actiones Personales Civiles, siue dein sint persecutoriae, siue poenales, siue mixtae, adeoque etiam debita, quae per actiones exigi poterant, extinguuntur Praescriptione 30. annorum regulariter. l. 3. § 4. C. de Praescr. 30. vel 40. ann. l. 1. C. de annali except. quibus correctum est Jus antiquius, quo Actiones Civiles erant perpetuae: nunc autem, quae eliduntur 30. annis, appellantur perpetuae. Dixi, regulariter; nam excipitur 1. actio redhibitoria, quae emptori datur adversus venditorem rei vitiosae, & ad repetendum pretium durat tantum 6. mensibus à die, quo emptor scivit vitium rei emptae, & uno anno in ordine ad recuperandum excessum pretij, quae ultima actio vocatur *quantum minoris*. 2. Actio quod metus causa contra minorem durat spatio unius anni. 3. Actiones competentes Ecclesijs &c. 40. annis. Item pariter 40. annis actiones semel in iudicium deductae per litem contestationem, & actio hypothecaria (quae tamen realis est.) c. 4. h. t. l. 1. §. 1. C. de Annali Except. §. l. 7. §. 1. C. de Praescr. 30. vel 40. ann.

74 Dico 10. Actiones Praetoriae per se perimuntur lapsu unius anni, si sint poenales pure, aut mixte, civiliter tamen intentatae. pr. Inst. de perpetuis & temporal. act. Si tamen sint persecutoriae, & non contra Jus Civile, seu non impugnent actum de Jure Civili validum, etiam durant 30. annis, sicut actiones Civiles, seu Jure Civili introductae, uti depositi, mutui, empti venditi &c. quae sunt Civiles: secus si dentur contra Jus Civile. l. 35. ff. de O. & A. Dixi, per se. Nam actio doli, licet poenalis sit, finitur primum biennio. l. ult. C. de dolo malo. Actio furti manifesti, quae tendit ad quadruplum, est omnino perpetua &c. d. pr. Inst.

75 Dico 11. Actiones Criminales, seu jus accusandi de crimine in ordine ad vindictam (idem est de Inquisitionibus, seu jure inquirendi in delinquentem, uti communiter extendunt DD.) regulariter praescribuntur 20. annis à die commissi criminis. Fundatur in l. 12. C. ad L. Cornelianam de falsis, in l. 3. ff. de requirend. vel absent. Farinac. prax. Crim. q. 10. n. 3. Nec obstat, quod delictum sit notorium, vel ita occultum, ut nec Accusator, nec Iudex illius notitiam habuerit. Dixi, regulariter; nam 1. Actiones poenales Praetoriae perimuntur uno anno, uti diximus, item regulariter actio injuriarum. l. 5. C. de injurijs. 2. Actio doli biennio, uti pariter auditum. 3. Quinquennio cessant accusatio adulterij adversus maritum, accusatio stupri, incestus, lenocinii &c. item actio peculatus. l. 29. §. 5. seqq. ff. de Adulter. l. 7. ff. ad L. Jul. peculat. Ultra 20. annos putat Glette Jurisprud. terribil. to. 1. p. 1. c. un. §. 8. n. 14. cum alijs, nullam durare actionem Criminalem; quamvis alij in perpetuum prolongare velint accusationem parricidij, accusationem suppositi partus, apostasiae, haereticis, laesae Majestatis, simoniae, assassinijs, falsae monetae, procurati abortus, adulterij cum incestu vel stupro violento conjuncti &c. Vid. Farinac q. 12. cit.

§. III.

De Objecto, & Subjecto Praescriptionis.

Sciendum 1. Objectum Praescriptionis esse materiam, seu res illas & jura, quae per Praescriptionem vel acquiruntur vel amittuntur. Regula quidem generalis est, ex l. 24. ff. de usurp. & usucap. l. 3. §. 4. cit. desumpta, res & jura omnia praescriptibilia esse, quae praescribi non prohibentur; nihilominus aliqua reperiuntur, quae talis naturae sunt, ut praescribi non valeant, alia autem, quae ex Jure Positivo vel absolute, vel saltem tempore ordinario, praescribi prohibentur, de quibus nunc agendum.

Sc. 2. Subjectum Praescriptionis esse duplex activum & passivum: Activum est illa persona vel communitas, quae praescribit: Passivum est illa persona vel communitas, contra quam praescribitur. De subjecto Activo regulariter generalis datur, quod quilibet possit praescribere, qui capax est juris realis vel personalis, & rem alienam suo nomine possidendi. De Passivo autem, quod contra quemlibet praescribi valeat, qui praeditus est aliquo jure activo, reali vel personali, & non impeditur agere super illo jure, seu illud tueri. Quandoque vero procedant haec regulae, & quando non, etiam hoc loco explicabimus.

Dico 1. Praescribi ex natura sua non possunt ea, quae in bonis & commercio privatorum hominum non sunt. Ratio est clara; quia Praescriptio ex natura sua est acquisitio rerum per viam possessionis, qua detinetur res aliena tanquam propria & cum opinione dominij: ergo illa, quae à privatis hominibus possidentur tanquam propria non possunt, seu in bonis & commercio privatorum hominum non sunt, praescribi nequeunt. Qualia sunt 1. liber homo, ut fiat servus. §. 1. Inst. de usucap. quamquam vice versa servus libertatem suam praescribere valeat contra dominum 20. annorum spatio. l. 2. C. de longi temp. Praescr. quae pro libert. 2. Res sacrae, & loca Religiosa, seu ad cultum Dei deputata & usus sacros, uti calices, templa, cimiteria &c. licet res sacrae, quatenus earum dominium in ordine ad certas dispositiones pias & non dedecentes dari potest, eatenus Praescriptionis incapaces non sint, ut notat P. Schmier c. 4. n. 3. 3. Res sanctae, h. e. quae speciali sanctione defenduntur ab injuria & eximuntur à violatione hominum, uti portae & muri civitatum, Imperium Romano-Germanicum (quod ideo appellatur in vernacula das Heilige Römisches Reich) Corona, Sceptrum, Pomum Imperiale, & omnia Jura Majestatis intrinseca, seu quae ita sunt propria Principi, ut tanquam in signum supremae, non tantum praeminentiae, sed etiam potestatis, ei soli reserventur, atque ab alijs appellantur Regalia majora, uti jus ferendi leges publicas, jus supremae Advocatae, jus creandi Duces, Marchiones &c. quae saltem à subdito quatenus possideri bona fide, & sic praescribi nequeunt; aliud est de ijs, quae reservantur Principi tan-

rum in signum specialis dignitatis & præemi-
nentie, vel potestas eudendi monetam, indi-
cendi tributa &c. 4. Res publicis usibus ser-
vientes, ut forum, plateæ, viæ publicæ, pon-
tes, fontes, flumina, maria, littora, scholæ,
curiæ &c. 5. Res Universitatum, aut pluri-
tatis communes, v. g. focij, hæredibus; quam-
vis enim manent indivise, à socio, cohærede
&c. præscribi non valent. 6. Jura Spiritua-
lia & Ecclesiastica, ut jus decimandi, nondum
legitima auctoritate separatum à titulo & offi-
cio spirituali, jus eligendi Prælatum Ecclesia-
sticum; quæ sicut possideri à Laicis seculis
privilegio non possunt, ita & præscribi ab ijs-
dem non valent. 7. Immunitas ab obedientia
erga Summum Pontificem in Spiritualibus.
8. Matrimonium carnale, ita ut evadant con-
juges, qui propter intercedens impedimentum
esse non possunt. Item Ordo sacer, & alia
Sacramenta, quia sunt Juris Divini.
9. Dico 2. Pariet ex natura sua Præscrip-
tionem excludunt res & actus meræ facultatis,
ita quoad substantiam sentire videntur omnes,
& laicæ debent propter l. 2. ff. de via publ. &c.
de l. 1. de V. S. Ratio esse potest, quod nul-
lam pariat obligationem (quæ tamen ex Præ-
scriptione oritur) quod fit vel omittitur pro-
prie liberè, & sine animo se obligandi. Adde,
quod ad Præscriptionem requiratur possessio
aliqua rei vel juris alieni: sed in rebus & acti-
bus meræ facultatis nulla datur possessio rei
vel juris alieni: ergo. Siquidem per res & ac-
tus meræ facultatis intelliguntur illi, quos citra
ullam conventionem aut obligationem solent
facere vel omittere homines, & tantum ex
mero arbitrio, vel ex causâ amicitie, liberali-
tatis, familiaritatis &c. vel quia sic lubet, fa-
ciunt vel omittunt. Hujusmodi actus alij sunt
affirmativi, qui nempe videntur eò tendere, ut
jus quoddam præscribenti, si Præscriptio ha-
beret locum, acquiratur: ut si multis annis
aliquem invites ad convivium, accedas cer-
tum molendinum, certam tabernam, pro vi-
no, cerevisia &c. emenda. Alij autem sunt
negativi, qui scilicet eò tendunt, ut jus alterius,
si daretur Præscriptio, extingatur, ut si mul-
tis annis alter ædificium suum ex mero bene-
placito altius non tollat; quæ omissio est ac-
tus meræ facultatis seu voluntatis negativus.
Unde licet singulis annis Titium invites ad con-
vivium, vel hospitali dones 10. florenos, vel
non altius ædifices aedes tuas ædibus Caij vicin-
is &c. Titius tamen, vel Hospitale, vel Cai-
us contra te nunquam præscribit, ita ut impo-
natur tibi obligatio invitandi, donandi, altius
non tollendi: quia nullum jus contra te un-
quam acquisiverunt, adeoque nullam possessio-
nem alicujus juris exigendi talem actionem vel
omissionem à te. Aliud foret, si tu aliquando
omissiones alterum invitare &c. & alter præten-
disset jus, aut aliquando voluisses ædificare al-
tius, & alter obstitisset, tu verò ipsius præ-
tensioni, aut prohibitioni acquievisse; nam
sic te in putatitia obligatione constituisse, &
alterum in quasi possessione, qui per tuam ac-
quiescentiam & per suam prohibitionem vel

prætensionem exercuisset actum possessionem,
& possidere aliquod jus cepisset contra te;
tua proinde invitatio, tua omissio ædificatio-
nis, non amplius forent actus facultativi, sed
obligatorii, seu cum opinione obligationis.

Oppones 1. Jus præsentandi ad beneficium: 2.
jus agendi contra alterum in Judicio: jus ad-
eundi hæreditatem &c. sunt res & actus meræ
facultatis: sed ista jura tolluntur per Præscrip-
tionem: ergo Præscriptio habet locum in re-
bus & actibus meræ facultatis. 2. Actus me-
ræ facultatis affirmativi, si diu & multis annis
repetantur, se solis sufficiunt ad producendum
jus aliquid faciendi, v. g. eundi per fundum al-
terius, vel exigendi actionem alterius, v. g.
invitationem ad convivium, accessum ad ta-
bernâ, molendinum &c. certum: etiam si
nulla præcesserit prohibitio aut prætensio ex
parte unius, & acquiescentia alterius; uti post
decisiones Rotæ docet Klockjus to. 1. Confil.
29. à n. 576. Laym. Theol. Mor. l. 3. tr. 1. c. 8. n.
8. König &c. præsertim hoc procedit in tem-
pore immemoriali, ut docet Felin. Jo. Andr.
Balbus & alij. ergo. 3. Diximus superius n.
22. seqq. debitis indefinitè contractis præscribi
30. annis, si creditor solutionem non exigat:
sed ista omissio exactionis est actus meræ facul-
tatis: ergo. 4. ad 1. N. Ma. quamvis enim
liberum sit Patrono præsentare vel non præ-
sentare, creditori agere in Judicio vel non age-
re &c. si præcisè spectetur nudum factum præ-
sentandi, agendi &c. liberum tamen non est
spectata dispositione Juris pro quovis tempore
præsentare, agere &c. sed ista jura post lapsum
temporis præfixi tolluntur ex ordinatione Ju-
ris, ad similes actiones intra certum tempus
ponendas obligantis. Ad 2. N. Ant. vel diff.
sufficiunt accedente præsumptione juris ad il-
los ponendos ex parte unius, & obligationis
patiendi vel obsequendi ex parte alterius, C.
Ant. seclusa tali præsumptione. N. Ant. & Conf.
Laym. lo. cit. Multiplicitas & continuatio a-
ctuum per tempus alias ad præscribendum suf-
ficiens; maxime per tempus immemorabile,
subin inducit præsumptionem possessionis &
juris ex parte unius, & obligationis ex parte al-
terius, eò quod subinde & in certis circumstan-
tijs tales actus, qui cedunt in alicujus præjudi-
cium, non censentur fieri, aut tolerari, abs-
que jure ponentis, & obligatione patientis:
atque sic desinunt esse facultativi, ac evadunt
obligatorii saltem putativè, & præsumptivè.
Ad 3. N. Min. quia omissio exactionis censetur
& præsumitur esse remissio debiti, conferens
jus non solvendi post lapsum certi temporis:
quamvis ergo ista omissio sit liberæ voluntatis,
si præcisè spectetur nuda actio exactionis, hæc
tamen omissio sit obligatoria post lapsum certi
temporis ex dispositione Juris, sicut ad 1. re-
sponsum est.

Dico 3. Præscribi de Jure Positivo nequeunt
1. limites certi & manifesti diocesium, paro-
chiarum, regionum. can. 5. 6. caus. 16. q. 3. c. 4.
de Paroch. Aliud est de limitibus & terminis
privatorum prædiorum. 2. Res pupillorum
tempore ætatis pupillaris, etiam si pupillus ha-
beat

beat tutorem. l. 3. *V. sed pupillari C. de præscr. 30. vel 40. ann.* 3. Res vitiosæ, uti appellantur, scilicet furtivæ, vi possessæ, & contra legem Juliam repetundarum, h. e. quas Magistratus, Judex, Assessors, Curator, vel alius Officialis publicus accepit eo fine, ut facerent id, ad quod alias jam vi muneris sui erant obligati: intellige, nisi prius vitium fuerit purgatum, h. e. nisi res furtiva prius ad dominum suum, vel ad eum, qui loco domini est, redierit, & rursus devenerit ad alium bonæ fidei possessorem, aut nisi violenter occupata venerit prius in possessionem spoliati vel possessione dejecti, aut nisi accepta contra d. l. Juliam redierit prius ad dantem ejusve heredem: vel nisi fur, raptor, aut ita accipiens fiat hæres illius, à quo per furtum &c. accepit. De rebus furtivis seu furto ablatis, quod neque à bonæ fidei possessore præscribi queant, nisi vitium prius fuerit purgatum, tempore ordinario, habetur §. 2. *§ 3. Inst. l. 33. pr. ff. de usucap.* Dico, tempore ordinario; nam extraordinario 30. vel 40. annorum etiam res furtivæ præscribi possunt. per l. 3. *§ 4. C. de præscr. 30. vel 40. ann.* *§ l. 1. §. 1. C. de annali except.* & sic purgatur etiam vitium lapsu 30. annorum. An verò etiam fructus rei furtivæ præscribi nequeant tempore ordinario, nisi prius redierint ad dominum rei, discrepant Auctores: Arnold. Rath cum probabiliori affirmat propter l. 48. §. 2. *ff. de acquir. rer. dom.* *§ l. 48. §. 6. ff. de furt.* contra Bachov. De rebus vi occupatis, scilicet vi expulsiiva aut ablativa, loquitur §. 3. *cit. Inst.* Denique de rebus contra L. Jul. repetundarum acceptis exstat l. penult. *ff. de L. Jul. repet.* Unde colligitur, res mobiles non facile præscribi tempore ordinario: vel enim alienantur à domino, & tunc ordinariè valet alienatio, & consequenter Præscriptione opus non est; vel à non domino, & tunc ordinariè laborant reali vitio furti. Locum tamen habere potest in casu, quo hæres rem defuncto commodatam, locatam, vel apud eum depositam, existimans hereditariam esse, bona fide alteri vendit &c. §. 3. *cit. § 4. seq.* 4. Jus consecrandi, ubi intervenire debet sacra unctio, præscribi nequit ab inferioribus Episcopo Prælati, & Sacerdotibus, uti desumunt ex can. 4. d. 68. can. 25. d. 1. de consecr. can. 10. caus. 16. q. 1. atque ex traditione Ecclesiæ, hoc jus solis Episcopis attribuentem. 5. Jus visitandi Episcopo competens, si Præscriptio tendat ad extinctionem omnis visitationis, à quocunque Prælato Ecclesiastico faciendæ. per c. 12. *§ 16. b. t.* secus si solum transferat jus visitandi ab Episcopo in alium Prælatus Ecclesiasticum. 6. Jus Episcopi exigendi procuracionem, seu sustentacionem pro tempore actualis visitationis. c. 16. *cit.* 7. Potestas conferendi Sacramenta Confirmationis & Ordinis, reservata solis Episcopis. text. & DD. in c. 4. de consuetud. 8. Res alienari prohibita absque certa forma & conditionibus à Jure præscriptis (nam si simpliciter prohibeantur alienari, puta, quod prohibeatur earum commercium vel possessio, ex natura sua Præscriptionem excludunt, & pertinent ad asser-

tionem 2.) uti sub certo modo prohibentur alienari res Ecclesiasticæ, feudales, dotales, pupillorum, minorennium, primogenituræ, fideicommissa. per c. 5. §. 6. *§c. de reb. Eccl. alien.* l. 16. *ff. de fundo dotali.* l. 2. *C. de usucap. pro empt. l. fin. C. communia de legat. §c.* ed quod censetur prohibita etiam Præscriptio, ubi est vitium alienatio; quia alienationis verbum etiam acquisitionem continet. l. 28. *pr. ff. de V. S.* Atque sentiant non pauci. Panormitanus in c. 11. h. t. a n. 7. Balbus & alij limitant ita, ut Præscriptio quidem currat in istis rebus, si qualitas alienationis prohibita præcesserit illius initium non verò currat, si superveniat Præscriptio jam prius cœpta. v. g. si, antequam res fuerit fideicommissi aut alio vinculo subiecta, vel fundus factus sit dotalis, Præscriptio jam cœperit. l. 16. *cit.* Sed de his

Mihi placet doctrina P. Francisci Schmier quam tradit de Præscript. c. 4. a n. 40. ubi cum multis contra non paucos docet i. res Ecclesiasticas sine debitis solennitatibus alienatas. 2. & feudales male alienatas, tempore extraordinario præscribi posse. 3. Item res fideicommissarias, si sint majoratus siue primogenituræ, iniuste alienatas, tempore longissimo, ita tamen ut non præjudicetur remotioribus agnatis per Præscriptionem contra unum ex ijs completam. Primum probat, quia res Ecclesiasticæ sunt absolute præscriptibiles, ut patet ex c. 4. §. 6. *§c. b. t.* nunquam verò vel raro essent præscriptibiles, si præscribi non possent in casu male alienationis: addit, quod etiam in alienatione iniusta adesse possint omnes præscribendi conditiones, ut constet in alienationibus iniustis rerum profanarum. Secundum ex 2. feud. tit. 26. §. 4. ubi absolute conceditur Præscriptio rerum feudaliū. Alibi autem tantum irritatur Præscriptio ordinaria seu longi temporis. Tertium ex l. penult. §. 3. *C. commun. de legat.* & exinde, quod in fideicommissis tantum sit abolita Præscriptio longi temporis. l. cit. 4. Docet idem Auctor, res dotales, tam mobiles, quæ scilicet servando servari possunt, quam immobiles, præscribi non posse, si Præscriptio sit inchoata durante Matrimonio, propter l. 30. *C. de jure dot.* 5. Contra res Pupillorum (idem cum proportionem ait de rebus Minorum) tempore ætatis pupillaris nullam currere Præscriptionem, si ex ducat initium ex persona pupilli, h. e. si cœpta sit ex alienatione facta à pupillo, & non jam ab ipso defuncto, per l. 3. *cit. de præscr. 30. vel 40. ann.* si enim contra defunctum jam sit inchoata, currat; quia compleri censetur non tam contra pupillum, quam contra defunctum. l. 45. *ff. de Minor.* licet tempore ætatis pupillaris & minorennis dormiat, uti explicabimus n. 90. 91.

Oppones 1. Alienatio rerum Ecclesiasticarum indebitè facta nec jus aliquod tribuit, nec præscribendi etiam causam parat. c. 2. de reb. Eccl. alien. in 6. ergo exceptio Præscriptionis non obstat, quod minus semper repeti possit res Ecclesiasticæ perperam alienata. 2. Ecclesiæ gaudent jure pupillorum. arg. c. 1. de in integr. rest. sed

res pupillorum male alienatæ præscribi nequeunt. 3. Mala rerum Ecclesiasticarum alienatio est prohibita & irritata: ergo etiam Præscriptio illarum; cum nomine alienationis etiam veniat usucapio. l. 28. ff. de V. S. 4. In lib. 2. feud. tit. 40. § 55. alienationes rerum feudaliū ita irritantur, ut nullius temporis præscriptione convalescant, quia quod ab initio de præscripto non valuit, tractu temporis convalescere non debet: ergo res feudales nec longissimo tempore sunt præscriptibiles. §. ad 1. ibi solum reprobat Præscriptio cum mala fide, quantumvis in alienatione uterque contrahens scienter omisit requisitas solennitates. Si repletes, Præscriptionem male fidei jam esse proscriptam in c. fin. h. t. Repono, idem posse prohiberi sepius in Jure. Dein in meis principiis, qualiter alienationem rerum Ecclesiasticarum, cui præcisè solennitas juris deest, esse validam in foro interno, nec dari obligationem reliquendi ante sententiam Judicis, quamvis illicitè facta sit, talis alienatio ab utroque contrahente scienter facta non parit malam fidem, quæ sit peccatum injustitiæ: si igitur dicatur, in c. fin. cit. reprobari Præscriptionem cum mala fide, conjuncta cum peccato injustitiæ: in d. c. 2. autem Præscriptionem cum mala fide, quæ non est conjuncta cum peccato injustitiæ, sed tantum consistit in scienter omissa solennitate, ostenditur, quod in quolibet loco statuatur aliquid diverſi. Ad 2. diff. Alio si eadem est ratio Ecclesiarum, quæ Pupillorum. C. fecus, N. Ma. res pupillorum gubernantur ab alio, qui originarie non censetur eas administrare tanquam suas: econtra Præscriptus utpote quasi incorporatus cum Ecclesia, ejus est caput, præsumitur res illius curare tanquam proprias. Deinde res pupillares solum præscribi nequeunt, quamdiu durat ætas pupillaris: si autem Ecclesia gauderet pari immunitate, nunquam illius res præscribi possent, quod est contra c. 4. §. 8. cit. Id concedo, quod Præscriptio contra Ecclesiam dormiat, quamdiu caret Rectore, & pro illo tempore, quo illi præst Prælati male alienant; eo quod tunc quasi censetur esse in ætate pupillari, carens patre ac pastore. per c. 4. cit. §. can. 10. caus. 16. q. 3. Ad 3. Diff. Conf. ergo etiam Præscriptio Ordinaria. trans. Extraordinaria. N. Conf. quæ distinctio colligitur ex l. penult. §. 3. cit. ac datur à Covarr. & Brunnem. Dein potest dici, nomine alienationis intelligi etiam Præscriptionem, si alienatio simpliciter est prohibita, non verò, si tantum sub certo respectu & cum modificatione, v. g. propter omittas solennitates. Ad 4. ex subjecta ratione, quia quod §. c. eruitur, quod Imperator Fridericus loquatur de Præscriptione innixa soli temporis lapsui, quæ est male fidei: hanc autem valere non voluit, imitatus non suos Antecessores, sed Conditiones Juris Canonici. Alij communius respondent, ibi solum reprobari Præscriptionem Ordinariam; eo quod Imperator per illa verba generalia non sit censendus voluisse leges Juris Civilis corrigere, in quibus per modum

regulæ traditur, Præscriptionem Extraordinariam, nempe tricennariam aut quadragenariam, procedere in alijs rebus & juribus.

Quæres, an & quanto tempore per Præscriptio-
84
ptionem acquiri, aut extinguere possint præstationes annuæ, Jährliche Zins / Renden / Pachten &c. Idem est de præstationibus & pensionibus quolibet mense, vel alio tempore singulari solvendis. §. 1. De acquisitione illarum non esse specialem difficultatem; cum certum videatur, jus illas accipiendi & petendi 30. annis continuis acquiri; eo quod Præscriptioni longissimi temporis omnia jura subternantur. l. 3. §. 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. Et de serviis per 30. annos præstitis, quod hoc modo acquiratur feudum, clarum exstat exemplum in 2. feud. tit. 26. §. 4. cit. Non obstat l. 6. pr. ff. de usur. §. fruct. ubi dicitur, ideo ab herede solvendas esse usuras (pensiones, & census annuos) quod eas ipse dominus vel pater longo tempore præstitisset, adeoque non videtur opus esse 30. annis, sed sufficere 10. vel 20. qui tempus longum in Jure constituunt: repono enim, ibi non adstrui Præscriptionem, quæ jus petendi annuas præstationes omnino acquiritur, sed solum præsumptionem & conjecturam ex decursu longi temporis nasci, quod non ex liberalitate, sed ex obligatione sint præstitæ, modò præstatio fuerit uniformis seu ejusdem rationis singulis annis, & simul facta ex certa causa specifica; si enim ista duo concurrunt, infallibilis nascitur præsumptio obligationis ex parte solventis, causa & titulus verus, juxta communem DD. ex l. cit. §. l. 20. C. de agric. §. censit. lib. 11. aliud autem est Præsumptio, aliud Præscriptio.

Major verò, & sicut usus frequentissimus, 85
ita intricata prorsus & difficilis quæstio est de extinctione obligationum seu præstationum annuarum, quæ in hoc consistit: utrum is, qui obligatur v. g. ad 100. florenos singulis annis pendendos alteri, præscribat unica Præscriptione extinctivè his præstationibus per cessationem à solvendo 30. annis continuatam, ita ut liber evadat ab omnibus, etiam in futurum solvendis, nondum cessis, vel utrum duntaxat præscribat intra 30. annos uni præstationi, quam debuisset solvere ante 30. annos, remanente obligatione ad alias, quæ primum postea debentur. In exemplo: cessasti bona fide à solvendis 100. florenis prima vice año 1700. & hanc cessationem continuas usque ad annum 1732. jam controversitur, utrum anno 1730. scilicet post 30. annos præscriperis præstationibus omnibus præteritis & futuris, cessis & non cessis, an verò per lapsum 32. annorum extinctæ sint tantum tres primæ præstationes ante 30. annos cessæ & non solutæ, ita ut primum censum præscriperis anno 1730. completò, alterum anno 1731. tertium anno 1732. Idem est de præteritis jam cessis intra 30. annos, v. g. anno 1727. 1728. 1729. licet, cum agerentur isti anni, nondum fluxerint 30. anni ad complendam præscriptionem necessarij. Omnibus indistinctè una Præscriptione præscriptum esse per omissionem 30. annorum,

Ccc

etiam

etiam illis, à quarum solutione omiffa nondum fluxerint 30. anni, necdum cessis & debitis, docent cum Bulgaro antiquo Glossatore Bald. Panormic. Boër. Nicol. Everhardi, Haun. to. 1. tr. 5. l. c. 2. n. 358. Rath de usufr. c. 4. assert. 8. & alij tanquam Juri Communi & Bavarico conformius. Econtra ad extinguendas præstationes annuas requiri tot Præscriptiones, quot sunt præstationes solvendæ, & anni, quibus eas debentur successivè, ita ut Præscriptio contra illam, à cujus solutione omiffa fluxere 30. anni, ad alias, à quarum omiffione tantum temporis necdum fluxit, neque Præscriptio contra præteritas se extendat ad futuras, contendunt multi cum Berlichio, Fachin. Mynf. Gail. qui ultimus l. 2. observ. 73. hanc opinionem vocat veram & communem, multisque præjudicijs Cameræ confirmatam. Distinctionem verò inter præstationes ortas ex actibus inter vivos, & ortas ex actibus ultimæ voluntatis faciunt Accurs. Jaf. Balbus, Tuschus &c. & in ijs, quæ ortum habent ex actibus inter vivos, sentiunt cum priori sententia, in ijs autem, quæ originem trahunt ex actibus ultimæ voluntatis, v. g. fideicommissio, legato &c. cum posteriori, & tot Præscriptiones requirunt, quot anni interveniunt, ita ut cujuslibet præstationis extinctio requirat suam peculiarem Præscriptionem 30. annorum, & nulla extinguatur, nisi à tempore, quo cessa est & non soluta, fluxerint 30. anni. Ego cum Abb. D. Rath. Haunold. & alijs indistinctè

§ 2. Præstationes annuæ tam futuræ nondum cessæ, quàm præteritæ jam cessæ, extinguuntur unica Præscriptione 30. vel 40. annorum, ita ut, qui bona fide eas tanto tempore omisit solvere, super ijs conveniri non amplius possit. Prob. 1. ex l. 3. § 4. cit. ubi generaliter de omni actione statuitur, quòd mediante unica Præscriptione longissimi temporis extinguatur: ab hac autem generalitate nullibi excipitur actio, quæ datur ad præstationes annuas. 2. Ex l. 26. C. de usufr. ubi unica 30. vel 40. annorum Præscriptione tolli dicitur obligatio solvendi usuras: sed obligatio solvendi usuras est annua: ergo. 3. Ex Jure Canonico, nempe ex c. 4. § 6. h. t. quorum in priore obligatio solvendi quartam decimarum Episcopo, in posteriore obligatio solvendi decimas, 40. annis extingui dicitur: atqui obligatio solvendi quartam decimarum, & ipsas decimas, est annua: ergo. Jam sic: de Jure Canonico certum videtur ex dictis cc. præstationibus annuis præscribi unica Præscriptione: ergo, cum in Jure Civili oppositum non sit clarè statutum, idem obtinet de Jure Civili. arg. c. 1. de N. O. N. 4. à pari: jus exigendi præstationes annuas acquiritur unica Præscriptione 30. annorum, ut vidimus ex Responsione 1. & Adversarij non negant: ergo etiam unica tali Præscriptione amittitur ex toto; quibus enim modis aliquid fit vel acquiritur, iisdem etiam dissolvitur & amittitur. l. 35. ff. de R. J. 5. Unica est radix, nempe vel contractus & actus inter vivos, vel ultima voluntas, unde oritur jus exigendi & obligatio solvendi præ-

stationes annuas: ergo etiam unicum jus exigendi ex parte creditoris, & unica datur obligatio solvendi ex parte debitoris: ergo etiam unica datur actio petendi præstationes annuas, licet ita sint successivæ & plures respiciant annos: sed ad extinguendam unicam actionem utique sufficit unica Præscriptio, quæ incipit primo anno, quo cessatur à solutione. arg. l. 1. § ult. C. de annali except. & completur lapsu 30. annorum: ea autem sententia completà extinguitur obligatio debitoris, & actio ac jus creditoris.

Oppones 1. & principaliter. In l. cum nonnulli mi 7. § ult. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. sic citur: in ijs etiam promissionibus, vel legatis, vel alijs obligationibus, quæ dationem per singulos annos, vel menses, aut aliquod singulare tempus continent, tempora Præscriptionum non ab exordio obligationis, sed ab initio cujusque anni, vel mensis, vel alterius singularis temporis computari manifestum est: notetur vox, cujusvis, quæ clare innuitur, Præscriptionem talium annuarum præstationum inchoari à quolibet anno, quo omittitur præstatio: ergo quolibet præstatio omiffa requirit suam Præscriptionem, ita ut illa, quæ debebat v. g. solvi anno 1700. extinguatur anno 1730. altera autem, quæ debebat solvi anno 1701. extinguatur anno 1731. & sic deinceps. 2. Præstationes annuæ sunt obligationes in diem, vel sub conditione. per l. cit. § l. 4. ff. de annuis legat. l. 140. ff. de V. O. ut obligationibus in diem, vel sub conditione, non potest præscribi, antequam dies advenierit, vel conditio extiterit. per l. 7. cit. 4. dies autem quoad futuras pensiones nondum existit; quia singulis annis correspondet peculiaris obligatio. 3. Præscriptio sine possessione non currit. c. 3. de R. J. in 6. sed debitor non possidet immunitatem à præstantibus solutionibus futuris & annorum sequentium, quia ipsa obligatio solvendi præstationes futuras, contra quam deberet introduci immunitas, nondum existit, cum singulis annis incipiat nova obligatio. 4. ad 1. Imperator ibi voluit, quòd à quolibet anno, mense &c. quæ prima vice omittitur præstatio, incipiat Præscriptio immunitatis, non verò, quòd incipiat à tempore seu exordio obligationis primitus constitutæ, quo v. g. census annuus per Contractum, vel Legatum &c. constituitur & introductus est. Atque hunc sensum indicat Imperator per verba manifestum est: manifestum manifestum non est, quòd Præscriptio computari debeat ab exordio obligationis, & tot requiri Præscriptiones, quot sunt anni manifestum verò est ex anterioribus Juribus Præscriptionem computari ab initio cujusque anni § 6. quo primitus intermissa est solutio. Ad 2. N. Ma. nam jura & obligationes annuæ producant unam tantum actionem, & habent se per modum unius obligationis puræ, licet effectus, & præstationes ipsæ sint diversæ, & diversa respiciant tempora. Retorqueatur argumentum in obligatione solvendi usuras, decimas &c. annuatim. Ad 3. quamvis aliqui dicant,

dicant, in Præscriptione Privativa non requiri possessionem, & sic negare possint *Ma. ego* tamen *N. Min.* possidet enim immunitas negatvè secundum dicta *n. 41. 42.* sicut autem obligatio in debitis annuis existit & datur statim simul quoad omnes pensiones, licet non simul & semel solvendas, non verò incipit nova singulis annis, ita etiam immunitas tota quoad omnes personas incipit possideri per primam statim omissionem solutionis.

Dico 4. Præscribere non potest 1. qui non est compos mentis, uti infans, amens, furiosus; quia tales non possunt rem apprehendere animò possidendi ut suam. Poterunt tamen & isti præscribere, si incipiant rem possidere auctore Tutore vel Curatore: item continuare Præscriptionem, si amens, antequam incideret in amentiam, furiosus ante tutorem, possessionem jam coepisset, vel infans succederet alteri, qui rei possessionem coepit compos mentis. *arg. l. 4. §. 2. 3. §. l. 44. §. 6. ff. de iurp. & usufructu.* 2. Qui non sunt capaces dominij & juris activi adversus alios, uti servus per *l. 129. ff. de R. l. §. l. 4. cit. §. 4.* Item Religiosus in particulari in ordine ad jura realia & res temporales. 3. Qui rem alienam non suo nomine possident, uti usufructuarius feudum, depositarius rem depositam, pignoratarius seu creditor pignus. Utrum verò actioni pignoratitiae directæ, quam habet debitor adversus creditorem ad repetendum pignus solutò debitò intra 30. annos præscribere possit creditor, seu, ut alij loquuntur, *juri vendi pignoris*, controversia ingens est inter DD. Negant Rath, Berlich. Pirh. &c. Affirmat cum Bachov. Vinnio, Imola, & communiori aliorum P. Schmier. *c. 4. n. 85.* eò quòd generaliter omnis actio extinguatur 30. annis. *l. 3. C. de Præscr. 30. vel 40. ann.* non obstante, quòd ipsum pignus non præscribatur, sed ad hoc repetendum maneat debitori vindicatio.

Dico 5. Præscribi non potest 1. contrailibus, qui dominium aut jus activum non habent, ut clarum est. 2. Qui impedimento juris, seu intrinseco, constricti agere in judicio, & jura sua tueri non possunt: sic contra filiumfamilias quoad bona adventitia præscribi nequit toto tempore, quo subiacet patriæ potestati. *l. 1. §. 2. C. de annali except.* sic contra uxorem stante Matrimonio quoad bona dotalia non currit Præscriptio ulla; nisi casu, quòd maritus delabitur ad incitas; tunc enim ipsa agere permittitur; sic contra creditorem, qui ante certum diem, vel ante eventum certæ conditionis prohibetur petere debitum, non inchoat Præscriptio ante eventum conditionis, vel adventum diei. per *l. 7. §. 4. cit.* Currit tamen Præscriptio contra illos, qui tantum impediuntur agere impedimento facti, seu extrinseco, ut est distantia loci, & absentia, morbus, defectus pecuniæ &c. restitui tamen & isti possunt contra Præscriptionem adversus se completam. *t. t. ff. §. C. ex quib. cas. major.* 3. Contra illos, qui alienare prohibentur, per se loquendo, præscribi nequit

Præscriptione ordinaria; quia æquum non est, ut, quibus alienatio prohibita est una viâ, v. g. per donationem, venditionem &c. uti prohibentur, qui possident fideicommissum, feudum &c. concedatur aliâ viâ, nempe per Præscriptionem. Addidi tamen, per se loquendo, & Præscriptione ordinaria, quia præsumitur ordinariè mala fides in eo, qui accipit rem ab illo, qui alienare prohibetur: si autem bona fide acciperet, præscribere posset contra alienare prohibitum tempore extraordinario, non autem ordinariò propter malam fidem accipientis ab alienare prohibito saltem præsumptam. Pariter notandum est, quòd Præscriptio etiam ordinaria currat & continuari possit contra alienare prohibitum, si illa jam cæpta sit, antequam res alienari fuerit prohibita, v. g. antequam vinculum fideicommissi, feudi, dotis &c. supervenerit. per *l. 4. §. 3. cit.* Rursus advertendum, quòd, licet Præscriptio in fideicommissis, & feudo, compleri possit contra proximum alienare attentantis agnatum, qui per tempus à Lege statutum revocare intermisit, non officiat reliquis agnatis remotioribus, quò minus fideicommissum vel feudum revocare ad se valeant; quia remotiores agnati vivente proximioribus ab ipso jure & consuetudine prohibentur agere, cum vivente proximioribus non habeant jus ad illa bona. 2. feud. tit. 26. §. 5. Atque sic responsum esse à nostra Facultate Ingolstadiensi refert ex D. Rath P. Schmier *n. 49. c. 4.*

§. IV.

De Impedimentis Præscriptionis.

Sciendum, impedimenta Præscriptionis esse 9° se in triplici classe. 1. Aliqua quasi præcedunt, & faciunt, ut Præscriptio non procedat, non currat, h. e. ut nec inchoari possit, uti est defectus bonæ fidei, justij tituli, possessionis, aut si ipsares sit vitiosa seu non præscriptibilis. 2. Alia superveniunt Præscriptioni jam cæptæ, ac impediunt ejus cursum: quæ rursus duplicis sunt generis; aliqua faciunt Præscriptionem dormire, ut loquuntur, seu quiescere, h. e. suspendunt solummodo ejus cursum, ita ut tempus præteritum computetur, & remotò impedimentò connectatur seu continuetur cum subsequente, illo duntaxat tempore, quo duravit impedimentum, deducto tanquam inutili. Alia autem Præscriptionem omnino interrumpunt, seu faciunt, ut totum tempus præteritum nihil valeat, nec sublatò impedimentò continuetur cum subsequente, sed ut de novo inchoari debeat: interrumpi autem Præscriptio potest vel naturaliter, quando videlicet post inchoatam Præscriptionem una ex conditionibus substantiæ libus deficit, v. g. bona fides, possessio Civilis &c. Vel civiliter, quando juris subtilitate fingitur deficere aliqua conditio, interveniente nimirum aliquo actu Judiciali, ut est citatio, litis contestatio, sententia. Inter Naturalem & Civilem interruptionem hoc discriminis intercedit, quòd Præscriptio naturaliter inter-

Ccc 2

rupta

rupta cessante impedimento statim possit iterum inchoari; civiliter verò interrupta primum post 40. annos à puncto peremptæ instantiæ & cessationis à lite computandos, per l. ult. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. quia per litem contestationem actio fuit perpetuata, & huic prius præscribi debet, antequam altera Præscriptio inchoetur: deinde quod civiliter interrupta evacuetur tantum respectu illius, qui illam induxit, non respectu aliorum, licet interesset habentium. per l. 2. C. quib. res iudicata non nocet. 3. Denique alia impedimenta afficiunt Præscriptionem jam completam, eamque rescindunt, cujusmodi ferè unicum est, nempe restitutio in integrum.

91 Dico 1. Præscriptio prius coepta dormit 1. respectu pupilli durante ætate pupillari, & respectu minoris durante minorennitate, ita ut respectu illius nulla, respectu huius ordinaria tantum Præscriptio non currat. l. 3. cit. § l. 3. C. quib. non obijciunt. Item respectu filijfamilias quoad bona adventicia durante patria potestate; respectu uxoris quoad bona dotalia vivente marito. 2. Respectu Ecclesiæ, quando vel caret Rectore, vel habet quidem Prælatum, sed ex censura, captivitate &c. impeditum agere, vel viventem adhuc illum, à quo fuit laia. c. 4. § 15. h. t. can. 10. caus. 16. q. 3. Rath c. 5. assert. 66. & alij. 3. Respectu omnium tempore grassantis belli aut pestis, quo homines aufugiunt, & jus in Tribunalibus non dicitur. c. 10. h. t. & ibi DD.

92 Dico 2. Præscriptio coepta naturaliter interruptitur superveniente mala fide, deficientia & resolutio iusto titulo, & amissa possessione Civili. Ita plerique DD. ea defuentes ex c. 5. § 19. h. t. & ex l. 44. ff. de usurp. quamvis Felinus & alij putent, deficiente bona fide, aut titulo, Præscriptionem non interrupti, sed dormire tantum.

93 Dico 3. Præscriptio civiliter interruptitur, spectato Jure Recentiori, 1. per citationem ad Judicium illius, qui præscribere coepit, & quidè omnis Præscriptio, sive ordinaria sit, sive extraordinaria. l. 7. cit. in pr. l. 3. C. de annal. except. 2. Per litem contestationem sine dolo factam, saltem Præscriptio longi temporis 10. vel 20. annorum. l. 26. C. de R. V. quia de Præscriptione triennali multi negant, utpote quam solà sententiā interruptiputant; id quod spectato Jure antiquiori l. 2. § ult. ff. pro Empt. satis probabile est: sed sicut per citationem, ita per litem contestationem interrupti Præscriptionem etiam triennem, communior & usu comprobata sententia habet teste König h. n. 56. 3. Per sententiam Judicialem, & quidem omnis Præscriptio, etiam extraordinaria. per l. 3. § 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. Notandum tamen est, quod, si litem prosequantur Partes, & feratur sententia pro possessore & præscribente, interruptio Civilis non aliter æstimetur, ac si nunquam evenisset, ita ut præcedens tempus etiam computari possit, sicut computatur in casu, quo Præscriptio dormit tantum. Id quod etiam verum est, quando non

quidem fertur sententia, sed Partes ex pacto conventionione, aut transactione à lite recedunt, ut docet Haunold. cum Rath.

Dico 4. Nec Minores, nec Ecclesiæ spectato Jure scripto gaudent restitutione in integrum contra Præscriptionem Extraordinariam adversus se completam. Gl. in c. 3. § Clem. un. de restit. in integr. P. Schmier c. 7. n. 43. 44. cum alijs contra plurimos. Sumitur ex l. 4. cit. l. ult. C. in quib. caus. restit. Item ex c. 6. h. t. ibi: quadragenalis Præscriptio omnem actionem excludit. Univerſim quoties in Jure Canonico controversia movetur super Præscriptione, quadragenaria Præscriptio semper defenditur, & nunquam adversus eam conceditur restitutio. Dixi, contra Extraordinariam; quia ordinaria neque contra Minores, ut dictum est n. 81. neque contra Ecclesiās currit, adeoque cessat questio, an contra eam detur restitutio. Oppones 1. Minoribus conceditur restitutio generaliter in omnibus, in quibus sunt læsi per omissionem vel ignorantiam. l. 8. C. de in integr. restit. minor. ergo etiam, si sint læsi per Præscriptionem, in qua etiam intervenire solet ignorantia. 2. In l. un. C. si adversus usucap. sic habetur: contra eos, qui res Minorum tenent, si usucapione donum acquirunt, restitutionis eis auxilium denari jubet. 3. In Clem. un. de restit. in integr. Ecclesijs sine limitatione contra lapsum temporis indulgetur restitutio. 4. ad i. N. Conf. quia Præscriptio est excepta, & si est longissimi temporis, omnem actionem elidit. l. 3. § 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. c. 6. cit. Ad 2. Illa let vel est antiquata per l. ult. cit. vel loquitur tantum de Præscriptione longi temporis; nam Præscriptio longissimi temporis & extraordinaria non venit nomine usucapionis secundum rigorem antiqui Juris. Ad 3. per lapsum temporis intelliguntur Præscriptiones temporales, quibus læditur Ecclesiā in Judicijs & actibus judicialibus, & Clementina cit. vult restitui illud tempus, in quo læta est Ecclesiā, ne intra quadriennium à facta læsione in Judicio, vel extra casum præscriptionis, restitutionem possit petere in Judicio. Si intelligenda foret de læsione in tempore etiam extra Judicium, cum posset Ecclesiā petere restitutionem in integrum etiam post novos 40. annos, quia posset lædi toto 40. annorum spatio ad Præscriptionem contra ipsam concessio: quod videtur nimium. Interim siubi praxis obineat, ut obtinere passim dicitur, Minores & Ecclesiās restitui contra Præscriptiones extraordinarias libenter consentio, & restitutionem cum communi admitto ob generalem ferè consuetudinem.

Dico 5. Contra nullam Præscriptionem nemel completam etiam in casibus, quibus Minores restitui solent, probabilius concedenda est restitutio in integrum ex capite totius ignorantie, quam præcendit, contra quæ præscriptum est. Ita Fachin. Ra. h. Zæ. &c. contra Felin. Bart. Gail &c. Delumitur ex l. 4. § c. 6. cit. ubi plenissima præscribentis securitas asseritur, & omnis actio negatur illi, contra

contra quem Præscriptio est completa, abstractendo, utrum ignorantia intervenierit vel non. Imò tota lex Præscriptionis utilisissima non obtineret finem suum, si ignorantibus concederetur restitutionem contra illam, cum nullus, nisi stultus sit vel extremæ negligentia, rem suam ab alio possideri & sic ulucapi scienter patitur, adeoque ferè nulla foret Præscriptio firma, & dominia rerum perpetuò fluctuant; præsertim cum Jura præsumant ignorantiam in dubio. Atque sic primum hodie decissum est & responsum à Facultate nostra Juridica, nempe 30. Martij 1718. Oppones. Sunt alia causa non tantæ, quanta est ignorantia, propter quas de Jure indulgetur Minoribus restitutioni; & Judex eam concedere saltem potest Majoribus per l. 1. ff. ex quib. caus. major. Accedit, quod æquitas videatur suadere, ut succurratur ignorantibus. 2. causæ, quas Jura approbant, vel æquitas non refragante Jure, probantur & mihi: sed ignorantiam nec Jura habent pro sufficienti causa pro restitutione contra Præscriptionem, sed potius excludunt, nec æquitas suadet; quia æquum non est, ut cum detrimento publicæ utilitatis Præscriptiones non sint firmæ, & sic nutrantur litibus, ac dominia rerum maneat incerta. Urgentibus illi, qui non potest agere, non currit Præscriptio, uti Ecclesiæ viduatæ suo Rectore &c. sed, qui ignorat, ubi res sua existat, non potest agere: ergo ignoranti non currit Præscriptio. 3. dist. Ma. qui non potest agere de Jure, quia ipsi nondum competit actio, vel qui laborat impedimento Juris, seu approbato à Jure. C. Ma. qui non potest agere de facto, quia non cognoscit jus suum, vel qui laborat impedimento non approbato à Jure. N. Ma. & sic dist. Ma. Conf.

TITULUS XXVII.

De Sententia & Re Judicata.

SUMMARIUM.

1. Conclusio in causa quid sit, & quomodo fiat.
2. Est necessaria in Processu Ordinario.
3. Eius effectus.
4. Quæ & quotuplex sit Sententia.
5. Nonabiles differentie inter sententiam Definitivam & Interlocutoriam.
6. Non omnis sententia injusta hoc ipso est invalida.
7. Requisita ad valorem sententiæ Definitivæ.
8. Cum quibus solemnitatibus ferenda sit.
9. Contra quem, & quando.
10. Effectus sententiæ Definitivæ.
11. Quid sit Res judicata.
12. Quarta 10. dies non appelletur, sententia transiit in rem judicatam.
13. Exceptis tamen quibusdam casibus.
14. Quomodo retractari debeat sententia, quæ non transiit in rem judicatam absolute, sed tantum conditionate.
15. Effectus rei judicatæ.
16. An res judicata profit vel obstat etiam alijs.
17. An habeat locum etiam in foro conscientie.
18. Quid sit Executio.

22. Quid & quotuplex generis sint expensæ.
23. Judex vel ex malitia vel ex imperitia potest male judicare.
24. Judex, qui sententiam tulit, etiam exequitur, licet delegatus sit.
25. Etiam in Appellatorio, si prior sententia fuit reformata.
26. Quando sit facienda executio.
27. Quibus in rebus locum non habeat.
28. Quid factu opus, si res, vel persona, in quam decreta est executio, sit extra territorium. Ubi de Brachio seculari.
29. Qualis modus & ordo sit observandus in executione.
30. Quibus competat beneficium competentie.
31. Quando victus sit condemnandus in expensas.
32. Quæ sit poena Judicis male judicantis.

Aulitis Probationibus, quas proposuit Actor, & Exceptionibus, quas opposuit Reus, Partes litigantes debent concludere in causa, ut vocant, Judex autem ferre sententiam: quæ, si intra debitum tempus neutra Pars appellaverit, transit in rem judicatam: tum demum fit executio sententiæ, de quibus per 4. distinctos §§. agemus. Atque hoc pacto lis tandem finitur, nisi à sententia appelletur, per quam impeditur, vel suspenditur executio. Sed de Appellatione tractabit Titulus subsequens.

§. I.

De conclusionem in causa.

Sciendum, Conclusionem in causa, Beschluß in der Sache, esse actum Judicalem, quo litigantes renuntiant ulterioribus tum Probationibus tum Exceptionibus, causamque controversam à Judice decidi postulant per sententiam, cui se submitunt. Adeoque conclusio hæc, quantum spectat ad Partes, est terminatio litis. Fieri potest tacite & ipso facto, vel expresse, nimirum scripto, aut verbis in hunc sensum: will hiemit zum Urtheil geschlossen und die Sache zu Rechtlicher Entscheidung gestellt haben. Fieri deberet absolute sine ulla reservatione aut conditione addita, quamvis prohibitam non sit conditione & eventualiter concludere, nimirum sub hac conditione, si & altera Pars concluderit, aut cum reservatione, nisi emergerit aliquid novi: Im Fall nichts weiters vom Gegentheil vorgenommen wird; aut: So fern nichts neues sich angeben wird. Iste modus respectu primi concludentis videtur suadendus. Nihil autem refert, utra Pars prius concludat, modò concludat utraque, & Reo, si petit, detur copia proferendi ultimam Scripturam; quia pati debuit, ut Actor contra se proferret primam. Quod si una, vel utraque Pars nollet concludere, vel conclusionem nimis differret, Judex deberet terminum & certum tempus præfigere, non quidem necessarid unius vel alterius mentis, uti volebat Jus Antiquum, sed pro arbitrio suo & æquitate, ut declarat Praxis. Quo termino elapso cenetur in causa conclusum perinde, ac si verbis vel scripto fuisset expresse conclusum. Auth. jubemus C. de Judic.

Ccc 3

Dico